

บทที่ 7

การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาสาระ

การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Message) เป็นประเด็นการศึกษาที่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการในยุคที่สองของการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนมากที่สุด ด้วยจำนวนงานศึกษาที่มากถึง 116 งานจากจำนวนทั้งหมด 330 งานศึกษา (ตารางที่ 5) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสตรีและสื่อมวลชน ผู้วิจัยจะมุ่งตอบคำถามการวิจัยที่ว่าเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสตรีบนช่องทางสื่อสารที่เป็นสื่อมวลชนนั้นเป็นอย่างไร จากการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สองพบว่าเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสตรีแบ่งประเภทเนื้อหาออกได้เป็น 9 ประเภทได้แก่

1. ด้านบทบาทและสถานภาพ
2. ด้านเพศ (Gender)
3. ด้านสาธารณสุข
4. ด้านจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติของสตรี
5. ด้านภาษา
6. ด้านการพัฒนา
7. ด้านการเมือง
8. ด้านองค์กรธุรกิจ
9. เนื้อหาด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสตรี
  - 9.1 สื่อกับแนวคิดสตรีนิยม
  - 9.2 สื่อกับโสเภณี และการค้ามนุษย์
  - 9.3 สื่อกับสิทธิสตรี
  - 9.4 สื่อกับการประกอบสร้างความหมาย

1. ด้านบทบาทและสถานภาพ

ประเด็นการศึกษาเรื่องบทบาทและสถานภาพของสตรีบนสื่อมวลชนไม่เพียงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน หากแต่เป็นประเด็นที่สื่อถูกตรวจสอบจากผู้รับสารและนักวิชาการมากกว่าประเด็นอื่นอีกด้วย จากการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สองสามารถแยกมิติของการศึกษาออกได้เป็น 4 มิติดังนี้

- 1.1 การศึกษาบทบาทและภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏบนสื่อเป็นอย่างไร

- 1.2 การศึกษาสื่อว่ามีบทบาทต่อสตรีผู้รับสารอย่างไร
- 1.3 การศึกษาบทบาทของสตรีในฐานะนักสื่อสารมวลชน
- 1.4 การศึกษากระบวนการที่สื่อใช้ในการสร้างสถานภาพของสตรี

1.1 การศึกษาบทบาทและภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏบนสื่อเป็นอย่างไร

เมื่อพิจารณาจากความสนใจของนักวิชาการที่สนใจศึกษาประเด็นบทบาทและภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏบนสื่อ พบว่านอกจากจะพบงานศึกษาบทบาทและภาพลักษณ์ครอบคลุมทุกแทบสื่อแล้วยังพบงานศึกษาในประเด็นดังกล่าวในแทบทุกปีที่อยู่ในขอบข่ายการรวบรวมงานศึกษาอีกด้วย

ตาราง 23 แสดงปีที่มีงานศึกษาเรื่องบทบาทและภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏบนสื่อมวลชนประเภทต่างๆ

ปีพ.ศ.	จำนวนงานศึกษา	สื่อที่ได้รับความสนใจศึกษา
2536	2	นวนิยาย
2537	1	สื่อสิ่งพิมพ์
2538	5	ละครโทรทัศน์/ หนังสือพิมพ์/ นวนิยาย/ หนังสือเรียน
2539	3	นวนิยาย
2541	3	หนังสือพิมพ์/ นวนิยาย/ หนังสือ
2542	1	อินเทอร์เน็ต
2543	4	นวนิยาย/ โทรทัศน์
2544	3	ภาพยนตร์/ หนังสือ / นวนิยาย
2545	2	โทรทัศน์/ หนังสือ
2546	2	นวนิยาย
2547	4	นิตยสาร/ โทรทัศน์/ นวนิยาย
2548	4	เพลง/ สิ่งพิมพ์/ นิตยสาร/ นวนิยาย
2549	4	หนังสือ/ บทหนัง/ นวนิยาย/
2550	2	นิตยสาร/ โทรทัศน์

ตาราง 23 (ต่อ)

ปีพ.ศ.	จำนวนงานศึกษา	สื่อที่ได้รับความสนใจศึกษา
2551	5	โทรทัศน์/ ภาพยนตร์/ นวนิยาย/ นิตยสาร
2552	7	นิตยสาร/ นิตาน/ นวนิยาย/ หนังสือ

จากตาราง 23 ที่แสดงให้เห็นปีที่มีงานศึกษาเรื่องบทบาทและภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏบนสื่อมวลชนประเภทต่างๆ นอกจากจะพบว่าในทุกๆปีงานศึกษาเรื่องบทบาทและภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏบนสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ยังคงได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องแล้วยังพบว่าสื่อนวนิยายเป็นสื่อที่ได้รับความสนใจศึกษาเรื่องดังกล่าวเกือบแทบทุกปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลต่างๆ ดังนี้

1. สื่อนวนิยายเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีความคงอยู่ ดังนั้นสำหรับผู้รับสารจึงสามารถอ่านซ้ำเล่าซ้ำ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้รับสารเป็นผู้ควบคุมกระบวนการเปิดรับสื่อเองทั้งหมด
2. งานศึกษาในสายงานสื่อสารมวลชนส่วนใหญ่เป็นงานศึกษาที่ใช้วิธีวิจัยแบบการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) วิธีการวิจัยส่วนใหญ่จึงเป็นการศึกษาจากเอกสารโดยวัตถุดิบที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ นวนิยาย หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เนื้อเพลง บทละคร
3. ในการรวบรวมงานศึกษายุคที่สองพบว่าปริมาณงานศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากนิสิตและนักศึกษาในสายการศึกษาศาสตร์ และสายการศึกษาวิชาภาษาไทย ที่เลือกทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสตรีในสื่อที่เกี่ยวข้องกับสายงานการเขียนและภาษา และส่วนใหญ่ก็เลือกสื่อนวนิยายเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษา
4. ด้วยคุณลักษณะการเล่าเรื่องของสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนวนิยายเป็นการบรรยายประกอบกรเล่าเรื่องยาวและมีผู้หญิงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในเนื้อหาทำให้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ บทบาท และสถานการณ์ของผู้หญิงผ่านเนื้อหามีมิติในการศึกษามาก มีเหตุมีผล และมีความชัดเจน

ในส่วนของเนื้อหาการศึกษาบทบาทและภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏบนสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ผลการศึกษาของชญชี่ กาญจนอุไรโรจน์ (2538) ในงานศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันพบว่า หนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอประเด็นเรื่องผู้หญิงกับความสวยความงามมากที่สุด รวมถึงบทบาทผู้หญิงที่ปรากฏส่วนใหญ่ที่ปรากฏเป็นผู้หญิงยุคใหม่ในบริบททลสาธารณะ นอกจากนี้ยังพบว่าภาพลักษณ์ของสตรีในหนังสือพิมพ์แต่ละหน้ามีความแตกต่างกันตามหน้าที่ลง

ด้วยเช่น หน้าที่หนึ่งมักนำเสนอสตรีในบทบาทที่เป็นวัตถุทางเพศ ในฐานะของผู้ถูกระทำ ส่วนหน้า สตรีมักนำเสนอประเด็นสตรีในวงสังคม ในบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่ในฐานะเป็นผู้กระทำ ส่วนหน้า อื่นๆ เช่นหน้าก็พาก็มีการนำเสนอสตรีในบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่ที่มีฐานะเป็นผู้กระทำด้วยเช่นกัน

อัมพิกา ศรีสุธาพรรณ(2543) ในการศึกษาภาพลักษณ์ของสตรีในงานโฆษณา พบว่า ภาพลักษณ์สตรีในงานโฆษณาคือภาพผู้หญิงในบทบาทผู้หญิงมหัศจรรย์ ซึ่งเป็นภาพที่ผสมผสาน คุณลักษณะเด่นของผู้หญิงตามแบบฉบับได้แก่ความอ่อนโยน เอาใจใส่ผู้อื่น และมีความสามารถในการดูแลบ้านให้เกิดระบบระเบียบ ร่วมกับความสามารถของผู้หญิงยุคใหม่ที่มีสติปัญญา

สุธินี กิตติวรรณกุล (2547) ศึกษาบทบาทของสตรีในโฆษณาทางนิตยสารพบว่า สตรีถูก นำเสนอในบทบาทหลัก 2 ประเภทคือ บทบาทที่ทำงานและบทบาทที่ไม่ได้ทำงาน โดยภาพรวมของ งานโฆษณาในนิตยสารมีการนำเสนอบทบาทที่ไม่ได้ทำงานมากกว่าในลักษณะของบทบาทไม่ประดับ (Decorative) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสินค้าประเภทเครื่องสำอางค์

ประสิทธิ์ แยมศรี (2548) ในงานศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งแนวคาเฟ่พบว่า ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งแนวคาเฟ่มี 3 แบบคือภาพลักษณ์แบบกุลสตรี ภาพลักษณ์แบบผู้หญิงกล้า และภาพลักษณ์ที่รวมทั้งสองแบบเข้าไว้ด้วยกัน โดยภาพลักษณ์ที่พบใน เพลงลูกทุ่งแนวคาเฟ่มากที่สุดคือภาพลักษณ์ผู้หญิงกล้า ทั้งนี้ประสิทธิ์ แยมศรีให้ความหมายใน นิยามศัพท์ปฏิบัติการไว้ว่าภาพลักษณ์ผู้หญิงกล้าหมายถึง ภาพที่ผู้หญิงถูกนำเสนอให้เป็นวัตถุหรือ สินค้าทางเพศกล้าแสดงออกโดยใช้รูปร่างยั่ววนเพื่อให้ผู้ชายเกิดความรู้สึกทางเพศ และการยอมมี เพศสัมพันธ์กับผู้ชายเพื่อแลกกับทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งจากความหมายภาพลักษณ์ผู้หญิงกล้าดังกล่าว จึงไม่ใช่ความหมายในเชิงบวกเลย

ปิ่นหล้า ศิลปบุตร (2551) ศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยายของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม พบว่าตัวละครหญิงในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมมีสถานภาพและบทบาท สองด้านคือสถานภาพในครอบครัว และสถานภาพทางสังคม โดยสถานภาพในครอบครัว ประกอบด้วยสถานภาพลูกสาว สถานภาพภรรยา สถานภาพแม่ และสถานภาพญาติผู้ใหญ่ โดย สถานภาพเป็นตัวกำหนดบทบาทของตัวละครหญิงให้แต่ละตัวมีบทบาทที่แตกต่างกันไป ส่วน สถานภาพทางสังคม ประกอบไปด้วย ด้านการศึกษา และด้านการประกอบอาชีพ โดยสถานภาพ ทางสังคมเช่นระดับการศึกษา หรืออาชีพของผู้หญิงจะมีส่วนในการกำหนดให้ตัวละครได้รับการ ยอมรับในวงสังคมหรือไม่ด้วย

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าบทบาทและสถานะของผู้หญิงบนสื่อมวลชน เป็นบทบาทและสถานะในปริมนทลภายนอก ที่ผู้หญิง(ในฐานะเนื้อหาสาร) ไม่ได้จัดวางตนเอง

หากแต่ถูกจัดวางตามรูปแบบโครงสร้างของระบบปิตาธิปไตยหรือระบบชายเป็นใหญ่(Patriarchy) และถึงแม้ว่าผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิตสาร(Sender) จะเป็นผู้หญิง แต่ผลงานก็ยังคงต้องสร้างสรรค์ตามรูปแบบโครงสร้างของระบบปิตาธิปไตยเช่นเดิม ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับอำนาจของ Michel Foucault ที่ว่าการปฏิบัติการของอำนาจเป็นโครงข่ายที่ดำรงอยู่และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจากการสร้าง สังคม และส่งผ่าน โดยไม่มีจุดศูนย์กลางของอำนาจ ดังนั้นการชี้ขาดความปกติหรือความไม่ปกติ จึงขึ้นอยู่กับปทัสฐานการยอมรับความเหมือน (Norm of Conformity) ผู้ส่งสารหญิง (Sender) ต้องปฏิบัติตามปทัสฐานที่มีอยู่ เพื่อความเป็นปกติเนื่องจากการนำเสนอนั้นๆเป็นไปตามโครงสร้างของระบบปิตาธิปไตยที่ได้รับการสร้างปทัสฐานการยอมรับความเหมือนแล้วนั่นเอง ลักษณะดังกล่าวในมุมมองของนักสตรีนิยมเห็นว่าแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นแรงกดดันของสังคมที่มีต่อผู้ส่งสารทั้งที่เป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชายก็ตาม เพราะถูกบังคับให้ยอมรับกฎระเบียบ แต่ก็ยังคงปฏิบัติตามปทัสฐานด้วยการเพิกเฉย หรือตามน้ำไป (Docile bodies) นั่นเอง

จากผลการศึกษาของนักวิชาการที่ได้หยิบยกมาในข้างต้น แม้ผลการศึกษาส่วนหนึ่งจะพบว่าผู้หญิงจะได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาบนสื่อมวลชนในพื้นที่ที่ถูกจัดสรรให้แล้ว หากแต่การจัดสรรนั้นถูกแบ่งส่วนให้ย่อยลง เพื่อปรากฏผู้หญิงในหลากหลายบทบาทและสถานะขึ้น และแม้ว่าบทบาทและสถานะของผู้หญิงจะมีหลากหลายตามความแยกย่อยของพื้นที่แต่บทบาทและสถานะของผู้หญิงก็ยังคงผูกติดกับรูปแบบบทบาท และสถานะแบบดั้งเดิมคือเป็นเมียของผัว เป็นแม่ของลูก เป็นผู้หญิงสวยงามเพื่อผู้ชาย และหากผู้หญิงจะอยากมีสถานภาพทางสังคมขึ้นมาเทียบเคียงผู้ชายขึ้นบ้าง เงื่อนไขของความรู้ ความสามารถ ระดับการศึกษา และงานในอาชีพ จะถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาทันที ดังนั้นภาพรวมของการศึกษาบทบาทและสถานะของผู้หญิงในสื่อต่างๆ ที่ปรากฏเป็นผลการศึกษาดังกล่าวจึงไม่น่าจะเป็นบทบาท และสถานะที่ผู้หญิงพึงประสงค์เพราะล้วนเป็นภาพที่อยู่ในระดับเสมอตัว หรือในระดับติดลบทั้งสิ้น

1.2 การศึกษาสื่อว่ามีบทบาทต่อสตรีผู้รับสารอย่างไร

ด้วยแต่เดิมที่สตรีถูกขีดวงให้มีภารกิจอยู่ในปริมณฑลภายในบ้าน และแม้ปัจจุบันที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมบีบบังคับให้สตรีบางส่วนต้องพาตนเองก้าวออกมาจากขอบเขตปริมณฑลของตนเพื่อมาทำงานนอกบ้านอันเป็นพื้นที่ปริมณฑลของบุรุษตามแนวทางของทฤษฎีระบบ (System Approach) ที่มองว่าผู้หญิงเป็นเพียงระบบย่อยของระบบใหญ่ การเปลี่ยนแปลงของระบบใหญ่มีผลทำให้ระบบย่อยต้องปรับตัวตาม แม้ว่าการปรับตัวตามระบบใหญ่ในปริมณฑลภายนอกจะทำให้ผู้หญิงต้อง

รับภาระในการเรียนรู้เพื่อเตรียมตนเองออกสู่ปริมณฑลภายนอกเช่น การศึกษาหาความรู้ การพัฒนาความสามารถ รวมถึงการเรียนรู้ที่จะปรับบุคลิกภาพภายนอก ก็มีได้ทำให้ภาระหน้าที่ในปริมณฑลภายในบ้านปรับลดลงตามแนวทางของทฤษฎีระบบ (System Approach) ที่ว่าผู้หญิงยังคงต้องมีความรับผิดชอบตามหลักชีววิทยา และทำหน้าที่ที่เหมาะสมกับเพศทำให้การตั้งครุฑ การเป็นหลักในการเลี้ยงดูบุตร หรือการดูแลงานบ้านยังคงเป็นภารกิจที่ถูกตัดสินแล้วว่าอยู่ในความรับผิดชอบของผู้หญิงอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

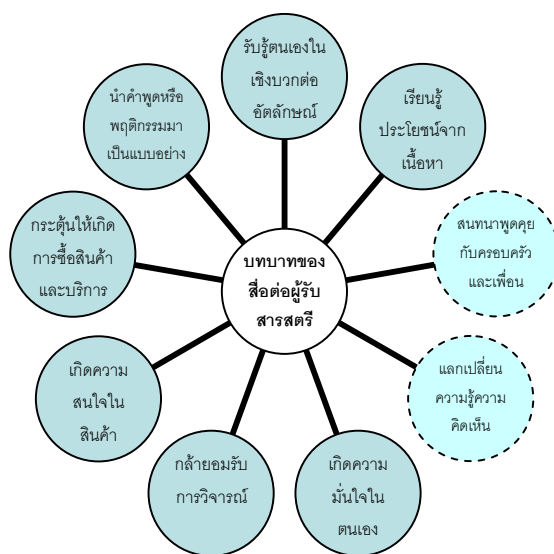
สื่อโทรทัศน์เป็นหนึ่งในสื่อมวลชนหลายๆประเภทที่สมาชิกในครอบครัวเชื้อเชิญมาไว้ในบ้าน และเป็นสื่อมวลชนที่ผู้หญิงนิยมรับสาร และปัจจุบันที่สื่อโทรทัศน์ทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัยไปยังประชาชนที่ครอบคลุมเนื้อหาการส่งเสริมสุขภาพอนามัยหลายด้าน ทั้งด้านอายุศาสตร์ จิตเวชศาสตร์ กุมารเวชศาสตร์ ทันตกรรม ฯลฯ เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ ป้องกัน และควบคุมโรคตามขีดความสามารถของตนเอง และชุมชน บทบาทหน้าที่ดังกล่าวของสื่อโทรทัศน์ผ่านผู้รับสารหญิง จึงไม่เพียงเป็นหนึ่งในภารกิจดูแลครอบครัวที่ไม่เพียงจะยกระดับคุณภาพชีวิต การกินดีอยู่ดี ไปจนถึงการมีสุขภาพที่ดีกันถ้วนหน้า

จากการรวบรวมงานศึกษาในกลุ่มเนื้อหาการศึกษาบทบาทของผู้รับสารหญิงพบว่าผู้รับสารหญิงเปิดรับสื่อโทรทัศน์ไม่เพียงแต่รับเอาความบันเทิง ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ของบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ H. Lasswell กำหนดไว้หากแต่ผู้รับสารหญิงสามารถประยุกต์ใช้ประโยชน์จากเนื้อหาสาระที่ได้จากการรับสื่อโทรทัศน์มาในชีวิตประจำวันด้วย

เช่นในกลุ่มผู้รับสารที่มีสถานะเป็นมารดา งานศึกษาของกุลลวรรณ์ ขุนเพิ่ม (2540) พบว่าการรับชมรายการที่มีเนื้อหาส่งเสริมสุขภาพอนามัยแม่และเด็กทางสื่อโทรทัศน์ช่วยให้มารดาหลังคลอดได้ประโยชน์ต่อตนเองด้วยการเรียนรู้ประโยชน์จากเนื้อหารายการ และยังช่วยด้านจิตใจ และสังคมคือหลังจากการรับชมมารดาหลังคลอดมักจะไปสนทนาพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวหรือพูดคุยกับหญิงตั้งครุฑเหมือนตนเองเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นในด้านสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก สอดคล้องกับงานศึกษาของสุภรี รุ่งประทีปไพบูลย์ (2545) ที่ศึกษาสื่อนิตยสารซึ่งถือว่าเป็นสื่อสำหรับผู้หญิง พบว่านิตยสารที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มคนวัยเจริญพันธ์แสวงหาข่าวสารและใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารด้านอนามัยแม่และเด็ก โดยพบว่าเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับด้านจิตวิทยาเป็นประเภทเนื้อหาที่ใช้ประโยชน์มากที่สุด

ในส่วนของกลุ่มผู้รับสารที่มีสถานะเป็นผู้บริโภควัยเกษียณ เตียนดี (2543) ศึกษาในสื่อนิตยสารพิมพ์พบว่าสตรีผู้บริโภคพบว่าการเปิดรับสื่อที่เกี่ยวข้องกับการประกวดที่ใช้ผู้หญิงเป็นหนึ่งในกิจกรรมทางการตลาดทำให้สตรีผู้รับสารเกิดประโยชน์ในด้านส่วนตัว โดยรับรู้ตนเองในเชิงบวกต่อ

อัตลักษณ์ความเป็นผู้หญิง เกิดความพึงพอใจต่อตนเอง เห็นคุณค่าตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง นอกจากนี้ในแง่ของการวิพากษ์วิจารณ์ สตรีผู้รับสารเชื่อว่าตนจะกล้ายอมรับความจริงทั้งด้านที่ดีและไม่ดี และในแง่ของการกระตุ้นให้สตรีผู้รับสารเกิดพฤติกรรมการเข้าร่วมประกวด เนื่องจากสื่อมีการนำเสนอมูลค่าของรางวัลมีผลดึงดูดใจผู้รับสาร รวมถึงสื่อมีบทบาทในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้าที่สนับสนุนการประกวด แม้ว่าการสนับสนุนการประกวดจะเป็นหนึ่งในกิจกรรมการตลาดของสินค้า แต่ก็สามารถสร้างให้เกิดความสนใจในสินค้าได้ ซึ่งทั้งหมดสตรีผู้รับสารมองว่าจะส่งผลต่อด้านครอบครัว และด้านสังคมด้วย สอดคล้องกับงานศึกษาของอัญชลี เรืองฉาย (2545) ในการศึกษาเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับภาพลักษณ์สตรีในงานโฆษณาทางพบว่าสื่อโทรทัศน์มีบทบาทต่อการสร้างการรับรู้ในภาพลักษณ์ของสตรีที่มีความสวยงามทันสมัย การกระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้าและบริการ การนำพฤติกรรมมาเป็นแบบอย่าง เช่นการแต่งกายและการวางบุคลิกภาพ และกุลวดี พรหมมินทร์ (2549) ในการศึกษาการรับรู้การใช้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศที่แฝงในโฆษณาทางโทรทัศน์ ผลการศึกษาพบว่าผู้ชมนำคำพูดของผู้นำเสนอสินค้าไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาพประกอบที่ 25 : ภาพแสดงบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสารสตรี
ที่มา : ผู้วิจัย . 2554

จากผลการศึกษาดังปรากฏในภาพ 24 แสดงให้เห็นว่าสื่อมีบทบาทต่อสตรีผู้รับสารอย่างเป็นรูปธรรมในด้านส่วนตัวของผู้รับสารสตรีมากที่สุด ในขณะที่ด้านสังคมก็มีเพียงการนำข้อมูลข่าวสารมาสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น ในส่วนของด้านเศรษฐกิจคงเป็นการเกิดความสนใจในสินค้าและ

นำไปสู่การซื้อและใช้บริการ ซึ่งก็เป็นผลในทางอ้อมที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากบทบาทของสื่อในด้าน ส่วนตัวของผู้รับสารสตรี อย่างไรก็ตามก็ตีจากผลการศึกษาดังกล่าวก็แสดงให้เห็นว่าผู้รับสารสตรีจัดเป็น ผู้รับสารที่อยู่ในประเภทกระตือรือร้น (Active Receiver) ที่สามารถรับสารและนำมาปรับใช้ให้เกิด ประโยชน์แม้เพียงส่วนตัวก็ตาม

1.3 การศึกษาบทบาทของสตรีในฐานะนักสื่อสารมวลชน

กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) กล่าวถึงหลักการของการสื่อสารมวลชนที่มี ลักษณะแบบการสื่อสารแบบทางเดียวไว้ว่า ฐานะของผู้ส่งสาร(Sender) มีลักษณะเหนือกว่าผู้รับสาร (Receiver) เนื่องจากเป็นผู้ที่ควบคุมกระบวนการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความ ชัดแย้งกันกับบทบาทของผู้หญิงในโลกของความเป็นจริงในสังคมระบอบประชาธิปไตยที่ว่าผู้หญิงเป็น เพศที่อยู่ในฐานะเป็นรอง ด้วยความขัดแย้งกันในมุมมองของกระบวนการสื่อสารที่มีผู้หญิงเป็นผู้ส่ง สาร และในโลกความจริงที่ผู้หญิงอยู่ในฐานะรอง จึงอาจเป็นเหตุให้ภาพของผู้หญิงในฐานะผู้ส่งสาร ไม่เด่นชัด และหลกตาเท่าที่ควรในสายตานักวิชาการที่ศึกษาสตรีกับสื่อมวลชน แต่อย่างไรก็ตามไม่ อาจปฏิเสธได้ว่าในโลกของความเป็นจริงมีผู้หญิงที่ทำหน้าที่อยู่ในฐานะผู้ส่งสารอยู่ และถือครองพื้นที่ ในสื่อที่เป็นสื่อของผู้หญิงนั่นก็คือผู้หญิงในบทบาทนักเขียนนวนิยาย ดังนั้นในการรวบรวมงานศึกษา ในยุคที่สอง แม้จะมีปริมาณงานศึกษาบทบาทของสตรีในฐานะผู้ส่งสารไม่มากนัก แต่ก็พบว่ามี ความสนใจศึกษาผู้หญิงในบทบาทนักเขียนนวนิยายมากที่สุด เพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) ศึกษาการ สอดแทรกแนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงร่วมสมัย 4 คนได้แก่ อัญชัน สุจินดา ชันตยา ลงกต ชามา และเดือนวาด พิมวนา พบว่านักเขียนสตรีทั้ง 4 คนมีการเสนอแนวคิดหลักทั้ง 3 ด้าน คือ 1. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศ ที่ต้องการให้ผู้หญิงที่จะมีอิสระด้าน ความคิด การกระทำ และมีสถานะทางสังคมที่เท่าเทียมกับเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรัก การ ครอบครอง หรือการครองตัวเป็นโสด 2. แนวคิดเกี่ยวกับการต่อต้านการกดขี่ทางเพศ ในลักษณะของ การสะท้อนภาวะความอึดอัด คับข้องใจต่อการถูกกดขี่ทางเพศจากเพศชาย และจากค่านิยมของ สังคมและวัฒนธรรมที่ยกให้ผู้ชายเป็นใหญ่ และ 3. แนวคิดสตรีนิยมสากลที่บ่งชี้ว่าปัจจุบันสถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงได้เปลี่ยนแปลงไปจากปทัสถานและค่านิยมของสังคมแบบเก่า ผู้หญิงมีอิสระ ในการเลือกทางเดินชีวิตของตนเองในเรื่องหย่าร้าง เพื่อหนีสภาพการถูกกดขี่ หรือการอยู่เป็นโสด หรือการยอมเป็นภรรยาบ่อย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมมาก ทั้งนี้ นักเขียนสตรีใช้วิธีการสื่อสาร 3 ระดับ คือการสะท้อนปัญหาการเอาตัวเอาเปรียบและการกดขี่ทางเพศ การวิพากษ์วิจารณ์ และการเสนอแนวทางออกเพื่อแก้ไขปัญหา

ส่วนสมปราชญ์ วุฒิจันทร์ (2549) ศึกษาผลงานของสตรีนักเขียนนวนิยายที่มีตัวละครเอกเป็นโสเภณี โดยเลือกผู้ส่งสารนักเขียนสตรีไทย 3 คนได้แก่ ก. สุรางคนางค์ ทมยันตี และกฤษณา อโศกสิน พบว่าผู้ส่งสารสตรีนำเสนอตัวละครในบทบาทของโสเภณีในวรรณคดีที่ตรงกันข้ามกับทัศนคติที่ผู้คนในโลกของความเป็นจริงมีต่อโสเภณี โดยนำเสนอมุมบวกที่งดงามที่แฝงอยู่ในความบกพร่องทางจริยธรรมของตัวละคร ในลักษณะที่ว่าความเป็นโสเภณีเป็นความหลงผิด มิใช่ความชั่วร้าย ทั้งนี้ผู้ส่งสารสตรีใช้กลวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้วิเคราะห์ตัวละครด้วยตนเอง มากกว่าการบอกตรงๆ ใช้ความละเอียดละไม่ในการใช้ภาษา การนำเสนอคุณค่าทางจริยธรรม คุณธรรม ความหวัง ความเห็นใจ ความแข็งแกร่งของจิตใจที่สะท้อนผ่านตัวละคร มาเป็นแนวทางในการส่งสาร

เช่นเดียวกันกับงานศึกษาของอารีญา หุติณฑะ (2551) ที่ศึกษานักเขียนหญิงชาวเขมรสองคนในผลงานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องกุลสตรีในนวนิยาย ผลการศึกษาพบว่าในงานเขียนของนางสาวนาง สนับสนุนแนวคิดกุลสตรีตามแนวขนบนิยมเนื่องจากกุลสตรีตามแนวขนบนิยมคืออัตลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของชาวเขมร การปฏิบัติตนตามแนวทางกุลสตรีแนวขนบนิยมคือการปฏิบัติธรรมะที่จะส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาของสตรี ส่วนในงานเขียนของปัด วรรณารักษ์ มีการต่อรองกับแนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมเช่นต่อรองกับค่านิยมรั้งเกี้ยว และกอดัน สตรีม่าย และค่านิยมการตัดสินคุณค่าสตรีที่พรหมจารี และพยายามชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สตรีสามารถต่อรองกับสังคมที่ควบคุมสตรีด้วยแนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมได้

พรสวรรค์ สุวรรณธาดา (2552) ศึกษานักเขียนนวนิยายสตรีกับการนำเสนอโมทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายไทยร่วมสมัย ใน 3 ประเด็นคือผู้หญิงกับเพศวิถี ผู้หญิงกับครอบครัว ผู้หญิงกับการเมือง โดยด้านผู้หญิงกับเพศวิถีพบว่าผู้หญิงที่มีสถานะสูงหรือผู้หญิงที่อยู่ในระดับล่างต่างตกอยู่ในสภาพที่ต้องบำเรอผู้ชายไม่ต่างกัน เมียน้อยหรือโสเภณีต่างมีสถานะวัตถุทางเพศโดยการพิพากษาจากผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายนักเที่ยวหรือผู้ชายที่มีเมียน้อยกลับไม่ได้รับการประณามจากสังคม ด้านผู้หญิงกับครอบครัว สถานะแม่หรือเมียเป็นบทบาทที่แสดงให้เห็นผู้หญิงเป็นช่างทำหลัง หรือเป็นผู้ตามที่ดี และยกให้สามีเป็นใหญ่ แสดงมายาคติที่กำหนดโดยเพศชายในการควบคุมความประพฤติของผู้หญิงในบ้านจึงมีผู้มีสถานะเหนือกว่า (Superior) และผู้มีสถานะด้อยกว่า (Inferior) ด้านผู้หญิงกับการเมือง มีเพียงส่วนน้อยที่จะได้บริหารประเทศ การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ชาย ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ในทุกด้านผู้หญิงอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าในทุกแง่มุม แต่เนื่องจากได้รับอิทธิพลของระบอบปิตาธิปไตยนักเขียนนวนิยายสตรีจึงไม่กล้าพอที่จะเรียกร้องความเท่าเทียมกันอย่างเต็มรูปแบบเท่าไรนัก

นอกจากนี้ในส่วนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ชนิษฐา วรรณธนปริดา (2542) ศึกษาบทบาทของสถานีวิทยุคคลื่นหญิงพลังหญิงกับการพัฒนาสตรีไทย พบว่าสถานีวิทยุคคลื่นหญิงพลังหญิงมีกรนำเสนอบทบาทและค่านิยมของสตรี/ เศรษฐกิจ/ การเมืองการปกครอง มีส่วนในบทบาทในการพัฒนาสตรี ด้วยการนำเสนอเนื้อหา แนวคิดด้านคุณลักษณะส่วนตัวของสตรี การส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในสังคม และการพัฒนาด้านชีวิตและครอบครัว

จากภาพรวมที่แสดงถึงผลการศึกษารoles บทบาทของสตรีในฐานะนักสื่อสารมวลชนพบว่าสตรีผู้สื่อสารมีบทบาทในการนำเสนอสารใน 2 มิติคือ

1. บทบาทของการใช้สื่อเพื่อพัฒนาสตรี เช่นการนำเสนอบทบาทและค่านิยมของสตรี การนำเสนอแนวคิดด้านคุณลักษณะส่วนตัวของสตรี การส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในสังคม โดยมีจุดประสงค์เพื่อยกระดับและภาพลักษณ์ของสตรีในปริณทณศาธารณะ การให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองอันเป็นสาระที่ใกล้ตัว และอยู่นอกกรอบความสนใจของสตรี รวมถึงการพัฒนาสตรีด้วยการนำเสนอเนื้อหาการพัฒนาด้านชีวิตและครอบครัว ด้วยลักษณะบทบาทของการใช้สื่อเพื่อพัฒนาสตรีมีสาระเป็นการพัฒนาสตรีเพื่อยกระดับสตรีในฐานะระบบย่อยของระบบใหญ่ตามแนวทางของทฤษฎีระบบ (System Approach) ที่ระบบย่อยมีหน้าที่ปรับตัวตามให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบใหญ่

2. บทบาทของการเรียกร้องต่อต้าน หรือต่อรองกับแนวคิดแบบดั้งเดิม เช่นการนำเสนอสาระการเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศ การเรียกร้องอิสระด้านความคิด และการกระทำ หรือการเรียกร้องสถานะทางสังคมที่เท่าเทียมกับเพศชาย การต่อต้านการกดขี่ทางเพศ ในลักษณะของการสะท้อนภาวะความอึดอัด คับข้องใจต่อการถูกกดขี่ทางเพศ และการต่อต้านค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรมที่ยกให้ผู้ชายเป็นใหญ่ และการนำเสนอสาระการสนับสนุนแนวคิดสตรีนิยมสากล ที่บ่งชี้ว่าปัจจุบันสถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงได้เปลี่ยนแปลงไปจากปัทสถานและค่านิยมของสังคมแบบเก่า รวมถึงการนำเสนอสาระการต่อรองกับแนวคิด หรือค่านิยมที่สังคมมีต่อสตรีแบบดั้งเดิม เช่นการตัดสินคุณค่าสตรีที่พรหมจารี และแทรกสอดค่านิยมใหม่ด้วยการใช้ระดับความรู้ทางการศึกษามาเป็นปัจจัยในการบ่งชี้คุณค่าของมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงเรื่องเพศ จากสาระการเรียกร้องต่อต้าน หรือต่อรองกับแนวคิดแบบดั้งเดิม ลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดตามทฤษฎีสตรีศึกษากลุ่มทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) ที่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่มีฐานความคิด ความเชื่อฝังรากในความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศที่ไม่เปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน และเพศหญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ

จากบทบาทการนำเสนอสารทั้งสองมิติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางเพศหญิงที่ปรากฏออกมาผ่านผลงานเป็นข้อสังเกตได้ดังนี้

1. ผู้ส่งสารหญิงจะไม่ต่อต้านขนบนิยมแต่เพียงอย่างเดียวแต่ทำคู่ขนานกับการพัฒนาสตรีให้เติบโต
2. เช่นกันกับลักษณะการนำเสนอสารผ่านสื่อที่จะเรียกร้องผ่านสื่อนวนิยายที่มีความเป็นส่วนตัวในความเป็นสื่อของผู้หญิงมากกว่าที่จะตีส่งร้องปาวผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นสื่อที่ทั้งสองเพศใช้ร่วมกัน
3. และความเป็นเพศหญิงทำให้เธอถนัดที่จะเสนอสารในรูปแบบเรื่องแต่ง(ละครในนวนิยาย) ที่ใช้วิธีการให้ตัวละครพูดแทน มากกว่าการรายงานเรื่องจริง(ในรูปแบบข่าว) ที่ตัวผู้หญิงต้องเป็นผู้พูดเอง
4. การใช้กลวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้วิเคราะห์ตัวละครด้วยตนเอง ผ่านความละเอียดละไมในการใช้ภาษา และใช้การผูกเรื่องที่ผสมผสานการนำเสนอคุณค่าทางจริยธรรม คุณธรรม ความหวัง ความเห็นใจ ความแข็งแกร่งของจิตใจที่สะท้อนผ่านตัวละคร มาเป็นแนวทางที่ผู้หญิงใช้ในการส่งสารมากกว่าการบอกตรงๆ (อันเป็นลักษณะของเพศชาย) ที่อาจถูกมองไปในลักษณะการแสดงความก้าวร้าวเรียกร้อง ทำให้ผู้รับสารหญิงเกิดการซึมซับคล้ายตามและเห็นด้วยไม่โดยไม่รู้ตัว ปรากฏการณ์ การรับสารในลักษณะ “สนุกจนวางไม่ลง” จึงมักเป็นอาการของผู้รับสารหญิงมากกว่าผู้รับสารชายนั่นเอง

1.4 การศึกษากระบวนการที่สื่อใช้ในการสร้างสถานภาพของสตรี

ในกระบวนการสื่อสารมวลชนบทบาทหน้าที่ในการเข้ารหัส (Encoder) เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ส่งสาร ในขณะที่บทบาทหน้าที่ของการถอดรหัสความหมาย (Decoder) เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้รับสาร ทั้งนี้ในการศึกษากระบวนการที่สื่อใช้ในการสร้างสถานภาพของสตรีจึงเป็นการศึกษาการเข้ารหัสความหมาย (Encoder) ของผู้ส่งสารเพื่อการสื่อถึงการสร้างสถานภาพของสตรี

วาริณี ชันธิสิทธิ์ (2538) ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของสตรีพบว่าสื่อมวลชน (Mass Media) ทำหน้าที่ให้ความรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติแต่ไม่อาจโน้มน้าวใจให้เกิดการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหาอย่างเต็มที่ สำหรับความเข้าใจในเรื่องปัญหาสตรีต้องอาศัยสื่อบุคคล (Personal Media) เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์โดยเฉพาะสื่อบุคคลที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ เนื่องจากเป็นผู้มีความใกล้ชิดกับผู้ประสบปัญหาโดยตรงดังนั้นหากนักสังคมสงเคราะห์

รู้จักวางแผนการใช้สื่อมวลชนมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สตรีได้อย่างมีคุณภาพ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสู่การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ชนิษฐา วรรณธนปรีดา (2542) พบว่าบทบาทของสถานีวิทยุคลื่นหญิง พลังหญิง ในการพัฒนาสตรีไทยพบว่าสถานีมียบทบาทในการนำเสนอแนวคิดและประเด็นด้านค่านิยมและบทบาทของสตรี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และการปกครอง โดยในด้านค่านิยมของสตรีจะมุ่งยกย่องและนำเสนอตัวอย่างของสตรีในสังคมไทยที่มีบทบาทค่านิยมและความสามารถที่โดดเด่นเป็นตัวอย่างที่น่ายกย่อง เพื่อสร้างต้นแบบให้สตรีไทยได้รับทราบและยึดเป็นแบบอย่างเพื่อนำไปพัฒนาตนเองต่อไป ทั้งนี้การนำเสนอสตรีต้นแบบมีการนำเสนอตั้งแต่ปูชนียบุคคลระดับโลก ผู้หญิงเด่นด้านหน้าที่การงาน ด้านการช่วยเหลือสังคม หรือด้านการเรียกร้องสิทธิและความยุติธรรม

นอกจากนี้ในด้านการให้ความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สถานีมุ่งเน้นการให้ความรู้และข่าวสารเพื่อให้สตรีสามารถประยุกต์ใช้ในอาชีพการงานและตนเอง

มยุรา พรหมอ้วน (2542) พบว่าในสื่อนวนิยายของนักเขียนหญิงนันทนา วีระชน มีการแสดงค่านิยมสิทธิหน้าที่ของสตรีที่มีผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทของสตรีทั้งในครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ผ่านรูปแบบการนำเสนอความเป็นจริงในสังคม และแทรกทัศนะเกี่ยวกับสตรีในบทบาทที่เป็นอยู่และบทบาทที่กำลังเปลี่ยนไปในสังคมไทยในสมัยนั้นๆ ใน 5 ลักษณะได้แก่

1. การแสดงค่านิยมการเลี้ยงดูบุตร สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี มีผลต่อการดำเนินชีวิตของสตรีและเป็นสาเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเพศ
2. การส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องภายในครอบครัวทัดเทียมบุรุษส่วนคุณสมบัติความเป็นกุลสตรีก็ยังเป็นสิ่งที่สตรีควรปฏิบัติต่อไป
3. สตรีควรได้รับการศึกษาโดยแสวงหาความรู้และประสบการณ์ให้สูงสุดเท่าที่โอกาสและกำลังสมองจะรับได้
4. สตรีควรทำงานเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและสามารถบริหารธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จได้
5. สตรีควรมีบทบาทในการเข้าสังคม ช่วยเหลือสังคมและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

อภิรัตน์ รัตนานนท์ (2547) ศึกษากระบวนการที่สื่อโทรทัศน์ใช้ในการสร้างสถานภาพของสตรีในบทบาทนางร้ายในละครโทรทัศน์พบว่าละครโทรทัศน์สื่อความหมายให้นางร้ายมีพฤติกรรม

เบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์แห่งบรรทัดฐาน โดยการลงรหัสเป็นภาพที่ถูกสื่อความหมายไปในมิติต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะลงรหัสให้หนังร้ายพบจุดจบที่ทุกข์ทรมาน การสื่อสารความหมายดังกล่าวเป็นการชี้ให้ผู้ชมเห็นว่าโดยรวมว่าไม่ว่าตัวร้ายในละครจะเป็นเพศใด พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานจะส่งผลให้ผู้ชมต้องพบกับจุดจบที่น่าเวทนา และเป็นการสร้างกรอบบรรทัดฐานกฎเกณฑ์แห่งศีลธรรมให้มีความชัดเจนแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

จากภาพรวมการศึกษาพบว่าสื่อมวลชนมีกระบวนการสร้างสถานภาพของสตรีใน 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การให้ความรู้ทั้งทางตรงทางอ้อม
2. การให้ข้อเสนอแนะ
3. การสร้างบุคคลต้นแบบ
4. การต่อยุ่บรรทัดฐานเดิม และเพิ่มเติมค่านิยม หรือกำหนดกรอบบรรทัดฐาน

กฎเกณฑ์ให้ชัดเจนขึ้น

จากรูปแบบที่สื่อใช้ในการสร้างสถานภาพของสตรีทั้ง 4 รูปแบบข้างต้นเมื่อมองในมุมมองของทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) อาจพบว่าสื่อมวลชนแสดงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสตรีด้วยการให้ความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมและด้วยการผลักดันให้สังคมสตรีเกิดการเคลื่อนไหวไปตามครรลองที่มีกรอบบรรทัดฐานสังคมเป็นผู้กำหนด หากแต่เมื่อมองในมุมมองของทฤษฎีระบบ (System Approach) ก็อาจพบเจตนาแฝงในการส่งเสริมให้สตรีพัฒนาตนเอง เนื่องจากทฤษฎีระบบ (System Approach) เปรียบสตรีเป็นระบบย่อยที่มีหน้าที่ปรับตัวตามระบบใหญ่ โดยสตรีไม่อาจจะทิ้งความรับผิดชอบในหน้าที่ตามหลักชีววิทยาในปริมาณที่ในบ้าน ซึ่งเท่ากับว่ากระบวนการสร้างสถานภาพของสตรีโดยสื่อมวลชนทั้ง 4 รูปแบบ ทำหน้าที่ผลักดันให้สตรีแบกรับภารกิจทางสังคมที่มากขึ้นโดยมิได้ลดทอนภารกิจดั้งเดิมของสตรีเลย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) ที่มีฐานความคิดในการมองความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิงในความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ลักษณะการสร้างสถานภาพของสตรีโดยสื่อมวลชนทั้ง 4 รูปแบบจึงเข้าข่ายที่อาจสรุปได้ว่าการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อสตรีมีความโน้มเอียงไปในทิศทางของทฤษฎีระบบ (System Approach) และส่งผลสนับสนุนให้ทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ด้านเพศ (Gender)

ประเด็นการศึกษาด้านเพศ ไม่เพียงเป็นประเด็นเนื้อหาที่ปรากฏเด่นชัดเพียงในการรวบรวมงานศึกษาในยุคที่สองช่วงพ.ศ. 2536-2552 หากแต่จำนวนตัวเลขของงานศึกษาประเด็นด้านเพศที่มี

จำนวนมากขึ้น ก็น่าจะสะท้อนถึงปรากฏการณ์ในยุคหลังที่เกิดขึ้นในสังคมที่เกี่ยวข้องกับสตรีและสื่อมวลชนไม่น้อย

ในยุคแรกของการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนยุคแรก ช่วง พ.ศ. 2529-2535 กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) วิเคราะห์เนื้อหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงและเพศชายผ่านงานศึกษาจำนวน 2 เรื่องในด้านปัญหาความแตกแยกกันในครอบครัวผ่านสื่อและอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการคบเพื่อนต่างเพศของผู้หญิง แต่จากการรวบรวมงานศึกษาในยุคที่สองประเด็นที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศไม่เพียงคงร่องรอยการศึกษา แต่คงพบร่องรอยใหม่ที่เจาะลึกลงไปศึกษาที่ตัวสตรีถึงพฤติกรรมทางเพศ เพศสภาพ อุดมการณ์ทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ ความเหลื่อมล้ำ การกดขี่ และการตกเป็นเหยื่อ ที่ถูกกระทำทั้งจากคนในครอบครัว และจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ

จากการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สองสามารถแยกมิติของการศึกษาออกได้เป็น 2 มิติดังนี้

1. มิติการศึกษาศาสตร์ที่ถูกกระทำโดยครอบครัว กับการนำเสนอของสื่อมวลชน
- และ 2. มิติการศึกษาศาสตร์ที่ถูกกระทำด้วยการนำเสนอโดยสื่อมวลชน

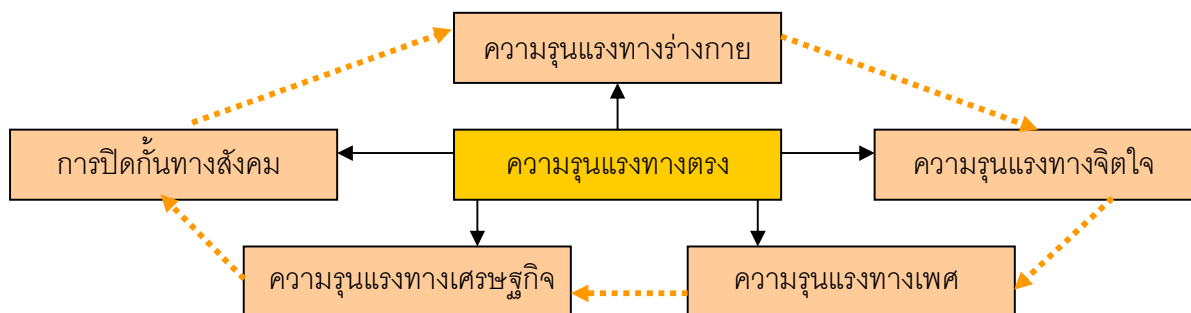
มิติการศึกษาศาสตร์ที่ถูกกระทำโดยครอบครัว กับการนำเสนอของสื่อมวลชน

ความจริงที่ว่าสตรีทั่วโลกต้องเผชิญกับความรุนแรงภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป แต่ความคล้ายคลึงส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีคือผู้ชายซึ่งเป็นสามี ความรุนแรงที่เกิดขึ้นและกระทำโดยคนใกล้ชิด ที่มีความสนิทสนม และมีความสัมพันธ์กลับยิ่งส่งผลให้สตรีผู้ถูกกระทำเปลี่ยนสถานะของตนเองจากภรรยาของสามี กลายเป็นเหยื่อหรือเป็นเป้าหมายที่ไม่เพียงร่างกายถูกกระทำและส่งผลลึกไปกว่าความรู้สึก หากแต่ลงสู่จิตใจ และจิตวิญญาณที่สร้าง ความเลวร้ายฝังลึกในตัวผู้ถูกกระทำ ในงานศึกษาของปานรัตน์ นิมตลุง (2549) สนใจศึกษาถึงรูปแบบความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์จริง และที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ โดยตั้งคำถามงานวิจัยถึงความเข้าใจของผู้รับสารในการรับรู้ความรุนแรงผ่านสื่อละครโทรทัศน์เปรียบเทียบกับประสบการณ์จริง รวมถึงหาคำตอบจากสื่อละครโทรทัศน์ว่าสื่อได้สร้างความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิให้กับสตรีผู้รับสารหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์จริงและที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ต่างมีรูปแบบและสาเหตุที่คล้ายกัน โดยจัดรูปแบบได้เป็นความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงทางวัฒนธรรม โดยความรุนแรงทางตรงหมายถึงรวมถึงความรุนแรงทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางเพศ ทางเศรษฐกิจ และการปิดกั้นทางสังคม ส่วนความรุนแรง

ทางวัฒนธรรม (Cultural Violence) มีสาเหตุการกระทำความรุนแรงด้านตัวบุคคล และด้านสังคม วัฒนธรรมครอบครัวเป็นส่วนสำคัญ นอกจากนี้พบว่าผู้รับสารสตรีที่ถูกกระทำโดยครอบครัว เข้าใจความรุนแรงในครอบครัวได้จากประสบการณ์ โดยพบว่าความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรีมีการสื่อสารความหมายและนัยยะในแต่ละครอบครัวเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อละครโทรทัศน์ มีการนำเสนอความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิสตรีเพียงบางตอน หากแต่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศีลธรรม มากกว่าการพิทักษ์สิทธิแก่สตรี

จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นแง่มุมบางประการในการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน ดังนี้

1. เนื้อหา(Message) ที่สื่อนำเสนอมีฐานมาจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นจริงในสังคมปัจจุบัน จึงไม่เป็นการยากที่ผู้รับสารจะสร้างการรับรู้เนื่องจากมีพื้นฐานประสบการณ์ชีวิตที่คล้ายคลึงกันกับเรื่องที่น่าสนใจ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการอธิบายแบบจำลองเรื่องการสื่อสารของเบอร์โล (David K. Berlo) ที่อธิบายว่าถ้าผู้ส่งสาร (Sender) มีทักษะในการสื่อสาร (Communication Skill) มีทัศนคติ (Attitudes) มีความรู้ (Knowledge) และพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรม (Social-Cultural Context) ที่คล้าย หรือใกล้เคียงกับผู้รับสาร (Receiver) จะมีส่วนช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น
2. สื่อมวลชนเป็นเพียงผู้นำเสนอเนื้อหา โดยมิได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งเท่ากับสื่อมวลชนทำหน้าที่ในบทบาทของการหยิบยก (ประเด็นปัญหาสังคม) เพียงมิติเดียว แต่ปฏิเสธการเยียวยา (การหาหนทางแก้ไขปัญหาหรือการให้ข้อเสนอแนะ) ให้กับผู้รับสาร
3. การจัดรูปแบบความรุนแรงที่ปรากฏผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงทางวัฒนธรรม โดยความรุนแรงทางตรงที่หมายรวมถึงความรุนแรงทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางเพศ ทางเศรษฐกิจ และการปิดกั้นทางสังคม แสดงให้เห็นว่าความรุนแรงทางตรงที่เกิดขึ้นกับสตรีสามารถนำไปสู่ความรุนแรงทางใจได้เสมอ รวมถึงความรุนแรงทางตรงในทุกมิติดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันและสามารถถวนวกกลับมาส่งผลกระทบต่อร่างกายเสมอ

ภาพประกอบที่ 26 : ภาพแสดงผลของความรุนแรงทางตรงที่ส่งผลกระทบต่อในทุกมิติในผู้ถูกกระทำ

ความรุนแรง

ที่มา : ผู้วิจัย . 2554

4. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมเกิดจากฐานความคิด ความเชื่อที่สังคมปลูกฝังการให้อำนาจและความสำคัญกับเพศชาย ส่งผลให้ผู้ชายมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เหนือกว่าในการควบคุม สร้างอิทธิพลโดยมีครอบครัวเป็นปัจจัยหนุนเสริม

มิติการศึกษาศาสตร์ที่ถูกกระทำด้วยการนำเสนอโดยสื่อมวลชน

จากการรวบรวมงานศึกษาในหัวข้อดังกล่าวพบว่าสื่อมวลชนที่ตกเป็นเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่สื่อมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์เช่นนวนิยาย นิตยสาร บทเพลง หนังสือพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทอินเทอร์เน็ต และสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ โดยจากการรวบรวมพบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ได้รับความสนใจศึกษามากที่สุด

ด้วยจุดกำเนิดของสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ที่ก่อตั้งตามร้านตัดผมผู้ชายหรือร้านกาแฟที่มีผู้รับสารเป็นกลุ่มก้อนในยุคแรกส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เนื่องจากผู้ชายได้โอกาสในการศึกษา อ่านหนังสือออก และได้โอกาสในการออกนอกบ้านมากกว่าผู้หญิงทำให้สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีลักษณะการสื่อสารแบบผู้ชาย ลักษณะการสื่อสารแบบผู้ชายที่ยังคงสืบเนื่องอยู่ น่าจะเป็นเหตุผลประการหลักที่ทำให้นักวิชาการส่วนใหญ่หยิบเอาสื่อหนังสือพิมพ์มาเป็นเป้าหมายในการศึกษาผู้หญิงบนสื่อมวลชนเริ่มต้นด้วยมนทกานต์ เชื่อมชิต (2545) ที่สนใจศึกษาการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อถูกทำให้เป็นเหยื่อซ้ำด้วยการนำเสนอ จากการสัมภาษณ์ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงในครอบครัว 4 คนและการศึกษาเอกสารข่าวที่

ตีพิมพ์ ผลการศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์สามารถสร้างมายาคติให้เกิดขึ้นต่อผู้รับสารผ่านวาทกรรมในรูปข่าวสารในลักษณะต่างๆ แบ่งเป็นมายาคติที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและผู้ชายดังนี้

ตาราง 24 แสดงมายาคติที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและผู้ชายผ่านวาทกรรมในรูปข่าวสารในสื่อหนังสือพิมพ์

มายาคติที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง	มายาคติที่เกี่ยวข้องกับผู้ชาย
1. ในเหตุการณ์ความรุนแรงผู้หญิงมีส่วนให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น	1. ผู้ชายที่กระทำรุนแรงเป็นผู้ชายไม่ปกติ ไม่ใช่ผู้ชายทั่วไปในสังคม
2. ผู้หญิงที่ถูกกระทำเป็นผู้หญิงเคราะห์ร้าย	2. ผู้ชายมีความต้องการทางเพศมากกว่าผู้หญิงเป็นธรรมชาติ
3. เสียงของผู้หญิงจะมีน้ำหนักได้ต้องประกอบด้วยหลักฐาน และประจักษ์พยาน	
4. ผู้หญิงเป็นเพศที่เชื่อคนง่ายและประมาท	
5. พรหมจรรย์คือคุณค่าของผู้หญิง	
6. ผู้หญิงจะไม่มีตัวตนบนสื่อหนังสือพิมพ์หากปราศจากสถานะเมียและแม่	

จากตาราง 24 แสดงมายาคติที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและผู้ชายผ่านวาทกรรมในรูปข่าวสารในสื่อหนังสือพิมพ์ข้างต้น แสดงให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางเพศในฐานความเชื่อที่ฝังลึกในสื่อที่มีลักษณะทางเพศชายเช่นหนังสือพิมพ์ สอดคล้องกับแนวคิดตามทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) ที่เชื่อในความไม่เท่าเทียมกันทางเพศระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ลักษณะการสร้างมายาคติผ่านวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงดังกล่าวแสดงให้เห็นตามผลการศึกษาที่ว่าเมื่อผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรง และตกเป็นข่าวเธอจะถูกกระทำซ้ำ มิใช่ด้วยอาวุธที่กระทำต่อร่างกาย หากแต่เป็นวาทกรรมของข่าวสารที่กระทำต่อจิตใจผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ เป็นเหตุให้มีผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่เลือกหนทางปกปิด

ดังนั้นผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงและเลือกที่จะเป็นข่าวจึงไม่ต่างจากเทียนที่หลอมละลายตนเองเพื่อเป็นแสงสว่างให้ผู้อื่น และคงเป็นแสงสว่างที่ส่องเพื่อผู้หญิงด้วยกันเท่านั้นเอง

เช่นกันกับงานศึกษาของอภิสรา บังเร้ว (2545) ที่ศึกษาการนำเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ พร้อมกับศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีต่อการนำเสนอข่าวในลักษณะดังกล่าวในสื่อหนังสือพิมพ์ พบผลการศึกษาที่ไม่แตกต่างจากมณฑานดี เชื้อมชิต (2545) ที่ว่าหนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยมส่วนใหญ่นำเสนอภาพและข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในปริมาณสูง โดยนำเสนอความรุนแรงทางกายมากที่สุด รองลงมาคือความรุนแรงทางเพศ และเมื่อแบ่งตามประเภทของความรุนแรงพบว่าความรุนแรงในสังคม/ชุมชนมีปริมาณสูงกว่าความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการนำเสนอภาพและภาษาของหนังสือพิมพ์พบว่าสื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอในลักษณะก้าวร้าว รุนแรง แบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์ ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงที่ถูกกระทำกับผู้กระทำพบว่า เป็นคนไม่รู้จักหรือคนแปลกหน้าเป็นส่วนใหญ่ สำหรับศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีส่วนใหญ่เห็นว่า ความรุนแรงต่อสตรีเกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย ซึ่งเป็นผลให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ภายใต้มายาคตินี้ทำให้หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อที่มีลักษณะความเป็นเพศชายแสดงอคติทางเพศด้วยการนำผู้เสียหายมาเป็นจุดขาย ด้วยการสร้างภาพผู้หญิงว่าเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น ดังนั้นกลุ่มสตรีได้เสนอกลยุทธ์เพื่อผลักดันการเสนอข่าวดังนี้

1. กลยุทธ์การพูดคุยสร้างความเข้าใจ ซึ่งถือเป็นมาตรการขั้นพื้นฐานที่ใช้วิธีการสื่อสารกันเพื่อสร้างความเข้าใจกันระหว่างสื่อกับองค์กรสตรี
2. กลยุทธ์นำพึ่งเรือเสื่อพึ่งป่า โดยองค์กรสตรีเป็นแหล่งข้อมูลของผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ในขณะที่สื่อมวลชนเป็นที่เผยแพร่ข่าวสาร
3. กลยุทธ์การผลักดันสองทาง โดยในลักษณะแรกเป็นแบบบนลงล่างเริ่มจากผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการข่าวมายังผู้สื่อข่าว และในลักษณะที่สองเป็นแบบล่างขึ้นบน เริ่มจากผู้สื่อข่าว ไปยังผู้บริหาร และผลักดันไปสู่ระดับนโยบาย
4. การสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อ เป็นกลไกการถ่วงดุลอำนาจของสื่อมิให้ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นเกินเลยไปกว่าที่วิชาชีพสื่อสารมวลชนกำหนด
- และ 5. กลยุทธ์การดึงพลังผู้บริโภค โดยการใช้เสียงของผู้บริโภคร่วมต่อต้านสื่อที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

เป็นที่น่าสังเกตว่ากลยุทธ์เพื่อผลักดันการเสนอข่าวทั้ง 5 ข้อที่กล่าวข้างต้นต่างเป็นมาตรการการต่อรองที่ซ่อนความเข้มงวด 5 ระดับที่องค์กรสตรี(อันเป็นตัวแทนของสตรี) ต่อรองกับสื่อ(อันเป็นตัวแทนของผู้ชาย) ด้วยกลยุทธ์ในแบบสตรีจะเห็นได้ว่าสตรีใช้กลยุทธ์การพูดคุยอันเป็นมาตรการขั้นต้น ไปจนถึงการดึงเอาผู้มีอำนาจที่แท้จริง(ประชาชน) มาทัดทานกำลังกับสื่ออันเป็นมาตรการขั้น

ปลายสุด สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการครอบงำ(Hegemony) ของนักคิดสายมาร์กซิสต์แนววัฒนธรรมนิยม (Culturalist Marxism) Antonio Gramsci ที่กล่าวถึงอำนาจที่เหนือกว่าสามารถครอบงำอำนาจที่น้อยกว่าได้ด้วยการสร้างให้เกิดความยินยอมโดยไม่ใช้กำลัง ซึ่งในที่นี้แสดงให้เห็นว่าองค์กรสตรีมองว่า ประชาชนผู้บริโภคเท่านั้นที่มีอำนาจสูงสุดในการร่วมต่อต้านสื่อที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนได้

ในส่วนของสื่อที่มีลักษณะทางเพศเป็นเพศหญิงเช่นสื่อนิตยสาร กนกวรรณ ไม้สนธิ (2544) สนใจในการต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านนิตยสารพบว่า ผู้หญิงใส่รหัสและต่อรองเพื่อกำหนดภาพตัวแทนด้วยตนเอง ทั้งนี้การต่อรองดังกล่าวผู้หญิงใช้ร่างกายมาเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ความมีชื่อเสียง และความสัมพันธ์กับช่างภาพมาต่อรองกับเจ้าของทุน โดยกำหนดเนื้อหาของ การต่อรองประกอบด้วยการยอมรับและตกลงในเงื่อนไขการวางแนว (Concept) ทางการถ่ายแบบ การอนุญาตให้เผยแพร่ การต่อรองรายได้ และรวมถึงการไม่อนุญาตให้มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในระหว่างการถ่ายแบบ ในส่วนของการต่อรองในกระบวนการผลิต ประกอบด้วยแนวทางในการถ่ายแบบ การโพสท่า รวมถึงการเลือกภาพถ่ายภายหลังจากการถ่ายเสร็จ สำหรับการต่อรองกับสังคม (หรือการต่อรองกับระบอบปิตาธิปไตย) พบว่าส่วนใหญ่เป็นการต่อรองการให้คุณค่าความหมายเช่น การถ่ายภาพชุดไม่ใช่ภาพลามก หรือการต่อรองความหมายว่าอาชีพนางแบบก็เป็นเหมือนอาชีพอื่นๆ หรือการเปิดเผยเรือนร่างของเธอเองไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีต่อคนในสังคม รวมถึงนางแบบใช้แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงและสตรีนิยมมาใส่รหัสต่อรองกับสังคมเช่น ร่างกายเป็นเครื่องหมายของการร่วมเพศ และการให้กำเนิดชีวิต และผู้หญิงอยู่บนฐานของความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ ความเป็นผู้หญิงไม่ได้อยู่ที่บทบาททางเพศ(Gender) เชื้อชาติ(Race) และไม่ใช่สิ่งกำหนดความสามารถ

อย่างไรก็ดีแม้ผลการศึกษานี้จะพบว่าผู้หญิงมีอำนาจในการต่อรอง และใส่รหัสภาพตัวแทนนี้ด้วยตนเองอาจมองเป็นการท้าทายแนวคิดสังคมแบบปิตาธิปไตย(Patriarchal) แต่การต่อรองที่อยู่ภายใต้กรอบจำกัดของทุนนิยมและปิตาธิปไตยดังกล่าวก็ไม่พบว่าผู้หญิงปฏิเสธการถ่ายแบบ หรือตำหนิผู้รับสารที่บริโภคภาพถ่ายนั้นเลย

ขณะที่ปราณี แซ่จ้ง (2544) สนใจในการนำเสนอภาพของผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศและการรับรู้ภาพฝั่งใจของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิง ผลการศึกษานี้ปรากฏตามตารางได้ดังนี้

ตาราง 25 แสดงผลการศึกษากำหนดเสนอภาพของผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ และการรับรู้ภาพฝั่งใจของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิง

ภาพของผู้หญิงไทยที่สื่อนำเสนอ	ภาพฝั่งใจของผู้ชายไทยที่มีต่อผู้หญิงในสื่อ	ภาพฝั่งใจของผู้ชายไทยที่มีต่อผู้หญิงในความเป็นจริง
ภาพ: แสดงสัดส่วนรูปร่างอวัยวะเพศ หน้าตาอึมแวม	ภาพ: เป็นโสเภณี หรือขายบริการทางเพศ รูปร่างหน้าตาไม่น่าประทับใจ	ภาพ: หน้าตาสวย น่ารัก รูปร่างดี
ลักษณะ: เชื้อเชิญ เสนอตัว เปิดโอกาส และโอนอ่อนสนองตอบการมีเพศสัมพันธ์ มีความต้องการทางเพศสูง สนใจในศีลธรรม จรรยาน้อย	ลักษณะ: มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายง่าย การแสดงออกไม่สมจริง เสแสร้ง ไม่น่าเชื่อถือ น่าสงสาร	มี 3 ลักษณะดังนี้ 1. สุขภาพ เรียบร้อย มีบทบาทในสังคมมากขึ้น กล้าแสดงออก แต่งตัวไป ไม่ใจง่าย 2. ผู้หญิงง่ายดูบริสุทธิ์ ไร้ – เดียงสา ชอบเช็กส์ 3. ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องเพศ หรือมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ
บทบาท : เป็นผู้ถูกระทำ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ

จากตาราง 25 แสดงผลการศึกษากำหนดเสนอภาพของผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ และการรับรู้ภาพฝั่งใจของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ภาพผู้หญิงไทยที่สื่อนำเสนอเป็นภาพในเชิงลบ จะก่อให้เกิดภาพฝั่งใจในผู้ชายที่ได้รับชมสื่อในเชิงลบยิ่งกว่า ในขณะที่ภาพฝั่งใจของผู้ชายไทยที่มีต่อผู้หญิงในความเป็นจริง แม้การระบุลักษณะจะหลากหลายเลือกรางหากแต่ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาพฝั่งใจของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงในโลกความเป็นจริงมีภาพลักษณ์ที่ดีกว่าภาพฝั่งใจที่ผู้ชายมีต่อผู้หญิงในสื่อ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้หญิงถูกนำเสนอผ่านสื่อการประกอบสร้างของสื่อจะลดทอนคุณค่าของผู้หญิงลงในสายตาของผู้บริโภค

ดังนั้นเมื่อนำผลการศึกษาก่อนการรณ ไม้สนธิ (2544) และปราณี แซ่จ้ง (2544) มาพิจารณาคู่กันแม้ผลการศึกษาจะพบว่าผู้หญิงมีอำนาจในการต่อรอง และใส่รหัสภาพตัวแทนนั้น

ด้วยตนเอง การทำทนายแนวคิดสังคมแบบปิตาธิปไตย(Patriarchal) และการต่อรองที่อยู่ภายใต้กรอบจำกัดของทุนนิยมดังกล่าวก็พบว่าผู้หญิงไม่ได้มีอำนาจในการต่อรอง และใส่รหัสภาพตัวแทนนั้นอย่างแท้จริง หากแต่กรอบของระบบทุนนิยม ระบบอบสังคมแบบปิตาธิปไตย และการประกอบสร้างคุณค่าในผู้หญิงโดยสื่อ ทำให้เห็นว่าแท้จริงแล้วผู้หญิงไม่ได้มีอำนาจ หรือแม้แต่โอกาสในการต่อรองกับผู้รับสารที่บริโภคสื่อที่มีเธออยู่เลย

3. ด้านสาธารณสุข

ประเด็นการศึกษาด้านสาธารณสุขในการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนยุคที่สองพบว่า มีงานศึกษาแตกย่อยออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มงานศึกษาที่เกี่ยวกับสตรีกับการเลี้ยงดูบุตร
2. กลุ่มงานศึกษาที่เกี่ยวกับสตรีกับผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม

กลุ่มงานศึกษาที่เกี่ยวกับสตรีกับการเลี้ยงดูบุตร

ในการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สองพบว่า มีความสนใจในประเด็นการศึกษาศาสตร์กับการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าประเด็นอื่นที่กล่าวมา โดยกรอบของการศึกษาในงานศึกษาที่รวบรวมได้ทั้งหมดสนใจสตรีในสถานะมารดาผู้เลี้ยงดูบุตรวัยทารก เริ่มด้วยงานของเบญจพร งามเกริกโชติ (2537) ค้นหาความต้องการด้านเนื้อหาและการนำเสนอวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับผู้หญิงทำงานนอกบ้านทางสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากเล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของน้ำนมแม่ที่สามารถลดอัตราการเจ็บป่วยและการตายในทารก รวมถึงก่อประโยชน์แก่ตัวมารดาที่ให้นมบุตรด้วยการลดอัตราเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งเต้านมและลดภาวะอารมณ์แปรปรวนในระยะหลังคลอดอีกด้วยแต่ด้วยสภาพปัจจุบันที่มารดาส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านจึงทำให้โอกาสที่ทารกจะได้รับน้ำนมมารดาจึงมีเพียงในระยะสั้นเท่านั้นเมื่อมีการนำเสนอเนื้อหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับผู้หญิงทำงาน จึงเป็นวาทกรรมด้านเนื้อหารายการที่ได้รับการสนใจ รับทราบ ยอมรับ และมุ่งหวังเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

จากการศึกษาพบว่าผู้รับสารสตรีความต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการเก็บน้ำนมใส่ในภาชนะให้ลูกในขณะที่แม่ต้องออกไปทำงาน ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเรื่องอาหารเสริมแก่ทารก การดูแลสุขภาพอนามัยหลังคลอด การป้องกันโรคต่างๆในทารก นอกจากนี้ผู้รับสารยังต้องการให้เนื้อหาดังกล่าวนำเสนอในรูปแบบสารคดีสั้น ความยาวประมาณ 30

นาที่ สื่อสารด้วยภาษาง่ายๆ ชัดเจน มีภาพประกอบ จัดสรรเนื้อหาเป็นขั้นตอน และนำเสนอในวันเสาร์อาทิตย์ ช่วงเวลาเย็น

นอกจากนี้ในงานศึกษาของเพียร์พร ว่องวิวัฒน์ (2538) ที่สนใจการใช้ประโยชน์จากรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแม่และเด็กทางโทรทัศน์ของสตรีมีครรภ์ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลราชวิถีผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางสรีระและอารมณ์ของสตรีมีครรภ์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเลือกประเภทของรายการโทรทัศน์ที่จะรับชม เช่นปัจจัยทางสรีระของสตรีตั้งครรภ์ที่แสดงออกในลักษณะอาการแพ้ท้อง จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก ส่วนปัจจัยทางอารมณ์ของสตรีมีครรภ์คือ กลุ่มที่มีความวิตกกังวลในเรื่องคลอดจะรับสารเพื่อช่วยให้เรียนรู้วิธีดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง เพื่อฟังความคิดเห็นของคุณแม่คนอื่นที่นำมาออกในรายการด้วย และเพื่อนำเรื่องราวที่ได้รับชมมาช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับงานศึกษาของสุกรี รุ่งประทีปไพบูลย์ (2545) ที่สนใจในการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารด้านอนามัยแม่และเด็กจากนิตยสารของคนวัยเจริญพันธุ์ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับประโยชน์จากนิตยสารในเรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยา เช่นกันกับงานศึกษาของกุศลวรรณ ชุนเพิ่ม (2540) ที่ศึกษาการเปิดรับและประโยชน์จากรายการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแม่และเด็กทางโทรทัศน์ของมารดาหลังคลอด ผลการศึกษาพบว่ามารดาหลังคลอดรับชมสื่อเพราะต้องการรับรู้ประโยชน์ในเรื่องต่างๆ และต้องการทราบความก้าวหน้าและเทคโนโลยี เพื่อนำเรื่องราวไปสนทนาต่อและเพื่อเป็นการใช้เวลาว่าง

จากผลการศึกษาที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในบริบทสังคมที่ปริมาตรภายนอก(ที่เดิมที่เป็นพื้นที่ของบุรุษ) ได้เปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงเข้าเป็นส่วนหนึ่งในโลกของการทำงานนอกบ้าน จึงทำให้บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่พื้นฐานเป็น Real Function ต้องขยายบทบาทมาเป็น Expected Function ร่วมด้วย ดังนั้นจากแนวคิดของ H. Lasswell เรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคม (ณรงค์ สมพงษ์, 2543: 32-33) ที่ถือเป็น Real Function ประกอบด้วย

1. การตรวจตราสอดส่องสิ่งแวดล้อม (Surveillance of Environment) ด้วยการเตือนภัย การนำเสนอเหตุการณ์ เผยแพร่เป็นข่าวสาร
2. การประสานความสัมพันธ์ส่วนต่างๆในสังคม(Correlation of the Parts of Society) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อช่วยให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้ และเข้าใจ บังเกิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม
3. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม(Transmission of the Social Heritage) อันเป็นพื้นฐานการศึกษาจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยการสนับสนุนของสื่อจะทำให้สังคม และวัฒนธรรมยืนยงอย่างต่อเนื่อง

4. การบันเทิง และการละเล่น (Entertainment and Play) เพื่อสร้างสมดุลย์ให้ผู้รับสารท่ามกลางข่าวสารทั้งจากตัวสื่อเองในบทบาทหน้าที่ความบันเทิง และทั้งการส่งต่อความบันเทิงในรูปแบบข่าวสาร

ส่วนการขยายบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนหรือบทบาทหน้าที่ที่สังคมคาดหวัง หรือมอบหมายให้ (Expected Function) จากผลการศึกษาที่รวบรวมได้พบว่าเป็นบทบาทหน้าที่ในการสอนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (instruction for implementation)

นอกจากนี้จากผลการศึกษาที่ปรากฏถึงความต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการเก็บน้ำมันใส่ในภาชนะให้ถูกในขณะที่ไม่ต้องออกไปทำงาน ความต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับจิตวิทยา การรับรู้ประโยชน์ในเรื่องต่างๆ และความต้องการทราบความก้าวหน้าและเทคโนโลยีของสตรีในภาวะตั้งครรภ์ จนถึงสตรีหลังคลอดบุตร แสดงให้เห็นถึงบริบทสังคมที่เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีสตรีศึกษากลุ่มทฤษฎีระบบ (System Approach) ที่พิจารณาผู้หญิงในฐานะระบบย่อยอันหนึ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตามระบบใหญ่ โดยการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวตามหมายรวมถึงการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถให้ทันระบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ภายใต้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามหลักชีววิทยาได้แก่การตั้งครรภ์และการเลี้ยงดูบุตร และในการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวตามให้ทันระบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ผลการศึกษาปรากฏชัดว่าสตรีในบริบทที่ต้องทำงานนอกบ้านคาดหวังการเรียนรู้ผ่านสื่อมวลชน

กลุ่มงานศึกษาที่เกี่ยวข้องสตรีกับผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม

จากการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สอง พบงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีกับผลิตภัณฑ์เพื่อความงามในจำนวนหนึ่ง หากแต่ลักษณะงานศึกษาจะไม่ใช้การศึกษาถึงผลกระทบหรือความพึงพอใจของสตรีที่มีต่อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในทางตรง เนื่องจากเป็นงานศึกษาที่ต้องเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน ดังนั้นการศึกษาส่วนใหญ่จึงเป็นไปในลักษณะทางอ้อมถึงภาพของสตรีที่ถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของการโฆษณาผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม ตัวอย่างจากงานศึกษาของอิสริยา อิศราประทีปรัตน์ (2547) ที่สนใจศึกษาการเปรียบเทียบภาพพจน์ของผู้หญิงในงานโฆษณาผลิตภัณฑ์เพื่อความงามสำหรับผู้หญิงของไทยและแคนาดา ผลการศึกษาพบว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมไทยกับแคนาดาไม่ได้ทำให้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ปรากฏในงานโฆษณาของทั้งสองประเทศแตกต่างกันไป โดยภาพของผู้หญิงยังคงเป็นภาพเหมือนในอดีตที่อยู่ในกรอบภาพของมารดา ภรรยา ผู้หญิงทำงาน และผู้หญิงสวยงาม เพียงแต่บุคลิกภาพของผู้หญิงเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นคนฉลาด กระฉับกระเฉง พึ่งพาตนเอง มั่นใจในตนเอง และสนใจการออกกำลังกายนอกจากนี้ยังพบว่าในการนำเสนอ

ภาพลักษณ์กล่าวมีการนำเสนอที่มีความเป็นสากลมากขึ้นแต่ภาพได้แนวคิดแบบเดียวกัน จึงมีผลทำให้ภาพลักษณ์ในการนำเสนอผู้หญิงคล้ายคลึงกัน

พรรณใจ จิตรแมน (2548) ผลกระทบของภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ใช้ในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์สำหรับผลิตภัณฑ์เพื่อความงามต่อภาพลักษณ์ที่ผู้หญิงไทยมีต่อตนเองผลการศึกษาพบว่าภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ใช้ในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์เป็นต้นแบบที่ดีที่แสดงถึงความเป็นผู้หญิงไทย และเป็นต้นแบบที่ดีต่อตัวผู้หญิงเอง รวมถึงสามารถสร้างภาพลักษณ์ในใจผู้ชายว่านั่นคือสิ่งที่ผู้หญิงควรจะเป็น จากข้อดีดังกล่าวทำให้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ใช้ในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์สามารถกระตุ้นให้ผู้รับสารหญิงพัฒนาตนเองให้เป็นตามต้นแบบนั้นๆ ด้วยการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม อย่างไรก็ตามในแง่ของผลกระทบพบว่าภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ใช้ในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์สามารถสร้างความรู้สึกในด้านลบได้เช่นกัน คือทำให้ผู้รับสารหญิงไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของตนเอง เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนเองไม่มีเสน่ห์ดึงดูดใจเท่าที่ควร

จากผลการศึกษาในกลุ่มงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีกับผลิตภัณฑ์เพื่อความงามแสดงให้เห็นว่าความงามเป็นสัญลักษณ์ที่ถูกประกอบสร้างให้คู่กับผู้หญิงทั่วไปตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน (หรืออีกนัยหนึ่งเมื่อมองผ่านแนวคิดของสำนักคิดกลุ่มสตรีนิยมในปรัชญาแบบ Essentialism อาจมองได้ว่าความงามมิได้เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ถูกประกอบสร้างให้คู่กับผู้หญิง หากแต่เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิงได้เลยทีเดียว) หรืออาจกล่าวได้ว่าแม้ในอดีตที่ผู้หญิงถูกขังอยู่ในปริมาตรภายในบ้านเธอก็ต้องบำรุงตนเองให้สวยงามน่ามองเสมอ และในปัจจุบันที่ผู้หญิงได้ก้าวออกจากบ้านมาสู่ปริมาตรนอกบ้านความงามก็ยังคงเป็นสัญลักษณ์ที่จำเป็นเสมอของผู้หญิง จากงานศึกษาของอิสริยา อิศราประทีปรัตน์ (2547) ที่ปรากฏผลการศึกษาว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโลกตะวันตก กับโลกตะวันออกไม่ได้ทำให้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ปรากฏในงานโฆษณาของทั้งสองประเทศแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าสัญลักษณ์ความงามที่ถูกประกอบสร้างให้คู่กับผู้หญิงมีความเป็นสากล เป็นส่วนหนึ่งของกันและกันกับผู้หญิงด้วยเหตุที่กล่าวมาจึงเป็นช่องว่างให้ผู้รับสารหญิงถูกวางทรรคมความงามครอบงำ (Hegemony) ด้วยสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม ที่ไม่เพียงครอบงำความคิดว่าภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสื่อโฆษณาคือภาพลักษณ์ต้นแบบ แต่ยังผลสู่ความรู้สึกไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของตนเอง ไม่มั่นใจและรู้สึกว่าตนเองไม่มีเสน่ห์ดึงดูดใจเท่าที่ควร สื่อโฆษณายังสามารถครอบงำไปจนถึงพฤติกรรมที่ทำให้ผู้รับสารหญิงอยากพัฒนาตนเองให้เป็นตามต้นแบบนั้นๆ ด้วยการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อความงามตามถ้อยคำโฆษณา

จากแนวคิดเรื่องการสอดส่องดูแล (Surveillance) และการจ้องมอง (Gaze) ของ Norman Denzin ที่กล่าวว่าผู้มองมีอำนาจมากกว่าผู้ถูกมอง และการมองช่วยให้เกิดการผลิตซ้ำ (Reproduce)

จากผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าในบริบทของการจ้างมองเกิดการจ้างมองขึ้นถึง 3 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 1. เป็นการจ้างมองระหว่างผู้รับสารหญิงกับภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในงานโฆษณา ซึ่งการมองในชั้นนี้เกิดขัดแย้งกับแนวคิดของของ Norman Denzin เนื่องจากภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในงานโฆษณา (ซึ่งอยู่ในสถานะผู้ถูกมอง) กลับมีอำนาจมากกว่าสตรีผู้รับสาร (ในสถานะผู้มอง) เนื่องจากภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในงานโฆษณากลับกลายเป็นภาพต้นแบบที่ผู้รับสารหญิงพึงปรารถนา

ชั้นที่ 2. เป็นการจ้างมองตนเองของผู้รับสารหญิง เกิดขึ้นเมื่อผู้รับสารหญิงมองดูตนเอง เธอกลับมีอำนาจมากกว่าในความรู้สึกลึกซึ้งที่อยากจะปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นไปตามต้นแบบ (ซึ่งในการมองชั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดการสอดส่องดูแล (Surveillance) และการจ้างมอง (Gaze) ที่กล่าวไว้ว่าการจ้างมองช่วยให้เกิดการผลิตซ้ำ หากแต่เป็นการผลิตซ้ำที่เกิดขึ้นกับตัวผู้รับสารสตรีเอง)

ชั้นที่ 3. เป็นการจ้างมองของผู้ชายเมื่อผู้รับสารหญิงออกสู่ปริมาตรภายนอก ผู้รับสารหญิงคนเดิมถูกปรับเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ถูกมองอีกครั้ง โดยผู้มีอำนาจมากกว่าคือผู้ชายผู้มองดูเธอ

อย่างไรก็ดีในการจ้างมองทั้งสามชั้นที่กล่าวมายืนยันแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับอำนาจของ Michel Foucault ที่กล่าวไว้ว่าอำนาจเป็นสิ่งที่ เป็นโครงข่าย มีลักษณะเป็นพลวัตโดยไม่มีศูนย์กลางของอำนาจ

นอกจากนี้ผลการศึกษาในกลุ่มงานศึกษาที่เกี่ยวกับสตรีกับผลิตภัณฑ์เพื่อความงามยังแสดงให้เห็นว่าคล้ายตามทฤษฎีสตรีศึกษากลุ่มทฤษฎีระบบ (System Approach) เนื่องจากผู้รับสารหญิงต้องปรับตัวเองตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ในการผูกติดผู้หญิงกับวาทกรรมความงามมาตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบันจึงทำให้ผู้หญิงแสวงหาหนทางสู่ความงามอันเป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวตามระบบนั่นเอง

4. ด้านจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติของสตรี

จากการรวบรวมงานศึกษาด้านจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติของสตรีพบว่างานศึกษาทั้งหมดเป็นงานศึกษาของในสายการศึกษาอักษรศาสตร์ ดังนั้นเนื้อหาการศึกษาด้านจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติของสตรีที่พบจึงพบในวรรณกรรมในสื่อหนังสือและนวนิยาย

ตัวอย่างเช่นงานศึกษาของปฐมพร ชินะพันธ์ (2545) ในการวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมในการปฏิบัติตนของสตรีในวรรณกรรมของสุนทรภู่จากการวิจัยพบว่า แนวทางคำสอนของสุนทรภู่ที่พบในวรรณกรรมที่นำมาศึกษาได้แก่สุภาษิตสอนสตรีและพระอภัยมณีมีหลักคำสอนสอดคล้องกับคำสอน

ของพระพุทธศาสนา ดังนั้นสตรีที่เข้าใจในหลักคำสอนดังกล่าวและได้ปฏิบัติตามจะส่งผลให้สตรีผู้นั้น มีความสงบสุขในจิตใจ การดำเนินชีวิตที่ไม่ผิดพลาด มีความมั่นใจในการที่ตัวเองได้ประพฤติตน เป็นคนดีเสมอต้นเสมอปลายและไม่หวั่นไหวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ได้รับการยอมรับนับถือ และยกย่องจากบุคคลอื่นในสังคมว่าเป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิกใน ครอบครัวและในสังคม คุณค่าที่พบในหลักของการปฏิบัติตนของสตรีในวรรณกรรมของสุนทรภู่ สามารถวิเคราะห์ได้เป็นสองประเภทคือ คุณค่าแท้กับคุณค่าเทียม โดยคุณค่าแท้หมายถึง การ ปฏิบัติตนตามแนวทางคำสอน ที่ได้ทั้งความสงบสุขที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเป็นความสุขที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่ม ปฏิบัติต่อเนื่องไปจนถึงอนาคต มีความอึดเอนใจและไม่หวั่นไหวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น ส่วนคุณค่าเทียม หมายถึง ความสุขที่ได้รับจากการที่มีคนให้ความยอมรับนับถือ ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากกาปฏิบัติดี ปฏิบัติตนได้เหมาะสม

นอกจากนี้วัลลพ โหรวชิต (2546) ที่สนใจศึกษาบทบาททางจริยธรรมของสตรีครองเรือนใน วรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน ผลจากการศึกษาพบว่าหลักพุทธจริยศาสตร์เป็นแม่แบบของ จริยธรรมของสตรีไทย หล่อหลอมให้สตรีมีจริยธรรมสำหรับตนเองและจริยธรรมที่พึงปฏิบัติต่อบุคคล อื่นอันเหมาะสมกับบทบาทและฐานะของตน ซึ่งจะทำให้สตรีนั้นมีชีวิตที่ดี เป็นที่ยอมรับทั้งทางโลก และทางธรรม สร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวซึ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตของสตรีครองเรือน รวมถึงปลูกฝังสตรีว่าการได้รับผลดีหรือผลร้ายในชีวิตจะขึ้นอยู่กับการกระทำ ส่วนสตรีที่ไม่มีจริยธรรม จะได้รับความเดือดร้อนตามกรรมที่ตนกระทำ ดังนั้นการศึกษาบทบาททางจริยธรรมของสตรีครอง เรือนในวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน จะเป็นอุทาหรณ์ที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตใน ปัจจุบัน ตลอดจนนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวของสตรีในฐานะต่างๆได้

จากเนื้อหาด้านจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับสตรีผ่านวรรณกรรมในสื่อนวนิยายพบว่าผู้ส่งสารใช้สื่อ ที่มีความเป็นเพศหญิง(วรรณคดี/ นวนิยาย) สื่อสารเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสตรีเช่นการปฏิบัติตนเป็นสตรี ที่ดีและการครองเรือน ด้วยกลวิธีการเล่าผ่านการผูกเรื่องราวเป็นวรรณคดีไทย รวมถึงใช้วาทกรรม การให้คุณค่าเป็นพื้นที่ต่อรองกับสตรีในอันที่จะได้รับหรือไม่ ในการปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามวาท- กรรมด้านจริยธรรมดังกล่าว ลักษณะการสื่อสารเนื้อหาด้านจริยธรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ แนวคิดเรื่องการครอบงำ(Hegemony) ของ Antonio Gramsci นักคิดสายมาร์กซิสต์แนววัฒนธรรม นิยม (Culturalist Marxism) ที่กล่าวถึงกลไกที่รักษาภาวะการครอบงำว่าเป็นกลไกที่ผู้มีอำนาจ เหนือกว่าสร้างไว้ และเผยแพร่เพื่อให้เกิดการยอมรับอุดมการณ์ โดยไม่ได้ใช้อำนาจบังคับแต่เป็นการ เสนอแบบธรรมดาด้วยการแทรกซึมความคิดในเนื้อหา (Message) เป็นธรรมชาติให้เกิดการยอมรับ โดยปริยายและพวกที่ไม่เห็นด้วยก็จะกลายเป็นพวกไม่ปกติไป การใช้ระบบการให้คุณค่า (ทั้งคุณค่า

แท้หรือคุณค่าเทียม) และความสุขสำเร็จในการครองเรือนมาเป็นเครื่องต่อรองกับผู้รับสารสตรีดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงขีดวงที่ผู้ส่งสารวาดไว้แก่สตรีคือขีดวงรอบปริณฑลในบ้าน อันเป็นปริณฑลดั้งเดิมของสตรีในอดีต ทั้งที่ความเป็นจริงสตรีในปัจจุบันได้ถูกขยายขีดวงใหม่ให้ออกมาสู่ปริณฑลภายนอก หากแต่ไม่สามารถสลัดมณฑลเดิมของตนพ้นขั้นใด ก็ไม่ต่างจากการที่สตรีในปัจจุบันไม่อาจปฏิเสธวาทกรรมด้านจริยธรรมที่ให้คุณค่าแก่ตนเองและการครองเรือนนั้นๆ ได้ชั้นนั้น

ในด้านธรรมเนียมปฏิบัติ อาริยา หุตะหิน (2551) ศึกษาแนวคิดเรื่องกุลสตรีในนวนิยายของนักเขียนสตรีเขมรในนวนิยายของนักเขียนสตรีเขมรที่แต่งขึ้นช่วงหลังค.ศ. ๑๙๗๙ - ๒๐๐๓ จากผลงานของนักเขียนสตรีเขมรสองคนคือ เมมา สำณางและบัล วัฒนารักษ์ ผลการศึกษาพบว่านักเขียนสตรีชาวเขมรทั้งสองคนต่างนำเสนอแนวคิดกุลสตรีในฐานะระบบเกียรติยศและชื่อเสียงหน้าตาของสตรีเขมร แต่แนวคิดกุลสตรีในนวนิยายของเมมา สำณาง เป็นแนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมด้วยเหตุผลสองประการคือ กุลสตรีแนวขนบนิยมคืออัตลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของชาวเขมร และการปฏิบัติตนตามแนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมคือการปฏิบัติธรรมะที่จะส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาของสตรี ส่วนแนวคิดกุลสตรีในนวนิยายของบัล วัฒนารักษ์เป็นแนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมผสมผสานกับภาระหน้าที่ที่สังคมเรียกร้องให้สตรีปฏิบัติ รวมถึงพยายามต่อรองกับแนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมบางด้านเช่นต่อรองกับค่านิยมรังเกียจและกีดกันสตรีม่าย และค่านิยมการตัดสินคุณค่าสตรีที่พรหมจารี ขณะก็พยายามชี้ว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สตรีเขมรสามารถต่อรองกับสังคมที่ควบคุมเธอด้วยแนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมได้

จากงานศึกษาในด้านธรรมเนียมปฏิบัติของอาริยา หุตะหิน (2551) พบว่านักเขียนสตรีชาวเขมรทั้งสองคนมีจุดยืนตามแนวทางทฤษฎีสตรีศึกษาแตกต่างกัน โดยแนวคิดกุลสตรีในนวนิยายของเมมา สำณาง เป็นแนวคิดตามทฤษฎีระบบ(System Approach) ที่พิจารณาผู้หญิงในฐานะระบบย่อยอันหนึ่งของระบบใหญ่ ผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบตามการแบ่งงานตามหลักชีววิทยา มีหน้าที่ที่เหมาะสมกับเพศ แนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมอันเป็นอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของชาวเขมรเป็นแนวทางปฏิบัติตนของกุลสตรีเขมรที่ใช้หลักธรรมะซึ่งจะส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาของสตรี แนวคิดกุลสตรีแนวขนบนิยมเท่ากับผ่านการสร้างปทัสถานการยอมรับความเหมือน(Norm of Conformity) ของ Michel Foucault ซึ่งหมายถึงการทำให้เป็นไปตามปทัสถานที่มีอยู่ ทัศนคติดังกล่าวนี้ในมุมมองของนักสตรีนิยมเห็นว่าเป็นแรงกดดันของสังคมที่มีต่อสตรีเพราะสตรีถูกบังคับให้ยอมรับกฎระเบียบและปฏิบัติตามปทัสถานด้วยการทำร่างกายให้เชื่อ(Docile Bodies)

ส่วนแนวคิดกุลสตรีในนวนิยายของบัล วัฒนารักษ์เป็นแนวคิดที่มีจุดยืนตามทฤษฎีเฟมินิสต์(Feminist Approach) ที่มีฐานความเชื่อในความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย จึงมี

มุมมองในความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศเป็นที่ตั้ง แนวคิดทฤษฎีสตรีแนวขนบนิยมของป๋าล วัฒนารักษ์จึงมีลักษณะผสมผสานระหว่างภาระหน้าที่ที่สังคมเรียกร้องให้สตรีปฏิบัติ ร่วมกับความพยายามในการต่อรองกับแนวคิดทฤษฎีสตรีแนวขนบนิยมเพียงบางด้าน การต่อรองกับค่านิยมรั้งเกี้ยวและกีดกันสตรีม่าย และการต่อรองการสร้างค่านิยมการตัดสินใจคุณค่าสตรีที่พรหมจารีจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมในสังคมที่สตรีพึงได้รับ ขณะเดียวกันป๋าล วัฒนารักษ์ ก็สนับสนุนการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นอำนาจที่ทำให้สตรีสามารถต่อรองกับสังคมที่ควบคุมเธอด้วยแนวคิดทฤษฎีสตรีแนวขนบนิยม ในงานศึกษาของอารีญา หุตะหิน (2551) แสดงให้เห็นว่านักเขียนสตรีชาวเขมรทั้งสองคนในฐานะผู้ส่งสารสตรี (Sender) แม้มีแนวคิดตามจุดยืนของทฤษฎีสตรีศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ก็สอดแทรกแนวคิดนั้นๆ ผ่านผลงาน(Message) ในรูปสื่อนวนิยาย(Channel) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) ในลักษณะของธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับสตรี ซึ่งเป็นวิถีทางที่ไม่แตกต่างจากนักเขียนสตรีชาวไทยเลย

5. ด้านภาษา

ในกลุ่มความสนใจศึกษาเรื่องของการศึกษาการใช้ภาษา การแปลบท หรือแม้แต่การใช้คำเรียกสตรีที่สื่อมวลชนใช้กันถือเป็นประเด็นใหม่ que พบในการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สอง (ช่วงพ.ศ. 2536-2552) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความสนใจของนักวิชาการทางด้านภาษาศาสตร์หรืออักษรศาสตร์ที่ขยายขอบเขตความสนใจมาศึกษาทางด้านสื่อมวลชนในยุคหลังๆ ก็เป็นไปได้

ปริศนา พิมพ์ดี (2547) สนใจศึกษาคำเรียกผู้หญิงในวรรณคดีไทยโดยเลือกศึกษาวรรณคดีไทยในสมัยอยุธยา เพื่อวิเคราะห์ถึงค่านิยมของกวีไทยสมัยอดีตที่มีต่อสตรีตามที่ปรากฏในคำเรียกผู้หญิง ผลการศึกษาพบว่าการสร้างสรรค์คำเรียกของกวีในอดีตเป็นการสร้างสรรค์คำจากทัศนคติและค่านิยมที่กวีมีต่อผู้หญิง มีทั้งคำที่มีความหมายทางตรงและคำที่มีความหมายแฝง คำที่สร้างสรรค์จากการพิจารณาองค์รวมในตัวผู้หญิง หรือจากการพินิจผู้หญิงในสรีระแต่ละส่วนของผู้หญิง และรวมถึงคำที่แสดงการให้คุณค่าในความเป็นผู้หญิงด้วย

ลักษณะคำเรียกผู้หญิงที่มีความหมายนัยตรงและคำเรียกที่มีความหมายแฝง พบว่ามีการใช้คำเรียกผู้หญิงที่มีความหมายแฝงมากกว่า โดยสามารถจัดเป็นกลุ่มคำได้ 6 ประเภทได้แก่กลุ่มคำเรียกผู้หญิงที่หมายถึงหญิงผู้มีความงาม หญิงผู้มีค่า หญิงผู้มีความอ่อนเยาว์ หญิงผู้มีความสดชื่นดังดอกไม้ หญิงผู้เป็นที่รัก และหญิงผู้มียศ จากกลุ่มคำทั้ง 6 ประเภทพบว่ากลุ่มคำเรียกผู้หญิงที่หมายถึงหญิงผู้มีความงามมีมากที่สุด นอกจากนี้กวีไทยสมัยอยุธยายังนำลักษณะความงามของผู้หญิงมาใช้

เป็นคำเรียกผู้หญิงได้ถึง 5 ลักษณะ คือ คำเรียกผู้หญิงที่กล่าวถึงความงามทั้งตัว งามเพราะมีใบหน้า งาม งามเพราะมีตา งามเพราะมีผิว งามเพราะมีรูปร่างแบบบาง อ่อนแอ้น และงามเพราะมีกลิ่นกายหอม จากการศึกษานักวิจัยพบว่ากวีไทยสมัยอยุธยานิยมใช้คำเรียกผู้หญิงที่มีความหมายแฝงว่าหญิงผู้มีความงามมากที่สุดด้วย เนื่องจากทัศนะที่ว่าเรื่องของความงามกับผู้หญิงเป็นของคู่กัน และค่านิยมที่ว่าผู้หญิงต้องมีทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติ โดยเรื่องรูปสมบัติแสดงให้เห็นค่านิยมของกวีไทยสมัยอยุธยาว่า 1. ผู้หญิงต้องมีรูปงาม ซึ่งแบ่งได้อีก 2 ลักษณะคือ มีรูปร่างและส่วนต่าง ๆ ของร่างกายงดงามและมีความงามดังเทพหรือนางสวรรค์ 2. ผู้หญิงต้องมีความอ่อนเยาว์ กล่าวได้ว่าผู้หญิงที่มีความอ่อนเยาว์หรือมีอายุราว 16 ปี จะเป็นวัยที่งามเปล่งปลั่งที่สุดตามธรรมชาติ และชวนให้รู้สึกรักและเอ็นดู และ 3. ผู้หญิงต้องมีความสดชื่นดังดอกไม้ โดยเชื่อมโยงความคิดระหว่างคุณสมบัติของดอกไม้กับลักษณะของผู้หญิงในเรื่องต่าง ๆ ส่วนเรื่องของคุณสมบัติแสดงให้เห็นค่านิยมว่า 1. ผู้หญิงต้องมีค่า กล่าวคือมีคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ มีค่าดั่งกับแก้ว ทอง ของวิเศษ มีสิริมงคล และมีค่าเพราะมีบุญ 2. ผู้หญิงต้องมีเสน่ห์ชวนให้รู้สึกรัก กล่าวคือต้องมีเสน่ห์และมีคุณค่าต่อจิตใจของกวี

ส่วนในงานศึกษาของกษมน ทองสร้อย (2549) สนใจในกลวิธีในการแปลภาษาเพศหญิงจากการศึกษาพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีการใช้ภาษาในการสื่อสารแตกต่างกัน ดังนั้นผู้แปลจะสามารถถ่ายทอดลักษณะเพศหญิงสู่บทแปลได้ต้องรู้จักภาษาเพศหญิง และคำศัพท์เพศหญิง เพื่อให้บทที่แปลมีความเป็นบทของเพศหญิงที่สมจริง Lilian Grass (อ้างในกษมน ทองสร้อย 2549 ; 25) แสดงเปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้ภาษาของชายและหญิงตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 26 แสดงความแตกต่างในการใช้ภาษาของชายและหญิงดังนี้

การใช้ภาษาของผู้ชาย	การใช้ภาษาของผู้หญิง
1. พูดเสียงดังกว่า	1. พูดเสียงเบากว่า
2. ใช้เสียงดังเพื่อเน้นสิ่งที่ต้องการพูด	2. ใช้เสียงสูงและใช้การเปลี่ยนน้ำเสียงเมื่อต้องการเน้นสิ่งที่ต้องการพูด
3. น้ำเสียงในการพูดมีสามระดับทำให้ฟังราบเรียบ	3. น้ำเสียงในการพูดมีห้าระดับและมักแฝงการแสดงอารมณ์ในน้ำเสียง
4. ไม่ใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการสนทนา	4. ใช้คำถามเพื่อให้การสนทนาดำเนินไป

ตาราง 26 (ต่อ)

การใช้ภาษาของผู้ชาย	การใช้ภาษาของผู้หญิง
5. ไม่กล่าวเรื่องส่วนตัวในการสนทนาเชิงธุรกิจ	5. สร้างสายสัมพันธ์ทางธุรกิจผ่านการสนทนาเรื่องส่วนตัว
6. ชัดจังหวะผู้อื่นน้อยกว่าที่จะยอมให้ผู้อื่นชัดจังหวะ	6. ชัดจังหวะผู้อื่นน้อยและยอมให้ผู้อื่นชัดจังหวะ
7. ใช้คำขยายน้อยกว่า	7. ใช้คำขยายมากกว่า
8. กล่าวตำหนิตรงไปตรงมา	8. กล่าวตำหนิโดยอ้อม

ที่มา กชมน สร้อยทอง (2549)

จากผลการศึกษาของปริศนา พิมพ์ดี (2547) และกชมน ทองสร้อย (2549) แสดงให้เห็นว่าคำเรียกผู้หญิงและการแปลภาษาสำหรับตัวละครเพศหญิง ผู้สร้างสรรคคำหรือผู้แปลซึ่งอยู่ในสถานะผู้ส่งสาร(Sender) ในองค์ประกอบของการสื่อสารมวลชนไม่อาจเข้าใจเพียงเพศทางกายภาพ หรือเพศตามธรรมชาติ (Sex) ของผู้หญิงเท่านั้น หากแต่ต้องเข้าใจในเพศสภาพ (Gender) คือการให้ความหมายของชายหรือหญิงจากกระบวนการประกอบสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Socially & Culturally Construct) ซึ่งหมายความว่าสังคม วัฒนธรรม และยุคสมัยที่ต่างกัน จึงไม่อาจกำหนดเพศสภาพ ของชาย-หญิงได้แบบแน่หนึ่ง แต่กลับจะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคม วัฒนธรรม และยุคสมัยนั้นๆ ความรู้ความเข้าใจในเพศทางกายภาพ (Sex) และเพศสภาพ (Gender) จึงจะช่วยให้ผู้ส่งสารสามารถสื่อสารภาษาเพศหญิง (Women's language) ได้อย่างถ่องแท้

ด้วยองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับผู้หญิงมีความซับซ้อน ลึกซึ้ง หลากหลาย และมีความแตกต่างจากแนวคิดอื่นๆ โดยแนวคิดสตรีนิยมให้ความสำคัญกับประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงโดยเชื่อว่าผู้หญิงสามารถใช้ร่างกายของตนเองสร้างเป็นแหล่งที่มาความรู้ และเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ (กุลวดี พรหมมินทร์: 2549; 21) จากทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนตอกย้ำในสิ่งที่ กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) ได้กล่าวไว้ว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงสู่โลกแห่งวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกันสตรีนั้นมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่ต้องมีการศึกษาค้นคว้าแยกออกมาต่างหาก

อย่างไรก็ดีเลคอฟ (อ้างในกชมน สร้อยทอง 2549 ; 16) นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกันกล่าวถึงการใช้ภาษาของเพศหญิงว่าภาษาเป็นกรอบที่จำกัดไม่ให้ผู้หญิงได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นและ

ตัวตนอย่างเต็มที่ ผู้หญิงจำเป็นต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมเพื่อได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง และจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาในสองลักษณะคือภาษาเพศหญิง (Women's language) เพื่อใช้ในการสนทนาที่มีความเป็นกันเองและภาษาที่ไม่แสดงลักษณะเฉพาะ (Neutral language) เป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อธุรกิจหรือการสนทนาที่เป็นทางการ ดังนั้นผู้หญิงจึงพบกับปัญหาความกังวลใจว่าจะเลือกใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์หรือไม่ ในขณะที่การพูดแสดงอารมณ์ สบถ ขึ้นเสียง และก้าวร้าวแสดงอำนาจเป็นสิ่งที่สังคมอนุโลมให้เฉพาะผู้ชายเท่านั้น จากแนวคิดดังกล่าวของเลคอฟแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงมิได้ถูกเอารัดเอาเปรียบในความแตกต่างทางเพศแต่เพียงด้านร่างกายและจิตใจเท่านั้นแต่ผู้หญิงได้รับการปฏิบัติอย่างเหลื่อมล้ำยิ่งลึกลงในระดับวัฒนธรรม ความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ และอำนาจจึงไม่ใช่การครอบงำที่อยู่เพียงในระดับความคิดและการกระทำเท่านั้นหากแต่ลึกลงไปถึงในระดับวิถีคิดเลยทีเดียว

นอกจากนี้ในกลุ่มความสนใจศึกษาเรื่องของภาษาจุฑามาศ อภัยโรจน์ (2550) ทำการศึกษา รูปแบบภาษาอังกฤษในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง พบว่ารูปแบบภาษาที่ใช้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเป็นบทสัมภาษณ์ที่สอดแทรกมุมมองหรือความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ วิจารย์ สะท้อนมุมมองของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้หญิงไทยทั้งในแง่บวก (Positive Language Use) และในแง่ลบ (Negative Language Use) โดยมุมมองในแง่บวกมีมากกว่าแง่ลบ ในแง่บวกพบว่าความสามารถของผู้หญิงไทย พบว่าผู้หญิงไทยมีการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษา และการทำงาน รวมถึงการควบคุมตนเอง ในแง่ภาพลักษณ์ทางเพศในผลิตภัณฑ์พบว่ามีการให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทย ในสื่อโฆษณาเชิงพาณิชย์และงานศิลปะ และในแง่การประกอบอาชีพพบว่านักธุรกิจหญิงไทยได้รับการกล่าวถึงถึงการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาและบริหารธุรกิจของตนเอง แรงงานหญิงไทยมีการกล่าวถึงความขยัน อุตุน และทำงานหนักได้ทัดเทียมแรงงานชายไทย ผู้เชี่ยวชาญผู้หญิงไทยมีการกล่าวถึงประโยชน์จากความสำเร็จของหญิงไทยในวงการแพทย์ ได้แก่ การคิดค้นตัวยาคู่ต้านโรคเอดส์ และนักกีฬาหญิงไทยกล่าวถึง ความกล้าหาญ อุตุน และมีวินัยในการฝึกซ้อม นักกีฬาหญิงไทย และท้ายสุดผู้หญิงไทยยุคใหม่ถูกกล่าวถึง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการพัฒนาบุคลิกภาพ

จากเสียงสะท้อนมุมมองของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้หญิงไทยทั้งในแง่บวก (Positive Language Use) ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษา การทำงาน การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาบริหารธุรกิจของตนเอง ความขยัน อุตุน ทำงานหนักได้ทัดเทียมผู้ชายไทย มีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ความกล้าหาญ อุตุน มีวินัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองล้วนแสดงสถานะของผู้หญิงในบทบาทของระบบย่อยที่มีการปรับตัวในปริณทณภายนอกซึ่ง

เป็นระบบใหญ่ ภาระหน้าที่ในการปรับตัว เรียนรู้ พัฒนาตามให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยปราศจากวิเคราะห้หาความยากลำบาก หรือข้อจำกัดของผู้หญิง เป็นไปตามข้อเรียกร้องตามแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมกลุ่มทฤษฎีระบบ (System Approach)

ส่วนของมุมมองของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้หญิงไทยในแง่ลบ (Negative Language Use) พบว่าในด้านความสามารถ ผู้หญิงไทยการเสียเปรียบทางด้านสรีระของเพศหญิง ในขณะที่ภาพลักษณ์ทางเพศในผลิตภัณฑ์ก็พบว่าลักษณะทางเพศของผู้หญิงในสื่อโฆษณาถูกใช้ในเชิงพาณิชย์ด้วย ในแง่การประกอบอาชีพพบว่านักธุรกิจหญิงไทยกล่าวถึง สิทธิและความเสมอภาคทางเพศของสังคมไทย แรงงานหญิงไทยกล่าวถึง อัตราการว่างงานสูง ทำงานหนักแต่ค่าแรงต่ำกว่าแรงงานชาย ผู้เชี่ยวชาญผู้หญิงไทย กล่าวถึง สภาพแวดล้อมในการทำงานและโอกาสของผู้เชี่ยวชาญ นักกีฬาหญิงไทย กล่าวถึง ความเหนื่อยยากลำบากของนักกีฬาหญิงไทย ผู้หญิงไทยยุคใหม่ กล่าวถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้หญิงไทยยุคใหม่

เสียงสะท้อนมุมมองของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้หญิงไทยในแง่ลบ (Negative Language Use) ดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ถึงความยากลำบาก หรือข้อจำกัดของผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อถูกนำไปเปรียบเทียบกับผู้ชาย นอกจากนี้จะเป็นไปตามข้อเรียกร้องตามแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมกลุ่มทฤษฎีระบบ (System Approach) และยังแสดงถึงความเหลื่อมล้ำในความไม่เท่าเทียมทางเพศเมื่อเทียบกับผู้ชาย ยังเป็นแนวทางทางวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมกลุ่มเฟมินิสต์ (Feminist Approach) อีกด้วย

6. ด้านการพัฒนา

ความหมายของคำว่า “การพัฒนา” ในการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนยุคที่สองพบว่างานศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่จะให้สตรีเป็นกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา และตัวสื่อเป็นวิถีทางที่นำไปสู่การพัฒนา เช่นการศึกษาตัวสื่อในด้านความก้าวหน้าหรือการพัฒนาสื่อว่าส่งผลต่อสตรีอย่างไร หรือการศึกษาที่ตัวสื่อว่ามีส่วนช่วยพัฒนาสตรีอย่างไร ดังนั้นในความหมายของการพัฒนาในการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สองจึงน่าจะหมายถึงการพัฒนาศักยภาพของสตรี (Gender and Development) โดยใช้สื่อนั่นเอง

รศนา ไคร้ครวญ (2545) สนใจสื่อวิทยุว่ามีรูปแบบและเนื้อหาที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีตามปฏิญญาปักกิ่งหรือไม่ อย่างไร ผลการศึกษาพบว่าสื่อวิทยุที่ศึกษาทั้งสิ้น 6 ชื่อฉบับต่างให้ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีทั้ง 12 ด้านตามปฏิญญา

ปักกิ่ง โดยสามารถเรียงตามลำดับเนื้อหาที่ถูกลำเสนอมากที่สุดไปยังเนื้อหาที่ถูกลำเสนอน้อยที่สุดตามตารางได้ดังนี้

ตาราง 27 แสดงลำดับเนื้อหาจากมากไปหาน้อยในสื่อชนิดยสาร 6 ชื่อฉบับที่มีส่วนส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีตามปฏิญญาปักกิ่ง

เนื้อหาที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีตามปฏิญญาปักกิ่ง	รายละเอียดเนื้อหา
1. การศึกษาและการฝึกอบรม	ความงาม การออกกำลังกาย การทำอาหาร งานประดิษฐ์ กฎหมาย ธรรมะ เกร็ดความรู้ วัฒนธรรมประเพณี ศิลปะ ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนต่างสาขาอาชีพ ความรู้ในการพัฒนาตนเอง
2. สุขภาพ	สุขภาพกาย สุขภาพใจ ภูมิปัญญาไทยด้านสาธารณสุข การรักษาโรค การชะลอความแก่ แพทย์ทางเลือก แนวทางชีวิต วิทยาศาสตร์ สุขภาพ
3. สื่อมวลชน	เรื่องราวประสบการณ์ของสตรีที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน การดำเนินชีวิต แง่คิด มุมมอง การทำประโยชน์เพื่อสังคม
4. สิทธิของเด็กหญิง	ความรู้รอบตัว นิทาน การรักษาสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน
5. สิ่งแวดล้อม	สารคดีชีวิตสัตว์ป่า ความสมบูรณ์ของผืนป่า สารคดีท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
6. ความรุนแรงต่อสตรี	ข่าว บทความ สตรีถูกกระทำรุนแรง และสตรีเป็นผู้กระทำรุนแรงต่อผู้อื่น

ตาราง 27 (ต่อ)

เนื้อหาที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรี ตามปฏิญญาปักกิ่ง	รายละเอียดเนื้อหา
7. สิทธิมนุษยชน	} นำเสนออย่างน้อยเพียงร้อยละ 1 หรือไม่ถึง 1
8. เศรษฐกิจ	
9. อำนาจและการตัดสินใจ	
10. ความยากจน	
11. ความขัดแย้งด้วยกำลังอาวุธ	
12. กลไกเชิงสถาบันเพื่อความก้าวหน้าของสตรี	

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ส่งสารนิตยสารต่างเห็นพ้องว่าสตรีควรได้รับการส่งเสริมความก้าวหน้าด้านการศึกษามากขึ้นเพราะการศึกษาคือเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาสตรี ในขณะที่ผู้ส่งสารนิตยสารนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เศรษฐกิจ อำนาจและการตัดสินใจ ความขัดแย้งด้วยกำลังอาวุธ และกลไกเชิงสถาบันเพื่อความก้าวหน้าของสตรีในปริมาณน้อยจึงเท่ากับว่าผู้ส่งสาร (Sender) กำลังทำหน้าที่ในการกำหนดวาระและหัวข้อพิจารณา (Agenda Setting) ให้กับผู้อ่านไปโดยปริยาย โดยประเด็นที่นิตยสารเห็นความสำคัญ และนำเสนอในปริมาณมาก สม่่าเสมอ จะมีผลทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นและได้รับการพัฒนาความรู้ในประเด็นดังกล่าวดังกล่าว และหากนำเสนอประเด็นใดน้อยย่อมมีผลทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของประเด็นและได้รับการพัฒนาความรู้ในประเด็นดังกล่าวตามไปด้วย ลักษณะการนำเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับการนำเสนอในสื่อโทรทัศน์ที่เอกธิดา เสริมทอง (2552: 121) กล่าวไว้ว่าสื่อมวลชนมีลักษณะการนำเสนอเป็นสูตร 2 สูตรคือเนื้อหาสาระใดที่สำคัญมากหรือมีผลกระทบต่อมวลชนมากจะใช้สูตรพูดก่อน พูดนาน และพูดบ่อย ส่วนเนื้อหาสาระใดที่สำคัญน้อยหรือมีผลกระทบต่อมวลชนน้อยจะใช้สูตรพูดทีหลัง พูดสั้น และพูดทีเดียวจบ นอกจากนี้จากผลการศึกษาของรศนา ไคร์ครวญ (2545) ยังพบข้อสังเกตได้ว่าแม้สื่อ นิตยสารจะนำเสนอเนื้อหาที่มีส่วนส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีตามปฏิญญาปักกิ่งกว่าครึ่งหนึ่งของเนื้อหาทั้งหมดหากแต่เนื้อหาที่นำเสนอล้วนเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรีโดยส่วนตัว (Private) มากกว่าจะมุ่งพัฒนาสตรีในภาพรวม (Public) ในเชิงกลไกหรือระบบเช่นสิทธิมนุษยชน เศรษฐกิจ อำนาจและการตัดสินใจ หรือกลไกเชิงสถาบันเพื่อความก้าวหน้าของสตรีที่ยั่งยืนเป็นต้น

ณัฐยานี พิริยะสินศักดิ์ (2548) สนใจศึกษาพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรูปแบบการจำลองสถานการณ์เพื่อการเรียนรู้เรื่องสตรีวิทยา การจัดทำเว็บไซต์และใช้ภาษาไฮเปอร์เท็กซ์ (HTML) จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วิทยา เช่น การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การตรวจเต้านม การปฏิบัติตนเมื่อเกิดอาการวูบวาบ การกลืนปัสสาวะไม่ได้ ปัญหาช่องคลอดแห้ง โดยการจำลองสถานการณ์จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา กระตุ้นการเรียนรู้ เกิดกระบวนการคิด การเชื่อมโยงสู่สถานการณ์จริงเมื่อเกิดขึ้นกับตนเองได้ อย่างไรก็ตามจากการพัฒนาระบบเพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้สตรีวิทยาดังกล่าว ผลจากการทดลองใช้ระบบโดยสตรีวิทยาพบว่ากรอบเนื้อหาที่กว้าง การออกแบบหน้าจอ และขนาดของตัวอักษรยังคงเป็นอุปสรรคที่ยังต้องอาศัยการพัฒนาปรับปรุงระบบต่อไป

จากการรวบรวมงานศึกษาในด้านการพัฒนาผลงานศึกษาของจินตนา พันจินดา (2551) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับณัฐยานี พิริยะสินศักดิ์ (2548) โดยเป็นการศึกษาที่ใช้การพัฒนาระบบหรือตัวสื่อเพื่อช่วยให้สตรี (Receiver) ได้เรียนรู้ได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น โดยจินตนา พันจินดา (2551) สนใจพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายเรื่องการเย็บเสื้อเซ็ตสตรี สำหรับนักศึกษาแขนงวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย โดยระบบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 บทเรียนได้แก่ความรู้ทั่วไปของเสื้อเซ็ตสตรี การสร้างและแยกแบบตัดเสื้อเซ็ตสตรี การเตรียมผ้าและการวางแบบตัด และท้ายสุดเป็นขั้นตอนและเทคนิคการเย็บเสื้อเซ็ตสตรีภายหลังจากการทดสอบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายดังกล่าวพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจ และสามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ อีกทั้งสะดวกในการศึกษาในช่วงเวลา และสถานที่ที่ผู้เรียนสะดวกอีกด้วย

ดังนั้นจากผลการศึกษาด้านการพัฒนาของ รศ.นา ไคร์ครวญ (2545) ณัฐยานี พิริยะสินศักดิ์ (2548) และจินตนา พันจินดา (2551) จึงน่าจะนำไปสู่บทสรุปที่ว่า การพัฒนาสื่อเพื่อให้ความรู้กับสตรีในภาคปฏิบัติ น่าจะเห็นผลในเชิงรูปธรรมกว่าการพัฒนาสื่อเพื่อให้ความรู้กับสตรีภาคทฤษฎี

7. ด้านการเมือง

กาญจนา แก้วเทพ (2539: 145) กล่าวว่า การเมืองเป็นปริณทลที่ผู้หญิงก้าวเข้ามามีส่วนร่วมได้ยากที่สุด และในแนวคิดของทฤษฎีความทันสมัยพบว่าในระดับสังคมที่หมายถึงระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองในภาพใหญ่ การมีส่วนร่วมของผู้หญิงทำให้ภาพสังคมกลายเป็นสังคมที่ทันสมัยที่เปิดรับผู้หญิงเข้าสู่ปริณทลทางการเมือง ส่วนในระดับบุคคล การที่ผู้หญิงรู้การเมืองทำให้เธอกลายเป็นบุคคลทันสมัยได้เช่นเดียวกัน รูปแบบงานวิจัยเรื่องสตรี สื่อ และการเมืองในการรวบรวม

งานศึกษาในยุคที่สองพบว่าส่วนใหญ่ศึกษาในมิติของความเกี่ยวข้องกับการนำเสนอสตรี(ภาพ และ เนื้อหา) กับการเมืองในสื่อมากไปกว่ามิติด้านความสนใจ และการเปิดรับทางการเมืองของสตรี โดยสื่อที่ได้รับความสนใจล้วนเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่นสื่อนวนิยาย และสื่อหนังสือพิมพ์

มันทนา ไบชา (2540) สนใจวิเคราะห์แนวทางทางการเมืองในสื่อนวนิยายที่เขียนขึ้นโดยของนักเขียนสตรีในช่วง 6 ตุลาคม 2519 – 23 กุมภาพันธ์ 2534 จากนวนิยาย 18 เรื่อง ที่มีเนื้อหา กล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมือง 5 สถานการณ์ได้แก่ เหตุการณ์ทางการเมืองภายหลังเปลี่ยนแปลง การปกครองพ.ศ. 2475 เหตุการณ์ทางการเมืองก่อนและหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เหตุการณ์ทางการเมืองก่อนและถึงเหตุการณ์ปฏิวัติยึดอำนาจของร.ส.ช. 23 กุมภาพันธ์ 2534 การเมืองในประเทศไทย สมมุติ เหตุการณ์ทางการเมืองของไทย ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายทั้งสิ้น 32 ประการ สอดแทรกอยู่ใน 6 ด้านได้แก่ด้านอำนาจทางการเมือง ด้านระบอบการปกครอง ด้านการทำงานของรัฐบาล ด้านคุณสมบัติและหน้าที่ของนักการเมือง ด้านบทบาททางการเมืองของนักศึกษา และด้านปัญหาและการแก้ปัญหาทางการเมือง จากการศึกษาแขนงแนวคิดที่ สอดแทรกใน 6 ด้านดังกล่าวพบว่ามีเพียงแนวคิดเดียวที่เกี่ยวข้องกับสตรีคือแนวคิดที่ว่าผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองได้เท่ากับผู้ชาย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นการนำเสนอผ่านโครงเรื่องใหญ่และ สอดแทรกอยู่ในด้านคุณสมบัติและหน้าที่ของนักการเมือง (ปรากฏในนวนิยายที่ชื่อว่าผู้หญิงแถวหน้าของช่อลัดดา) นอกนั้นเป็นแนวคิดทางการเมืองในภาพรวมที่ไม่เกี่ยวข้องกับเพศ

วจิภรณ์ อาทรมิตร (2541) ภาพลักษณ์ของนักการเมืองสตรีที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ หนังสือพิมพ์โดยการวิเคราะห์จากเนื้อหาข่าว และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ ผล การศึกษาพบว่าด้านการนำเสนอของนักการเมืองสตรีถูกนำเสนอในรูปแบบข่าวย่อย การ์ตูน คอลัมน์ ชูชีพและคอลัมน์วิจารณ์ โดยการนำเสนอข่าวนักการเมืองในรูปแบบการ์ตูนเป็นการนำเสนอในแง่ลบทั้งสิ้น ด้านประเภทของข่าวพบว่านักการเมืองสตรีถูกนำเสนอในข่าวการเมืองการปกครอง และข่าวด้านเด็กและสตรี ด้านบทบาทและสถานะที่ถูกนำเสนอพบว่านักการเมืองสตรีถูกนำเสนอพาดพิง บทบาททางเพศเช่นแม่ ลูก ภรรยา และด้านชีวิตส่วนตัวเช่นความรัก การร่วมกิจกรรม งานเลี้ยงสังสรรค์ ด้านสรรพนามและสมญานามพบว่านักการเมืองสตรีถูกให้คำเรียกนำหน้าชื่อเล่นว่า หนู... น้อง... หญิง... และเจ้... รวมถึงแม่พระ โดยสรรพนามหรือสมญานามดังกล่าวถูกเรียกเสมือนเป็นการยอมรับสัญลักษณ์ และความหมายจากสื่อมวลชนและถูกนำเสนอในทิศทางเดียวกันหมด ด้านภาพลักษณ์นักการเมืองสตรีพบว่ามีลักษณะเป็นบวก และเป็นบวกมากที่สุดเมื่อนักการเมืองสตรีดังกล่าวทำงานด้านเด็กและสตรี อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ของนักการเมืองสตรีที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ หนังสือพิมพ์ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการทำงานของนักการเมืองสตรี ผลงานที่มีอย่างต่อเนื่อง การพัฒนา

บทบาททางการเมือง การยอมรับของสังคม ทศนคติของนักข่าวที่มาจากความสัมพันธ์ที่ีระหว่างนักการเมืองสตรีกับนักข่าว นอกเหนือจากการติดต่อสัมพันธ์ตามปกติ

จันทิมา สามลฤกษ์ (2546) ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ในตำแหน่งบรรณาธิการและหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ ในการนำเสนอข่าวสารนักการเมืองสตรีในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน ผลการศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพนำเสนอข่าวนักการเมืองสตรีที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองมากที่สุด และนำเสนอบุคลิกภาพ อารมณ์ความรู้สึกและนิสัยของนักการเมืองสตรีในด้านลบมากกว่าด้านบวก ส่วนหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณนำเสนอข่าวนักการเมืองสตรีที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคมสงเคราะห์มากที่สุด และนำเสนอบุคลิกภาพ อารมณ์ความรู้สึกและนิสัยของนักการเมืองสตรีด้านลบมากกว่าด้านลบ ด้านแนวนโยบายการคัดเลือกข่าวนักการเมืองสตรีพบว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีแนวนโยบายการคัดเลือกข่าวนักการเมืองสตรีโดยพิจารณาที่บทบาททางการเมืองของนักการเมืองสตรีโดยยึดหลักคุณค่าข่าวที่กล่าวถึงประเด็นข่าวนักการเมืองสตรีที่เป็นที่สนใจของสังคม ส่วนหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณพิจารณาทั้งบทบาททางการเมืองและสังคมสงเคราะห์ของนักการเมืองสตรี โดยยึดหลักคุณค่าข่าวนักการเมืองสตรีที่เป็นที่สนใจของสังคมและผลกระทบต่อสังคม ในด้านบทบาททางการเมืองหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพมีความเห็นว่านักการเมืองสตรีโดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมีการปรับปรุงบทบาททางการเมืองเพื่อให้สื่อมวลชนและสังคมหันมาให้ความสนใจมากขึ้น ส่วนหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณมีความเห็นว่านักการเมืองสตรีโดยภาพรวมมีความตั้งใจในการทำงาน และมีการวางตัวที่ดีกว่านักการเมืองชาย

จากผลการศึกษาสตรี สื่อ กับการเมืองพบว่า

1. บริบททางการเมืองมีอำนาจมากกว่าสื่อเนื่องจากนักเขียนสตรี (Sender) ในสื่อนวนิยายเมื่อเขียนเรื่องการเมืองซึ่งเป็นเรื่องในปริวิตถลของผู้ชาย ก็ละวางความเป็นสตรีของตนเองลงโดยเขียนในภาพรวมทางการเมืองมากกว่าการเอาเรื่องเพศหญิงมาเกี่ยวข้อง ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการครอบงำ (Hegemony) ของ Antonio Gramsci ที่ว่าอำนาจที่เหนือกว่าสามารถครอบงำอำนาจที่น้อยกว่าได้ ด้วยกลไกที่รักษาภาวะการครอบงำคือการสร้างให้เกิดการยอมรับอุดมการณ์ไปโดยปริยาย แต่ขณะเดียวกันเมื่อนักเขียนสตรีในฐานะผู้ส่งสาร (Sender) จะเอาเรื่องเพศมาเกี่ยวข้องก็จะออกแบบโครงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสตรีให้เป็นโครงเรื่องหลัก ภายใต้การกำหนดธีมเรื่อง (Theme) และให้ชื่อเรื่องที่บ่งบอกชี้ชัดว่าเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับสตรีเช่น ธีมเรื่อง (Theme) ที่ว่าผู้หญิงก็สามารถเป็นนักการเมืองได้เท่ากับผู้ชาย จากนวนิยายที่มีชื่อว่าผู้หญิงแถวหน้าของนักเขียนสตรีที่ใช้นามปากกาช่อลัดดาเป็นต้น

2. ภาพลักษณ์ของนักรณรงค์สตรีในสื่อหนังสือพิมพ์ถูกนำเสนอได้ในสองบริบท殊殊 อย่างไม่ผิดกติกา และอย่างนี้นักรณรงค์สตรีไม่มีโอกาสต่อรอง (เนื่องจากเป็นกติกาที่ผู้ขายเป็นผู้ ตั้งขึ้น) คือภาพสตรีในบริบท殊殊ภายนอกบ้าน อันจะเป็นมุมมองด้านความสามารถ ผลงาน และการ พัฒนา และภาพสตรีในบริบท殊殊ภายในบ้านเช่นด้านเพศ (Sex) และความเป็นผู้หญิง (Gender) สำหรับเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นน่าจะมาจาก

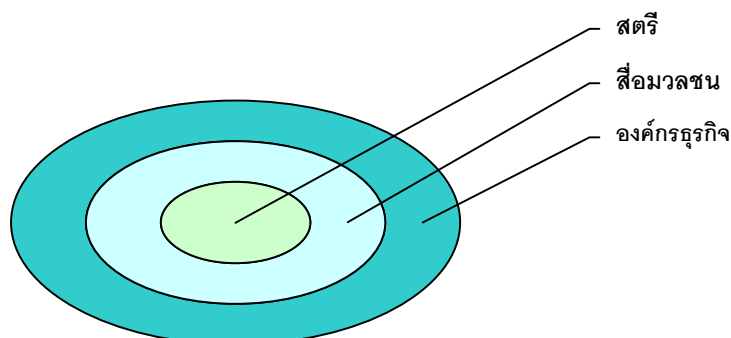
2.1 สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีความเป็นเพศชาย เพราะถือครองสื่อโดย เพศชายมาก่อน และยังคงระบบ คงโครงสร้าง และคงการประกอบสร้างแนวความคิดและการสืบทอด แนวความคิดอย่างผู้ขายอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง

2.2 การเมืองเป็นบริบท殊殊ของเพศชาย ดังนั้นเมื่อผู้หญิงเข้ามามีส่วน เกี่ยวข้องกับการเมืองสลายตาจากผู้ประเมินมองจึงเป็นมุมมอง(Perception) จากเพศชายซึ่งเป็นเจ้า บริบท殊殊เดิม โดยมีเปิดโอกาสให้ผู้มาใหม่เช่นผู้หญิงมีโอกาสต่อรอง

3. จากผลการศึกษาที่ว่าบุคลิกภาพ อารมณ์ความรู้สึก นิสัย การสร้างควมสนใจ ความตั้งใจในการทำงานและการวางตัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อนักรณรงค์สตรีในการนำเสนอข่าวสาร เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมาทั้งหมดเป็นมุมมองของผู้ชายที่มองสตรีจากการประกอบสร้างความเป็น ผู้หญิง (Gender) ซึ่งถือเป็นการให้มุมมองสตรีจากภาพในบริบท殊殊ภายในบ้าน การใช้มุมมอง ลักษณะดังกล่าวมามีส่วนในการพิจารณาการนำเสนอข่าวสารของนักรณรงค์สตรีถือเป็นแนวทาง ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยเพศหญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ซึ่ง แนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางที่พิจารณาความเหลื่อมล้ำในฐานะความเชื่อแห่งความไม่เท่าเทียมกันทาง เพศของกลุ่ม Feminist ตามทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach)

8. ด้านองค์กรธุรกิจ

ในการรวบรวมงานศึกษากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสตรี สื่อมวลชน และองค์กรธุรกิจพบว่า สตรีเป็น เพียงกลุ่มเป้าหมายของสื่อ ซึ่งผลจากงานศึกษาพบว่าสตรีเป็นฟันเฟืองที่ไม่ได้สร้างความแตกต่างใน ระบบการบริหารจัดการด้านองค์กรธุรกิจเลย ดังนั้นงานศึกษาในกลุ่มสตรี สื่อมวลชนและองค์กร ธุรกิจจึงมองหาความเชื่อมโยงระหว่างสตรีและองค์กรธุรกิจได้อย่างค่อนข้างเลือนลาง

ภาพประกอบที่ 27 : ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสตรี สื่อ และองค์กรธุรกิจ
ที่มา : ผู้วิจัย. 2554

เริ่มด้วยงานศึกษาการบริหารงานข่าวหน้าสตรีที่ใช้หนังสือพิมพ์แนวหน้าเป็นกรณีศึกษา เสาוניย์ วรรณประภา(2545) นักวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์แนวหน้าเป็นหนังสือพิมพ์ที่แตกต่างจากหนังสือพิมพ์รายวันฉบับอื่นเนื่องจากการจัดสรรพื้นที่คอลัมน์ข่าวสตรีมากกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น รวมถึงมีการจัดกลุ่มข่าวที่หลากหลายรวมไว้ด้วยกันเป็นกลุ่มชุดข่าวสร้างให้รู้สึกเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันในชื่อคอลัมน์ผู้หญิง โดยมีจำนวนหน้าทั้งหมด 8 หน้าประกอบด้วยข่าวสตรี ข่าวเกษตรและสิ่งแวดล้อม ข่าวสาธารณสุข ข่าวศาสนา การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม บันเทิง ข่าวภูมิภาค และข่าวกม. ในบรรดาข่าวทั้งหมดดังกล่าวข่าวสตรีมีจำนวนหน้ามากที่สุดคือ 3 หน้า เนื่องจากหนังสือพิมพ์แนวหน้ามีนโยบายการนำเสนอข่าวสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาสตรีด้วยการเพิ่มเนื้อหาการให้ความรู้ทางการเมือง สิทธิสตรี และการเข้าร่วมทางการเมืองของผู้หญิงมากขึ้น รวมถึงการรายงานข่าวสตรีที่ประสบความสำเร็จในการทำงานทั้งในและต่างประเทศ ในส่วนของการนำเสนอเนื้อหาสาระในหน้าสตรีมีกลุ่มเป้าหมายหลักคือกลุ่มสตรีในสังคมชั้นสูง มีฐานะดี นักธุรกิจ ผู้หญิงทำงานในด้านรูปแบบการบริหารงาน

ในส่วนของกรออกแบบหนังสือพิมพ์แนวหน้ามีการออกแบบเนื้อหาข่าวและภาพในรูปแบบและสีสันสดใสถึงนิตยสาร(Magazine) เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกว่าได้่านนิตยสารรายวัน (Daily Magazine)

ในด้านรูปแบบการบริหารงานข่าวหน้าสตรีนอกจากข่าวทุกข่าวที่เกี่ยวข้องกับหน้าสตรีจะต้องผ่านหัวหน้าข่าวสตรีแล้วยังต้องผ่านบรรณาธิการข่าวหน้าสตรีเป็นผู้ตรวจข่าวทั้งหมดในภาพรวมด้วย จากอย่างไรก็ดีพบว่าข่าวในหน้าสตรีมีการปิดข่าวล่วงหน้า 1 วันทำให้ข่าวไม่มีความสด ทันเหตุการณ์เหมือนหนังสือพิมพ์ที่ทำข่าวแบบวันต่อวัน

ปัทมวัลย์ ยะคะเสม (2552) สนใจในการบริหารงานฝ่ายโฆษณาในสภาวะวิกฤติในช่วงที่เศรษฐกิจโลกตกต่ำช่วงปีพ.ศ. 2551 ของนิตยสารสำหรับสตรี 2 ฉบับคือนิตยสารแพรว และนิตยสารผู้หญิง ซึ่งนิตยสารทั้งสองชื่อฉบับเป็นนิตยสารประเภทเดียวกัน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นสตรีเหมือนกัน ผลการศึกษาพบว่าในสภาวะการณวิกฤติเศรษฐกิจโลกได้สร้างผลกระทบให้กับธุรกิจในวงการสื่อสารการตลาดไม่น้อยเลยยังผลให้ผู้บริหารฝ่ายโฆษณาต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารงานในทุกส่วน อาทิเช่น การปรับเปลี่ยนนโยบายและการวางแผนการดำเนินงานของฝ่ายโฆษณา การกำหนดแผนกลยุทธ์การโฆษณา รูปแบบการจัดองค์กรและสายงานบังคับบัญชา การอำนวยการหรือการสั่งการของผู้บังคับบัญชา การควบคุมงานการขายพื้นที่โฆษณา โดยเน้นแผนงานระยะสั้น เน้นการลดขั้นตอนการดำเนินงาน และเน้นการกระตุ้นยอดขายเป็นสำคัญ ซึ่งลักษณะการปรับลดและกระชับบทบาทหน้าที่ในการทำงานของทุกส่วนงานในการบริหารงานเพื่อความอยู่รอดขององค์กรดังกล่าว มีความสอดคล้องกันกับแนวคิดหลักของทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ที่ว่าองค์กรเปรียบเหมือนระบบใหญ่ที่มีส่วนงานต่างๆ เป็นส่วนประกอบอันถือเป็นระบบย่อยที่ต้องพึ่งพาและเชื่อมประสานกันและกัน โดยระบบใหญ่(องค์กรสื่อ นิตยสาร)มีหน้าที่พื้นฐานหลักคือการรักษาเสถียรภาพ (Stability) ของทั้งระบบเอาไว้ เนื่องจากการล่มสลายของระบบใหญ่ คือการล่มสลายของทั้งระบบ ในขณะที่ระบบย่อย(ส่วนงานต่างๆ) มีขอบข่ายการดำเนินงานเฉพาะส่วน และตอบสนองของความต้องการเฉพาะส่วน แต่ต้องยึดถือเป้าหมายที่เป็นความต้องการโดยรวมว่าทุกส่วนต้องปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกันจากแนวคิดหลักของทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ที่กล่าวถึงความสำคัญของระบบย่อยที่มีต่อระบบใหญ่ไว้ 2 ระดับ คือหน้าที่ที่ทำประจำในภาวะการณปกติ(Routine) ถือเป็นระดับที่ 1 และหน้าที่พิเศษ(Adaptive) ที่เป็นหน้าที่ที่ทำภายใต้ภาวะวิกฤติถือเป็นระดับที่ 2 อาจกล่าวได้ว่าผลงานศึกษาของปัทมวัลย์ ยะคะเสม (2552) การปรับลดขั้นตอนการดำเนินงานของการบริหารงานฝ่ายโฆษณาในสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของนิตยสารสำหรับสตรีเป็นหน้าที่พิเศษ (Adaptive)ในระดับที่ 2 ที่ระบบย่อยถูกปรับเปลี่ยนเพื่อประคับประคองระบบใหญ่ให้ก้าวพ้นช่วงภาวะวิกฤตินั้นมาได้

จากการศึกษาพบว่าลักษณะการปรับเปลี่ยนของระบบย่อยมิใช่การปรับลดแต่เพียงอย่างเดียว หากผนวกทั้งการปรับเพิ่มเป็นกลยุทธ์เส้นด้ายคู่ ที่ทั้งลดทั้งเพิ่มไปพร้อมๆ กันดังนี้

ลักษณะการปรับลด หรือการกระชับขอบข่ายการทำงานจากระบบย่อยประกอบไปด้วย

1. การวางแผนปรับนโยบายและวางแผนการทำงานใหม่โดยวางแผนและกำหนดเป้าหมายล่วงหน้าเพียงปีต่อไป
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจควบคู่ไปกับการวางแผนฝ่ายโฆษณาโดยวางแผนการทำงานเป็นแบบเดือนต่อเดือน

3. การลดความซ้ำซ้อนของงานและสายบังคับบัญชา โดยกำหนดรูปแบบการจัดการองค์กรและจัดส่วนแบ่งงานแบบแบ่งหน้าที่กันทำ (Function Structure) อย่างชัดเจน

ในขณะที่ลักษณะการปรับเพิ่ม หรือการขยายขอบข่ายการทำงานของระบบย่อยประกอบไปด้วย

1. การใช้กลยุทธ์ด้านราคาเพื่อช่วยกระตุ้นยอดขาย และดึงดูดความสนใจของลูกค้าด้วยโปรโมชั่นส่วนลดแบบไร้มาตรฐาน

2. การเปลี่ยนแปลงการอำนวยความสะดวกหรือการสั่งการโดยให้อำนาจการตัดสินใจเป็นแบบเบ็ดเสร็จแก่ผู้บังคับบัญชา

3. การควบและรวบอำนาจการบริหารโดยให้ผู้บริหารคนเดียวที่มีหน้าที่ดูแลทั้งส่วนกองบรรณาธิการและฝ่ายโฆษณาและการตลาด

4. สร้างแรงจูงใจพนักงานด้วยการให้รางวัลพิเศษ หรือค่าคอมมิชชั่น

กาญจนา แก้วเทพ(2545: 203) กล่าวถึงจากทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ของสำนักแฟรงค์เฟิร์ต ที่เปรียบเทียบย่อยๆในองค์กรเป็นเหมือนอวัยวะส่วนต่างๆของร่างกาย ที่คงมีหน้าที่ และต่างต้องทำหน้าที่เพื่อความอยู่รอดของอินทรีย์(ร่างกาย) โดยรวม คงไม่แตกต่างจากการทำงานของฝ่ายโฆษณาในสภาวะวิกฤติ ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหารงาน และคอลัมน์ข่าวสตรีในหนังสือพิมพ์แนวหน้าที่เป็นเสมือนส่วนหนึ่งขององค์กรที่ต่างมีหน้าที่ มีระบบค่านิยม (Value System) ของกลุ่มที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ยังเห็นว่าส่วนย่อยต่างๆ ไม่เพียงต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดเพื่อรักษาเสถียรภาพของสังคมส่วนรวม (องค์กร)แล้ว ยังมีหน้าที่ในการอบรม (Socialization) หรือถ่ายทอดทางวัฒนธรรม(Cultural Transmission) และการควบคุมทางสังคม (Social Control) อีกด้วย

9. เนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสตรี

นอกเหนือจากเนื้อหาวิชาที่จัดเข้าหมวดหมู่งานได้เป็น 9 กลุ่มดังที่กล่าวมาแล้ว จากกรรวบรวมงานศึกษายังพบประเด็นอื่นๆ ดังนี้

9.1 สื่อกับแนวคิดสตรีนิยม

9.2 สื่อกับโศภณี และการค้ามนุษย์

9.3 สื่อกับสิทธิสตรี

9.4 สื่อกับการประกอบสร้างความหมาย

9.1 สื่อกับแนวคิดสตรีนิยม

มาติกา ยกกลิ่น (2543) สนใจในบทบาทของผู้ชายและผู้หญิงในรายการสาธิตการทำอาหารทางโทรทัศน์โดยทำการวิเคราะห์ผ่านมุมมองสตรีนิยม พบว่าในรายการทำอาหารผู้ชม (Receiver) จะอยู่ในฐานะผู้สังเกตการณ์ในขณะที่ตัวรายการเป็นผู้สาธิต (Channel) และบทบาทของผู้สาธิต (Sender) นั้นบทบาทตกเป็นของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุพบว่าอิทธิพลของความเชื่อในสังคม บทบาทของผู้รับผิดชอบผลิตรายการ อิทธิพลของสปอนเซอร์ และกระแสความนิยมล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดบทบาทของชายหญิง (Gender role) ในรายการสาธิตการทำอาหารทั้งสิ้น โดยในด้านอิทธิพลความเชื่อของสังคมพบว่าในรายการสาธิตการทำอาหารมีการใช้ค่านิยมและทัศนคติทางเพศคือการยกย่องและทำให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยในรายการสาธิตการทำอาหารต้องการภาพความเป็นผู้นำ และความน่าเชื่อถือ จึงทำให้บทบาทดังกล่าวตกเป็นของผู้ชาย

ในด้านบทบาทการเป็นผู้ผลิตรายการพบว่าอาชีพการทำอาหารของผู้ชายได้รับการยอมรับมากกว่าการเป็นแม่บ้านและงานทำครัวของผู้หญิงซึ่งเป็นผลมาจากการกำหนดคุณค่าของงาน เมื่อสังคมให้การยอมรับและนับถือในอำนาจของผู้ชายจึงถือได้ว่าการยอมรับและการนับถือดังกล่าวเป็นความต้องการของตลาดผู้บริโภค และเมื่อรายการหนึ่งได้รับการยอมรับการผลิตรายการสาธิตการทำอาหารในรูปแบบที่ผู้ชายเป็นผู้สาธิต รายการลักษณะเดียวกันจึงถูกผลิตออกมาในลักษณะของการผลิตซ้ำ (Reproduction) เลียนแบบ หรือการเอาอย่าง

สำหรับด้านอิทธิพลของสปอนเซอร์หรือผู้สนับสนุนรายการ พบว่ามีอิทธิพลทั้งทางตรงคือการกำหนดความต้องการในฐานะเจ้าของรายการที่มีบทบาททั้งหมดในกระบวนการผลิตรายการ ส่วนอิทธิพลทางอ้อมคือความพยายามในการกำหนดให้รายการแสดงภาพลักษณ์ที่ดีของสินค้า อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่าบทบาทของสปอนเซอร์ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทชายหรือหญิงในรายการสาธิตการทำอาหาร แต่เกี่ยวข้องในแง่ของธุรกิจ และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการสนับสนุนรายการมากกว่า

ท้ายสุดด้านอิทธิพลของกระแสความนิยมพบว่าความต้องการของผู้ชมที่นิยมสนใจกับความแปลกใหม่ก็เป็นอีกปัจจัยที่ผลักดันให้รายการสนองตอบความต้องการนั้นๆ เนื่องจากการสนองตอบความต้องการของผู้ชม (Receiver) เป็นหนทางในการสร้างกำไร ซึ่งเป็นสิ่งที่รายการคำนึงถึงมากกว่าเรื่องบทบาทชายหรือหญิงในรายการเสียอีก

จากผลการศึกษาดังกล่าวเมื่อมองผ่านมุมมองสตรีนิยมตามทฤษฎีสตรีศึกษากลุ่มทฤษฎีระบบ(System Approach) อาจมองได้ว่าการที่งานครัวถูกให้คุณค่าในปริมนทลโลกสาธารณะ(Public sphere) เป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบใหญ่ ที่ระบบย่อยอย่างผู้หญิงต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวตาม โดยในการปรับตัวตามนั้นผู้หญิงอาจต้องตั้งคำถามถึงเหตุและผลว่าเหตุใดงานครัวจึงถูกยกระดับคุณค่า ในขณะที่ผู้หญิง และงานบ้านยังคงถูกวางระดับคุณค่าไว้ที่เดิม ในแง่ของการที่ผู้หญิงต้องปรับตัวตามระบบใหญ่ในบริบทที่งานครัวกลายเป็นธุรกิจที่สามารถสร้างเม็ดเงิน (ในขณะที่งานบ้านเป็นงานที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สังคมในระบอบปีตาธิปไตยที่มีผู้ชายเป็นใหญ่จึงไม่นับเป็นงาน) ความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่น และบุคลิกภาพที่หมายรวมถึงภาพที่ปรากฏและการแต่งกาย จึงเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนตามระบบด้วย หากเป้าหมายของผู้หญิงคือการขอคืนพื้นที่งานครัวคืนจากผู้ชาย

ในอีกฟากฝั่งหนึ่งของทฤษฎีสตรีศึกษากลุ่มทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) มองว่าบริบทที่งานครัวในปริมนทลโลกสาธารณะที่ผู้ชายถือครองกลับกลายเป็นการลดคุณค่าผู้หญิง และงานบ้านให้ดูด้อยลง ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของการที่งานบ้านไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่หมายรวมไปว่างานครัวกับผู้หญิงคือสิ่งที่มีคุณค่าเมื่อขีดวงให้อยู่แต่ในปริมนทลในบ้านเท่านั้น แต่เมื่ออยู่ในปริมนทลสาธารณะในโลกภายนอกผู้หญิงมี แต่ไม่อาจพัฒนาศักยภาพได้ไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย ลักษณะแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดตามปรัชญาแบบ Essentialism ที่ไม่เปลี่ยนแปลงการให้คุณค่า และมุมมองทางเพศที่มีต่อผู้หญิง ดังนั้นการข้อยแย้งหรือการให้คุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีผลให้อีกสิ่งหนึ่งถูกลดทอนคุณค่าลง โดยมีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้องในมุมมองของกรุ่มทฤษฎีเฟมินิสต์พิจารณาความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าเป็นการเอาวัดเอาเปรียบ และสร้างรอยเหลื่อมล้ำที่แน่นอนว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ

ส่วนในแนวทางของ Harbermas ที่กล่าวถึงโลกส่วนตัว (Private sphere) และโลกสาธารณะ (Public sphere) อาจกล่าวได้ว่าผู้หญิงและงานครัวที่ถือเป็นสิ่งคู่กันในโลกส่วนตัว (Private sphere) ได้กลายเป็นเพียงอดีต เพราะเมื่อผู้หญิงและงานครัวก้าวออกมาสู่โลกสาธารณะ (Public sphere) คุณค่าของงานครัวในโลกสาธารณะได้ถูกให้คุณค่ายกสูงขึ้นเมื่อผู้ชายเข้าไปแทนที่ งานครัวในโลกสาธารณะจึงไม่ใช่งานที่อยู่เคียงคู่เฉพาะแต่กับผู้หญิงเนื่องจากในพื้นที่ของโลกสาธารณะยังมีผู้ชายผู้ซึ่งถูกให้อำนาจมากกว่าจากความเชื่อในสังคมระบอบปีตาธิปไตย และกระแสความนิยมที่มีผลต่อบทบาทของหญิงชาย (Gender role) จึงทำให้งานครัวกลายเป็นงานสาธารณะที่ผู้หญิงทำได้ และผู้ชายทำดี (กว่า) และน่าสนใจกว่าในสายตาผู้ชมในโลกสาธารณะอย่างชินตาในที่สุด

อย่างไรก็ดีเมื่อสื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการผลิตและเผยแพร่วัฒนธรรมดังกล่าว โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้ต่อรอง ก็เท่ากับว่าสื่อมวลชนนอกจากจะยึนคู่เคียงข้างธุรกิจและมีได้

สนับสนุนแนวคิดสตรีนิยมเพื่อสตรีแล้วยังมีสนับสนุนการประกอบสร้างความเป็นชาย และความเป็นหญิงในโลกสาธารณะให้เด่นชัดไปกว่าผู้ชายทำอะไรก็ดี ไม่ต่างจากการที่สื่อมวลชนมีส่วนในการส่งเสริมให้ภาพความเหลื่อมล้ำทางเพศที่อาจเด่นชัดเพียงในความคิดความรู้สึกของผู้หญิง ให้กลายมาเป็นภาพความจริงเร็ววันขึ้นนั่นเอง

ในทางกลับกันการศึกษาเรื่องสื่อกับแนวคิดสตรีนิยมของเพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) ก็ให้ภาพในอีกมุมมองหนึ่งของสื่อมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ที่น่าเสนอในรูปแบบเรื่องสั้น ยังผลในทางตรงข้ามกับงานศึกษาของมาติกา ยกกลิ่น (2543) เลยทีเดียว

เพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) สนใจศึกษาแนวคิดสตรีนิยมที่ปรากฏในเรื่องสั้นจากฝีมือของนักเขียนหญิงร่วมสมัย 4 คนคือที่ใช้นามปากกาว่าอัญชัน สุจินดา ชันตยาภรณ์ ชามา และเดือนวาด พิมวนา ด้วยจำนวนทั้งสิ้น 83 เรื่องพบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบเรื่องสั้นมีการนำเสนอแนวคิดสตรีนิยม 3 แนวคิดดังนี้

1. แนวคิดการเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศ
2. แนวคิดการต่อต้านการกดขี่ทางเพศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของสตรีที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาพบว่าในการนำเสนอแนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นนักเขียนหญิงร่วมสมัยทั้ง 4 คนใช้รูปแบบของการเสนอแนวคิดใช้วิธีการเสนอผ่านปัญหา เช่นปัญหาชีวิตครอบครัว ปัญหาการถูกข่มขืน ปัญหาความเชื่อและค่านิยม ปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาโสเภณี จึงนำไปสู่การเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศ ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาการเป็นเมียหลวง ปัญหาการเป็นเมียน้อย ปัญหาการอยู่ร่วมกันก่อนแต่ง ปัญหาการเป็นโสด จึงนำไปสู่การต่อต้านการกดขี่ทางเพศ ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ และการกดขี่ทางเพศ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ปัญหาความแตกต่างในการดำรงชีวิตระหว่างเพศชายกับเพศหญิง จึงเป็นเหตุนำไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของสตรีที่เปลี่ยนแปลงไป

จากลักษณะการนำเสนอปัญหา ก่อนนำไปสู่การเรียกร้องหรือการต่อต้านเป็นแนวคิดตามแบบสตรีนิยมดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงภาวะการกดดันที่ผู้หญิงได้รับจากปัญหาต่างๆ และฐานความเชื่อในความเหลื่อมล้ำและการถูกเอารัดเอาเปรียบที่ผู้หญิงได้รับจากผู้ชายตามแนวทางของทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) นำไปสู่การเรียกร้องให้ระบบใหญ่มองเห็นความยากลำบาก หรือข้อจำกัดของผู้หญิงในการปรับตัวตามสภาพสังคมที่รายรอบตามแนวทางของทฤษฎีระบบ (System Approach) ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเขียนสตรีร่วมสมัยทั้ง 4 คน (Sender) ใช้สื่อสิ่งพิมพ์

(Channel) ในรูปแบบเรื่องสั้นเป็นช่องทางเล็กๆ ที่เป็นสื่อสำหรับสตรี (Receiver) นำเสนอเรื่องราว (Message) ที่เป็นปัญหา ก่อนทำการเรียกร้อง ในกรณีของงานศึกษาของ เพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) จึงถือได้ว่าสื่อมวลชนสามารถเป็นกระบอกเสียงเคียงข้างสตรีเพื่อนำเสนอการเรียกร้องสิทธิให้กับสตรี ได้หากผู้ส่งสาร (Sender) เป็นสตรี เนื้อหา (Message) เกี่ยวข้องกับสตรี สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) นั้นเป็นสื่อของสตรี และผู้รับสาร (Receiver) เป็นสตรี

9.2 สื่อกับโสเภณี และการค้ามนุษย์

จากการรวบรวมงานศึกษาในประเด็นสื่อกับโสเภณี และสื่อกับการค้ามนุษย์พบแนวทางการศึกษาแตกต่างกันแยกออกเป็น 2 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 เรื่องสื่อกับโสเภณี อาจเนื่องมาจากเรื่องโสเภณีไม่ใช่เรื่องใหม่ในสังคมจึงพบว่าความสนใจส่วนใหญ่สนใจในแง่มุมการนำเสนอข่าวโสเภณี และภาพลักษณ์ของโสเภณีในสื่อต่างๆ

แนวทางที่ 2 เรื่องสื่อกับการค้ามนุษย์ ด้วยการค้ามนุษย์อย่างเปิดเผยบนสื่อใหม่ (New Media) ยังคงสร้างความท้าทายกับวัฒนธรรมไทย จึงพบว่าความสนใจของนักวิชาการส่วนใหญ่มุ่งความสนใจไปที่ลักษณะ หรือรูปแบบการค้ามนุษย์บนสื่อ

สื่อกับโสเภณี

จากการรวบรวมงานศึกษาเรื่องสื่อกับโสเภณีพบว่ามีความสนใจศึกษาเรื่องดังกล่าวในสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุด และในสื่อวิทยุเป็นอันดับรองลงมา

ในสื่อหนังสือพิมพ์ ทศพร จันทรี (2539) สนใจวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารด้านปัญหาโสเภณีในหนังสือพิมพ์รายวัน ในประเด็นของความถี่พบว่าปริมาณความถี่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านปัญหาโสเภณีมีปริมาณการนำเสนอต่ำมากเมื่อเทียบกับข่าวเศรษฐกิจ และการเมือง และยิ่งดูต่ำมากเมื่อเทียบกับความสำคัญ และผลกระทบอันเกิดจากปัญหาโสเภณีที่มีต่อสังคม ในประเด็นของเนื้อหาพบว่า การนำเสนอข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการจับกุมผู้กระทำผิด การดำเนินธุรกิจการค้าบริการทางเพศ และการถูกล่อลวงมาขายบริการ อย่างไรก็ตามระดับความสำคัญของปัญหาด้านโสเภณี และความถี่ในการนำเสนอมีความแปรผันได้เมื่อมีองค์ประกอบอื่นๆของข่าวเข้ามาเกี่ยวข้องเช่น การฆ่าโสเภณี การถูกล่อลวงไปค้าในต่างประเทศ เมื่อมีบุคคลสำคัญเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือแม้แต่กระแสความสนใจของประชาชน

และในสื่อนวนิยาย สมปราชญ์ วุฒิจันทร์ (2549) วิเคราะห์นวนิยายของนักเขียนสตรีไทยที่ตีพิมพ์ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังสงครามโลกครั้งที่สองจำนวน 4 เรื่อง ที่นักเขียนสตรีออกแบบให้ตัวละครเอกเป็นโสเภณี พบว่าในมุมมองของสังคมสิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงคือทัศนคติด้านลบที่สังคมมีต่อโสเภณีเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับการรักษาพรหมจารีของผู้หญิง ดังนั้นโสเภณีจึงมีสถานะต่ำกว่าหญิงที่ดีในบรรทัดฐานของสังคม แต่ในมุมมองของนักเขียนสตรีกลับให้ทัศนคติที่ตรงกันข้ามโดยการนำเสนอชีวิตที่มีความงดงามแฝงอยู่ในตัวละครโสเภณีที่มีความบกพร่องทางจริยธรรม โดยชูประเด็นของความหลงผิดที่แน่นอนว่าแตกต่างจากความชั่วร้าย ในอีกด้านหนึ่งที่นักเขียนสตรีสอดใส่ในบทประพันธ์คือคุณค่าทางจริยธรรมที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญของสติและวิจรรณญาณ ความแข็งแกร่งของจิตใจตัวละครโสเภณีที่ต้องต่อสู้กับปัญหา อุปสรรค และความขัดแย้ง ด้วยหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้น และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นซึ่งเป็นคุณธรรมในการดำรงคีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

ในขณะที่ภัทรี เอ็บอิมฤทธิ (2552) ศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของภาพลักษณ์โสเภณีในผลงานวรรณกรรมจีนไทยจากเรื่องพระจันทร์เสี้ยว และหญิงคนชู้ ในบทบาทของแม่ที่จำต้องขายตัวเป็นโสเภณี ในสภาวะการณ์ของความจำยอม พบว่าผลงานการประพันธ์ในด้านเนื้อหาส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน เป็นต้นว่าสาเหตุของการเป็นโสเภณีนั้นล้วนแล้วแต่มีใช่เป็นการสมัครใจยินยอมหากแต่เป็นผลอันสืบเนื่องมาจากสภาวะการณ์ที่ถูกบังคับ ในขณะที่เดียวกันนักประพันธ์ทั้งสองท่านนี้ยังรังสรรค์บทบาทของผู้เป็นแม่ไว้อย่างแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมในยุคสมัยนั้นๆ รวมถึงชีวิตและความเป็นอยู่ของโสเภณี ตลอดจนทัศนคติของบุคคลที่มีต่ออาชีพโสเภณีชั้นต่ำ

จากงานศึกษาเรื่องสื่อกับโสเภณีข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอเรื่องโสเภณีในสื่อทั้ง 2 ประเภทมีความแตกต่างกันทั้งปริมาณการนำเสนอ และคุณภาพการนำเสนอซึ่งหมายถึงสาระ และประเด็นที่นำเสนอเนื่องมาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สื่อกับลักษณะความเป็นเพศชาย/หญิงของสื่อ ด้วยสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ถือกำเนิดขึ้นมาก่อนสื่อวิทยุ มีรากเหง้าที่เป็นต้นกำเนิดในร้านกาแฟ ซึ่งแน่นอนว่าเป็นบริบทสภาพภายนอกที่ผู้ชายเท่านั้นที่จะเข้าไปสังสรรค์ พบปะ พูดคุย ใช้บริการ และด้วยโอกาสในการศึกษาที่ให้ผู้ชายได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ทำให้สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ให้บริการข่าวสารโดยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก ในขั้นต้นคือกลุ่มผู้ชาย ลักษณะความเป็นเพศชายของสื่อหนังสือพิมพ์เริ่มต้นตรงที่เขียนให้ผู้ชาย

อ่าน(Receiver) ในสารระ(Message)ที่ผู้ขายชอบ และในมุมมองของผู้ขายคุยกับผู้ขาย อีกทั้งองค์กรหนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกองค์กรสื่อมวลชนหนึ่งที่ในยุคแรกเป็นปริมาณลอาชีพของผู้ขาย ความยาวนานในการรับใช้ผู้ขาย ไม่เพียงก่อโครงสร้างการทำงานแบบผู้ขายแต่หล่อหลอมไปถึงจิตวิญญาณในการสืบทอดวัฒนธรรมแบบผู้ขายไว้ให้กับสื่อหนังสือพิมพ์อย่างยากที่จะรื้อถอน และแม้ในปัจจุบันที่ปริมาณลภายนอกเปิดรับให้ผู้หญิงทั้งมีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งร่วมปริมาณล และทั้งมีโอกาสได้เรียนหนังสือ แต่ทั้งโครงสร้างและจิตวิญญาณของสื่อหนังสือพิมพ์ก็ยังคงแฝงและถ่ายทอดความเป็นเพศชายไว้ได้อย่างเหนียวแน่น จึงอาจกล่าวได้ว่าสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่รับใช้ใกล้ชิดเคียงคู่กับเพศชายจนสื่อเกิดมีความเป็นเพศชาย

ในขณะที่สื่อขยาย เป็นสื่อที่เกิดขึ้นมาภายหลัง สื่อถูกสร้างให้มีบุคลิกภาพตรงกันข้ามกับสื่อหนังสือพิมพ์โดยสิ้นเชิงเนื่องจาก สื่อขยายถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อสื่อสารกับเพศหญิง ด้วยผู้ส่งสาร(Sender)ในอาชีพนักเขียนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ส่งภาษา(Message)ไพเราะ ในท่วงทำนองฟุ้งฝัน มีลีลา และการออกแบบการดำเนินเรื่องแบบที่ผู้หญิงชอบ สื่อขยายเป็นสื่อบันเทิงที่ผู้หญิงสามารถเปิดรับในปริมาณลในบ้านของตนเองได้โดยลำพัง ไม่ต้องอาศัยการพบปะ รวมกลุ่ม และสื่อยังเปิดโอกาสให้ผู้หญิงควบคุมความต่อเนื่องในการรับสารได้ด้วยตัวของผู้รับสารหญิงเอง ซึ่งสะดวกต่อการดำเนินชีวิตในปริมาณลภายในบ้าน ที่ผู้หญิงจะแบ่งเวลาทำงานบ้านและเวลาพักผ่อนส่วนตัวของเธอด้วยนวนิยายที่ชื่นชอบ ด้วยเหตุนี้สื่อขยายจึงเป็นเสมือนสื่อที่เคียงคู่กับเพศหญิง

2. สื่อกับบทบาทหน้าที่ ด้วยทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อขยายมีลักษณะความเป็นเพศแตกต่างกัน สมองรับใช้กลุ่มเป้าหมายต่างเพศกัน การทำงานของสื่อทั้งสองชนิดจึงแตกต่างกันไปตามกลุ่มเป้าหมายของตนด้วยเช่นกัน สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมีความเป็นเพศชายและสนองต่อผู้ชาย จึงต้องเรียนรู้กลุ่มผู้รับสารหลักของตนเองโดยเรียนรู้ลักษณะทางเพศชายที่ชอบเรื่องจริง สั้น ชัดเจน กระชับความ ไม่ยืดเยื้อ เยิ่นเย้อ รวมถึงผู้ชายจะมองหาความสัมพันธ์ของเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง มองหาเหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นสื่อหนังสือพิมพ์จึงตอบสนองเพศชายด้วยการนำเสนอข่าวสารบ้านเมือง ที่มีลักษณะการนำเสนอสั้นกระชับ ชัดเจน ตรงประเด็น และคัดเอาเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลกระทบต่อผู้รับสารมานำเสนอ

ในขณะที่สื่อขยายเป็นสื่อมีความเป็นเพศหญิงและสนองต่อผู้หญิง ตัวสื่อจึงต้องเรียนรู้กลุ่มผู้รับสารหลักของตนเองโดยเรียนรู้ลักษณะทางเพศหญิงที่ชอบเรื่องจริง หรือเรื่องแต่งก็ตามที่ผสมผสานจินตนาการ และการผูกเรื่องที่ชักลววิธีที่น่าสนใจ ชวนติดตาม ความสั้นยาวไม่เป็นประเด็นเนื่องจากผู้หญิงเมื่อเปิดรับสื่อขยายจะผูกความสนใจของตนเองไว้กับกลวิธีการเล่าเรื่อง และ

จะคงความสนใจของตนเองไว้ได้หากเรื่องราวน่าสนใจ สนุกน่าติดตาม รวมถึงผู้หญิงจะมีได้เพียงมองหาความสัมพันธ์ของเรื่องราวว่าเกี่ยวข้องกับตนเองหรือไม่ หากแต่จะปลดปล่อยตัวเองให้จินตนาการไปตามท้องเรื่อง ไม่มองหาเหตุผลหากแต่จะทำความเข้าใจ หรือหากจะมองหาเหตุผลก็จะไม่ยึดติดโดยเอาตนเอง หรือสภาพความจริงมาเป็นสิ่งชี้วัด ดังนั้นสื่อนิยายจึงตอบสนองเพศหญิงด้วยการนำเสนอเรื่องแต่ง ที่มีลักษณะการนำเสนอค่อนข้างยาว สนุกสนาน เกี่ยวข้องกับเรื่องใกล้ตัวผู้หญิง หรืออยู่ในขอบเขตความสนใจของผู้หญิงเช่น ความรัก การครองคู่ และชีวิตครอบครัว

ด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้ว ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อปริมาณการนำเสนอ และคุณภาพการนำเสนอ ดังนี้

ในแง่ของปริมาณการนำเสนอเรื่องโสเภณีในสื่อหนังสือพิมพ์มีปริมาณน้อยมาก ไม่เพียงมาจากเรื่องราวของโสเภณีไม่ใช่เรื่องใหม่แต่ฝังรากหยั่งลึกลงในสังคมไทยมาช้านาน แต่เรื่องโสเภณีเกี่ยวข้องโดยตรงกับเพศชาย เพราะผู้ชายเป็นต้นเหตุให้เกิดอาชีพโสเภณี ในขณะที่สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีความเป็นเพศชาย การนำเสนอข่าวสารในมุมที่เป็นข่าวของโสเภณีนอกจากจะยังความไม่รื่นรมณ์แล้ว ยังหลีกเลี่ยงไม่พ้นการที่สังคมจะซัดคุ้ยต้นตอของการกำเนิดอาชีพซึ่งก็คือผู้ชายด้วยกันเอง อีกทั้งการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ดำเนินอยู่ได้ด้วยยอดขาย ข่าวโสเภณีที่จะเป็นข่าวได้ต่อเนืองยาวนานจริงๆ จึงต้องมีองค์ประกอบของข่าวอื่นๆ เข้ามาช่วยเสริม เพื่อช่วยเพิ่มหรือดึงความสนใจเรื่องต้นตอสาเหตุของการเกิดอาชีพโสเภณี ไปอยู่ที่องค์ประกอบของข่าวอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องแทนที่ ดังที่กล่าวมานี้ อาจวิเคราะห์ได้ว่าสื่อมวลชนอย่างหนังสือพิมพ์อาจไม่ใช่เป็นกลไกหลักในการนำเสนอข่าวโสเภณีในสังคมที่อาจเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาโสเภณีในสังคมได้เนื่องจากเหตุผลทางธุรกิจ และเหตุผลเรื่องความเป็นเพศชายของสื่อที่สร้างให้เกิดเป็นเงื่อนไขมากมายในการนำเสนอความต่อเนื่องในการให้ข่าวสารข้อมูลเรื่องโสเภณีแก่ประชาชน

ในขณะที่สื่อนิยายที่ผลการศึกษาระบุชี้ว่านักเขียนสตรีใช้ตัวละครเอกเป็นโสเภณี และวางโครงเรื่องที่เกี่ยวกับการเป็นโสเภณีไว้ในส่วนโครงเรื่องหลัก แสดงให้เห็นถึงเจตนาที่แท้จริงของนักเขียนสตรีที่มุ่งหวังจะสะท้อนชีวิตสตรีในฐานะโสเภณีที่ไม่มีโอกาสเป็นตัวเอกในโลกของความจริง เนื่องจากถูกสังคมวางไว้ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมเมื่อเทียบกับสตรีทั่วไปมาเป็นตัวเอกในนิยาย หากแต่ความเป็นเพศหญิงของสื่อนิยายกลับต้องสร้างให้การดำเนินเรื่องที่มีตัวละครเอกเป็นโสเภณีต้องดำเนินไปแบบเรื่องแต่งผสมผสานกับจินตนาการ จึงอาจวิเคราะห์ได้ว่าสื่อนิยายที่มีตัวละครเอกเป็นโสเภณีอาจไม่ได้มีความมุ่งหวังไกลไปถึงการที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาโสเภณีในสังคม แต่สื่อนิยายมุ่งหวังจะช่วยส่งเสริม หรือสะท้อนคุณค่า ความแข็งแกร่งของจิตใจ เหตุ

และผลการเข้าสู่อาชีพโสเภณี ที่สังคมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องนำไปขบคิดต่อเพื่อหาทางแก้ไข ปัญหาโสเภณีก็เป็นได้

ในแง่คุณภาพการนำเสนอซึ่งหมายถึงสาระ และประเด็นที่น่าเสนอ ด้วยปัญหาโสเภณีไม่ใช่ เรื่องใหม่ในสังคมไทย สื่อหนังสือพิมพ์จึงสามารถนำเสนอเรื่องโสเภณีได้ในกรณีที่มีประเด็นที่น่าสนใจ มากพอที่จะทำให้เกิดเป็นข่าวได้เท่านั้น ประกอบกับการยกระดับความสำคัญของปัญหา และความถี่ ในการนำเสนอยังผูกติดกับองค์ประกอบอื่นๆของข่าวเข้ามาเกี่ยวข้อง กระแสความสนใจของประชาชน และเงื่อนไขในการดำเนินธุรกิจ จึงอาจกล่าวได้ว่าในแง่คุณภาพการนำเสนอข่าวโสเภณีของสื่อ หนังสือพิมพ์ยังเป็นเพียงสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้คือการให้ข่าวสาร (To inform) แต่มีสื่อที่จะสามารถนำปัญหาไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนเลย เช่นกันกับสื่อนิยายที่ แม้จะให้สาระ ให้ประเด็นที่น่าเสนอในอีกด้านหนึ่งของประเด็นโสเภณี และให้พื้นที่เรื่องราวของ โสเภณีอย่างเต็มที่เกินกว่าสื่อใดจะให้ได้ แต่สื่อนิยายก็คงเป็นเพียงสื่อจรรโลงโลกให้มีความดีไป ถ่วงดุลความชั่วร้าย และนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างของคนในสังคม เท่านั้น

อย่างไรก็ดีเมื่อสื่อใหม่(New Media) อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต (สื่อที่ไม่มีความเป็นเพศชายหรือ หญิงเข้ามาเกี่ยวข้อง) ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยก็พบว่ากลุ่มโสเภณีใช้ช่องทางดังกล่าวในการ ต่อสู้ทางวาทกรรมเพื่อตนเอง ดังในงานศึกษาของบุษบรรณ จินเจริญ (2544) เรื่องการต่อสู้ทางวาท กรรมของโสเภณีไทยจากสื่อกระแสหลักสู่เวปไซด์ ไรต์ เวบ โดยพบว่าในเวปไซด์โสเภณีพาตนเองออกมา จากหีบซอกของโลกสาธารณะ โดยมีการสร้างความหมายใหม่ให้กลุ่มในลักษณะของผู้ประกอบ อาชีพ มีวาทกรรมที่สะท้อนความเป็นผู้หญิงดี ต่อสู้ชีวิต มีการนำเสนอเรื่องราวของตนเองมาเปิดเผย ในเวทีสาธารณะ ในแง่ของการให้บริการยังสามารถกำหนดการบริการ ค่าบริการ และเลือก ผู้ใช้บริการได้ ขณะที่ในสื่อกระแสหลักยังคงสร้างและนำเสนอภาพโสเภณีเป็นภาพเหมารวม เป็น วัตถุที่ถูกประกอบสร้างความหมายให้ ภายใต้อุดมการณ์หลักของสังคมในระบบอบชายเป็นใหญ่ ที่ โสเภณีมีภาพทิศทางเชิงลบ เป็นวัตถุทางเพศ และถูกตีค่าว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี ซึ่งเป็นวาทกรรมซ้ำ ตรงกันข้ามกับวาทกรรมที่น่าเสนอในสื่อใหม่ (New Media) อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต

จากงานศึกษาของบุษบรรณ จินเจริญ (2544) แสดงให้เห็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรองโดย การเป็นการเพิ่มคุณค่าตนเองจากวัตถุทางเพศมาเป็นผู้เลือก โสเภณีแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดโดยใช้ สื่อเป็นพื้นที่ในการต่อรองด้วยหวังว่าการต่อรองในบริบทของสื่อจะมีผลกัดกร่อนพื้นฐานความคิด ที่ฝังแน่นในผู้รับสารได้ อย่างไรก็ตามจากแนวคิดเรื่องการครอบงำ(Hegemony) ของ Antonio Gramsci เชื่อว่าการครอบงำทางวาทกรรม(Discourse) นั้นเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ และอำนาจไม่ใช่สิ่งตายตัว และ

การสถาปนาระบบการคิด ระบบอุดมการณ์ และระบบวัฒนธรรมให้กลายเป็นระบบคิดหลักและวัฒนธรรมหลักของสังคม ต้องอาศัยความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดจากการสร้าง การสะสม และการส่งผ่าน ซึ่งกลุ่มโสภณกิจคงต้องต่อสู้กับวาทกรรมด้านศีลธรรม จรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมไทย อันเป็นวาทกรรมที่ไม่เพียงถูกสร้าง สะสม และส่งผ่าน หากแต่ถูกปลูกฝัง บ่มเพาะ หยั่งรากลึกแล้วอย่างแข็งแรง

สื่อกับการค้ามนุษย์

สื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นสื่อใหม่(New Media) ที่มีบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ทั้งในด้านรูปแบบของความบันเทิง และรองรับหน่วยงาน ความรู้ และธุรกิจ เนื้อหาในเว็บไซต์ให้ความบันเทิงทั่วไปมีลักษณะของการคุกคามให้พบเห็นได้โดยทั่วไป สำหรับการคุกคามทางเพศพบว่ามี 3 กลุ่มใหญ่คือ การแสดงความต้องการเพื่อร่วมเพศ การประจาน ประณาม ตำหนิ และการใส่ร้าย แสดงข้อความเท็จ โดยทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำ และมีประเด็นเพศวิถีเป็นสาระสำคัญ

ชายไทย รักษาชาติ (2550) ศึกษาการค้าหญิง มิติเรื่องเพศวิถี และสื่อลามกในอินเทอร์เน็ตพบว่าในพื้นที่ของอินเทอร์เน็ตมีการครอบงำผู้หญิงบนฐานของการสร้างความรู้และความจริง สิ่งที่ถูกสร้างในพื้นที่ของอินเทอร์เน็ตมีความหมาย มีหลากหลายของเนื้อหาและหลากหลายผู้สร้าง ดังนั้นการสร้างความรู้และความจริงในเรื่องเซ็กส์จึงมีหลากหลายส่วนผสม แต่ที่แน่นอนที่สุดคือความรู้และความจริงที่ถูกสร้างขึ้นสะท้อนให้เห็นอำนาจที่แข็งแกร่งของระบบปิตาธิปไตยที่สร้างผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุทางเพศ ผลการศึกษาพบว่าในประเด็นของการค้าหญิง มีการสร้างความเป็นผู้หญิงให้ผูกติดกับความเป็นสินค้า ในเรื่องมิติเรื่องเพศวิถีในแบบของผู้ชายมีการผลิตซ้ำและสร้างใหม่อยู่ตลอดเวลา เนื้อหาในอินเทอร์เน็ตสะท้อนความคาดหวังของผู้ใช้สื่อตลอดเวลา และสามารถสนองอรรถรสทางเพศได้ รวมถึงสามารถสะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง โดยการแสดงอำนาจผ่านการครอบงำทางร่างกายและความคิดของผู้หญิง ทำให้ผู้ใช้สื่อซึมซับและยอมรับความรู้และความจริงที่วางผู้หญิงไว้ในสถานะวัตถุทางเพศ ท้ายสุดเรื่องสื่อลามกในอินเทอร์เน็ตพบว่าไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องเซ็กส์ กามารมณ์ และภาพโป๊เปลือย แต่ผสมผสานการละเมิดสิทธิมนุษยชน การคุกคามทางเพศ และการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในทางตรงและเชิงโครงสร้าง ผ่านเนื้อหาที่กระตุ้นความไม่ต่ำทั้งในเชิงความคิดและพฤติกรรมอีกด้วย

ร่มเย็น โกศยگانนท์ (2550) สนใจในปรากฏการณ์ธุรกิจเมียสั่งทางอินเทอร์เน็ต โดยศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์เมียสั่งทางอินเทอร์เน็ต (Internet Mail Order Brides) จากเว็บไซต์ที่เปิด

บริการจำนวน 10 เว็บไซต์ และศึกษาเว็บไซต์ 1 เว็บไซต์โดยละเอียดถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบของธุรกิจเมื่อยังทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่เจ้าของธุรกิจ (เว็บไซต์) หลักการและเหตุผลของการทำธุรกิจ บริการและสินค้าต่าง ๆ ที่จัดหาไว้ ค่าบริการ วิธีการดำเนินงาน ขั้นตอนการเข้ามาใช้บริการ (สมัครสมาชิก) ตลอดจนภาพเสนอของตัวแสดงหลัก ๆ บนเว็บไซต์ของธุรกิจดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า ด้วยองค์ประกอบของธุรกิจ วิธีการดำเนินธุรกิจ และขั้นตอนการให้บริการมีความสลับซับซ้อน ทำให้เห็นว่าเป็นความคลุมเครือที่จะสามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าธุรกิจเมื่อยังทำหน้าที่เป็นเพียงกลไกตลาด เป็นผู้ค้ามนุษย์ หรือเป็นผู้เปิดพื้นที่ให้กับผู้หญิงอย่างชัดเจน ซึ่งคำอธิบายทั้งสามชุดมีส่วนในการอธิบายปรากฏการณ์การเกิดขึ้น แพร่กระจาย และดำรงอยู่ของธุรกิจเมื่อยังทางอินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ไรก็ตาม ธุรกิจดังกล่าวดำเนินการได้เพราะอาศัยความไม่เท่าเทียม 2 ประการ คือความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่ด้อยพัฒนา และความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และธุรกิจเมื่อยังทางอินเทอร์เน็ตมีส่วนและบทบาทสำคัญที่ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันยังคงอยู่ต่อไปไม่สิ้นสุด

จากงานศึกษากลุ่มสื่อกับการค้ามนุษย์ทั้งสองงานดังกล่าวพบความสัมพันธ์ระหว่างเพศและอำนาจที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศชาย และเพศหญิงที่เกิดขึ้นบนสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ในขณะที่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้ชายมีมากกว่าผู้หญิง ดังนั้นผู้ชายจึงวางตำแหน่งให้ผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุที่ตอบสนองความต้องการทางเพศ และด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ไม่มีความเป็นเพศชายหรือหญิงเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้ใช้สื่อจึงประกอบด้วยผู้ชายและผู้หญิง ด้วยอำนาจของผู้ชายจึงเปลี่ยนทัศนคติของผู้หญิงได้ด้วยการดึงผู้หญิงให้เข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่ที่ผู้ชายเปิดไว้ ซึ่งการมีส่วนร่วมกันนี้ผู้ที่ได้ประโยชน์ก็คือผู้ชาย โดยผู้หญิงก็ยังคงตกอยู่ใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจต่อไปโดยไม่ทันรู้ตัว

ด้วยการค้ามนุษย์ประกอบด้วยฝ่ายซื้อ และฝ่ายขาย ทั้งสองฝ่ายมีความมุ่งหมายเหมือนกัน แต่ต่างจุดประสงค์กัน คือฝ่ายที่ต้องการซื้อ มีจุดประสงค์ในการซื้อเพื่อสนองความต้องการทางเพศ ในขณะที่ฝ่ายขายบริการไม่ได้ทำเพื่อสนองความต้องการทางเพศ แต่มีเหตุผลในการขายซับซ้อนหลากหลาย ส่วนหนึ่งคือฝ่ายซื้อหรือผู้ชายใช้อำนาจที่สั่งสมจากระบบปิตาธิปไตยครอบงำให้ผู้หญิงเซื่องและสยบ สมยอม (Docile Bodies) นอกจากนี้ยังมีการใช้มายาคติเรื่องความงามมาควบคุมร่างกายเพื่อให้ผู้หญิงตกเป็นวัตถุทางเพศ อีกทั้งความเป็นผู้หญิงถูกประกอบสร้างให้ผูกติดกับมิติเรื่องเพศวิถีในฐานะผู้ตอบสนอง ผู้รองรับ ผู้ขายจึงมองผู้หญิงโดยไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือคุณค่ามากกว่าการแสดงอำนาจซื้อประเวณี เพศสัมพันธ์จึงกลายเป็นสิ่งที่มีมูลค่าซื้อขายกันได้ รวมถึงวัฒนธรรมของผู้ชายที่ถูกปลูกฝังให้สร้างอำนาจ และสั่งสมบารมีโดยผ่านผู้หญิง การสั่งสมบารมีคือ

การสะสมผู้หญิง ในขณะที่วัฒนธรรมของลูกผู้หญิงคือการสร้างกรอบเพศวิถีที่ว่าผู้หญิงต้องไม่รู้เรื่องเพศ จึงจะได้ชื่อว่าไร้เดียงสาเป็นกุลสตรี และสังคมจะจัดให้เป็นผู้หญิงดี ในขณะที่ถ้ารู้เรื่องเพศก็จะได้ชื่อว่าหญิงแพศยา หรือผู้หญิงไม่ดีไป การปลูกฝังวัฒนธรรมในเรื่องเพศของชายหญิงดังกล่าวจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งในการให้อำนาจผู้ชายในฐานะผู้รู้ หรือผู้กระทำ และผลักดันให้ผู้หญิงตกอยู่ในฐานะผู้ไม่รู้ (หรือแสร้งไม่รู้) และผู้ถูกกระทำไปในที่สุด

และด้วยสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อมหาชน การใช้สื่อเพื่อเป็นพื้นที่ในการเรียนรู้เรื่องเพศ และสนามทดลองเรื่องเพศของเด็กชายและเด็กหญิง จึงการเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ชนิดที่ครูและความรู้ในห้องเรียนในเชิงวิชาการหมดความน่าสนใจไปเลย

ในส่วนของงานศึกษาของรมเย็น โกไศยกานนท์ (2550) ที่กล่าวถึงธุรกิจเมียสังทางอินเทอร์เน็ต ว่าธุรกิจดังกล่าวดำเนินการได้โดยอาศัยความไม่เท่าเทียม 2 ประการ คือความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่ด้อยพัฒนา กล่าวคือผู้คนในประเทศที่พัฒนาแล้วย่อมมีอำนาจมากกว่าผู้คนในประเทศที่ด้อยพัฒนา ที่ประชาชน(โดยเฉพาะผู้หญิง) ต้องการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองด้วยการใช้การแต่งงานเป็นการต่อรอง และความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และด้วยความคลุมเครือในการชี้ชัดลงไปได้ว่าธุรกิจเมียสังที่มีสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเวทีในการต่อรองนั้นเป็นเพียงกลไกตลาด เป็นผู้ค้ามนุษย์ หรือเป็นผู้เปิดพื้นที่ให้กับผู้หญิง จึงไม่อาจชี้ชัดไปได้ว่าผู้ชาย หรือผู้หญิง ใครมีอำนาจมากกว่าใคร และใครอยู่ในสถานะผู้เลือก และผู้ถูกเลือกกันแน่

9.3 สื่อกับสิทธิสตรี

นัฐฐา เกตุประทุม (2544) สนใจในปัญหาสิทธิสตรีและแนวคิดของผู้เขียนนวนิยาย โดยเลือกศึกษาเฉพาะนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - พ.ศ. 2542 จำนวน 21 เรื่อง พบว่านวนิยายเหล่านี้ชี้ให้เห็นทั้งความเสมอภาคและไม่เสมอภาคระหว่างมนุษย์ ในด้านความไม่เสมอภาคซึ่งล้วนเป็นปัญหาสิทธิสตรีที่พบในนวนิยายได้แก่ ปัญหาการปฏิบัติต่อภรรยาเยี่ยงทาส ปัญหาการข่มขืนและละเมิดสิทธิทางเพศ ปัญหาการทำร้ายร่างกาย และจิตใจ ปัญหาโสเภณี ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษา ปัญหาการตีค่าผู้หญิง เป็นเพียงวัตถุทางเพศ ปัญหาการถูกทอดทิ้ง และปัญหาอคติทางเพศ ผู้เขียนเสนอแนวคิดหลากหลายผ่านการผูกเรื่อง (plot) และ ศิลปะการประพันธ์ (technique) โดยเน้นให้เกิดค่านิยมใหม่ที่ตีต่อสตรีมากขึ้นกว่าใน

อดีต การไม่เอาเปรียบระหว่างเพศ ด้วยหวังให้ผู้อ่านเกิดความคิดใหม่ถึงคุณค่าของผู้หญิงและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย

ผลงานศึกษาของนักรัฐศาสตร์ (2544) มีความคล้ายคลึงกันกับงานศึกษาของเพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) ที่พบว่าในเรื่องสั้นจำนวน 83 เรื่องที่เขียนขึ้นโดยนักเขียนสตรีร่วมสมัย 4 คน นามปากกาว่าอัญชัน สุจินดา ชันตยาภรณ์ ชามา และเดือนวาด พิมวนา มีการผูกเรื่อง (plot) และใช้ศิลปะการประพันธ์ (technique) โดยการนำเสนอปัญหาสิทธิสตรีในนวนิยายได้แก่ปัญหาชีวิตครอบครัว ปัญหาการถูกข่มขืน ปัญหาความเชื่อและค่านิยม ปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาโสเภณี ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาการเป็นเมียหลวง ปัญหาการเป็นเมียน้อย ปัญหาการอยู่ร่วมกันก่อนแต่ง ปัญหาการเป็นโสเภณี ปัญหาการถูกเอาเปรียบ และการกดขี่ทางเพศ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ปัญหาความแตกต่างในการดำรงชีวิตระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ก่อนนำไปสู่การให้แนวคิดสตรีนิยมแก่ผู้รับสาร 3 แนวคิดดังนี้

1. แนวคิดการเรียกร้องความเสมอภาคทางเพศ
2. แนวคิดการต่อต้านการกดขี่ทางเพศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของสตรีที่เปลี่ยนแปลงไป

จากความคล้ายคลึงกันของงานศึกษาทั้งสองงานดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงภาวะการกดดันที่ตัวละครหญิงในนวนิยายได้รับจากปัญหาต่างๆ นักเขียนหญิงในฐานะตัวแทนสตรีและผู้ส่งสาร (Sender) จึงใช้สื่อสิ่งพิมพ์ (Channel) ในรูปแบบเรื่องสั้นหรือนวนิยายเป็นช่องทางเล็กๆ ที่เป็นสื่อสำหรับสตรี (Receiver) นำเสนอเรื่องราว (Message) ที่เป็นปัญหาและนำไปสู่การเรียกร้องสิทธิสตรีผ่านสื่อ ในกรณีของของนักรัฐศาสตร์ (2544) และ เพชรศิริ โยคะสิงห์ (2543) จึงอาจกล่าวได้ว่าการเรียกร้องสิทธิสตรีไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากตัวละครหญิงสู่ตัวละครชายในโลกจินตนาการของเรื่องสั้นและนวนิยายเท่านั้น แต่ในโลกของชีวิตจริงการเรียกร้องสิทธิสตรีก็ได้เกิดขึ้นจริงจากนักเขียนสตรีที่เลือกใช้สื่อมวลชน (โดยเฉพาะสื่อที่มีความเป็นเพศหญิง) สื่อสารผ่านกลวิธีของสื่อ ผู้รับสารสตรี (เนื่องจากสตรีเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของเรื่องสั้นและนวนิยาย) แม้การเรียกร้องดังกล่าวไม่อาจส่งผลในเชิงรูปธรรมต่อสังคมในภาพรวม แต่การส่งผลในเชิงความรู้ความคิดสู่สตรีผู้รับสารก็ถือได้ว่าไม่สูญเปล่า

9.4 สื่อกับการประกอบสร้างความหมาย

จากการรวบรวมงานศึกษากลุ่มสื่อกับการประกอบสร้างความหมายพบว่ามีความสนใจในการศึกษาการประกอบสร้างความหมายใน 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มการประกอบสร้าง และต่อรองความหมาย “ผี”
2. กลุ่มการประกอบสร้าง และต่อรองความหมาย “นางร้าย”

ทั้งนี้พบว่านักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความสนใจในกลุ่มการประกอบสร้าง และต่อรองความหมาย “ผี” มากกว่านางร้าย

กลุ่มการประกอบสร้าง และต่อรองความหมาย “ผี”

พรรณาราย ไอสถาภิรัตน์ (2543) สนใจศึกษาการต่อรองความหมายในภาพยนตร์ยอดนิยมเรื่องนางนาก ผลการศึกษาพบว่าในภาพยนตร์เรื่องนางนากมีการต่อรองความหมายในเรื่องของความรัก ความเชื่อทางศาสนา และภาพของอดีต มาตั้งแต่กระบวนการสร้าง กระทั่งการประเมินคุณค่าของนางนาก บนพื้นฐานของความขัดแย้งระหว่างผู้ครอบครองต้นทุนทางเศรษฐกิจ กับผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ โดยมีบทบาทอันจำกัดของแต่ละตำแหน่งหน้าที่ และความคาดหวังความนิยมของผู้ชมเป็นแกนในการประนีประนอม ในการต่อรองความหมายของภาพยนตร์ด้วยผู้ชมภาพยนตร์มีความหลากหลายไม่ได้มีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมเดียวกันร่วมกัน ดังนั้นการประเมินความพึงพอใจหรือประเมินคุณค่าของภาพยนตร์จึงไม่ได้ถูกประเมินจากชุดความรู้เดียวกัน ความหลากหลายของมวลงผู้ชมเป็นที่มาของความหลากหลายในการตีความ โดยอาจสอดคล้อง ปฏิเสธ หรือประนีประนอมความหมายที่ผู้ผลิตสร้างขึ้นก็ได้ ความหลากหลายของการตีความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ชมมีบทบาทมากกว่าการเป็นผู้รับการกระทำ (Passive Audience) ในกระบวนการสื่อสาร โดยผู้ชมสามารถอ้างอิงและต่อเติมความหมายจากการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่างๆของภาพยนตร์ ที่ผู้สร้างตั้งใจสร้างสรรค์ขึ้น เป็นความเข้าใจในรูปแบบอื่นๆ โดยอาจต่อเติมความหมายต่อโครงเรื่อง ตัวแสดง และเรื่องราวโดยอ้างอิงพื้นฐานความเข้าใจที่เป็นทุนเดิมทางวัฒนธรรมของผู้ชมก็ได้ ดังนั้นการประเมินคุณค่าให้กับผลผลิตภาพยนตร์จึงแตกต่างกันตามความไม่เท่าเทียมของทุนทางวัฒนธรรม (ทุนความรู้ที่ผู้ชมมีต่อเรื่องเล่าแม่ในวัฒนธรรมไทย) และระบบคุณค่าของแต่ละปัจเจกที่มีต่อกระบวนการผลิตและการบริโภคภาพยนตร์

ในแง่ของการต่อรองความหมายของผู้ชมที่มีต่อภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นความสอดคล้องหรือความขัดแย้งกับความหมายที่ได้รับการต่อรองสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปฏิบัติเชิงความหมายที่ผู้ชมสามารถมีต่อภาพยนตร์ ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ผู้สร้างภาพยนตร์ และผู้เสพภาพยนตร์สามารถมีบทบาทในการกำหนดซึ่งกันและกันผ่านผลผลิตทางวัฒนธรรมได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์ไม่ได้เป็นพื้นที่ของการครอบงำแต่เป็นโลกของการต่อรองระหว่างตนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมโดยแสดงออกมาในรูปของการให้คุณค่ากับความหมาย

นิรินทร์ เกตราไชยอนันต์ (2550) สนใจในการประกอบสร้างภาพตัวแทนผีผู้หญิงในละครโทรทัศน์ โดยพบว่าภาพผีผู้หญิงถูกประกอบสร้างขึ้นจากมุมมองของผู้ชาย(Male norms) และมีกระบวนการทำให้ผีผู้หญิงอ่อนแอ (Docile body) ผีผู้หญิงถูกสร้างให้เกี่ยวข้องกับเรื่องความรัก ความงาม พรหมจรรย์ กรรม ความเป็นแม่ และความเป็นเมือง ซึ่งชุดความหมายต่างๆเหล่านี้ต่างถูกกำหนดอยู่ใต้อำนาจของอุดมการณ์ทางเพศ

ในการประกอบสร้างภาพตัวแทนผีผู้หญิงจากมุมมองของผู้ชาย ละครจะประกอบสร้างให้ผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจ แข็งแรง มีเหตุผล อยู่ในบทบาทของผู้กระทำ ในขณะที่ผู้หญิงเป็นผู้ไม่มีอำนาจ อ่อนแอ เจ้าอารมณ์ อยู่ในบทบาทของผู้ถูกระทำ ลักษณะการประกอบสร้างดังกล่าวเป็นการประกอบสร้างแบบปรัชญาคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) แต่เมื่อผู้หญิงกลายเป็นผี ผีผู้หญิงสามารถกลับขั้วอำนาจได้ อย่างไรก็ตามผีผู้หญิงที่ใช้อำนาจในทางลบอันเป็นอำนาจของผู้กระทำ(ที่ผู้หญิงปกติไม่สามารถทำได้) เพื่อแสดงอำนาจให้ผู้ชายเข้าใจถึงอำนาจที่แท้จริงที่ผีผู้หญิงมี ละครจะถือว่าขัดต่ออำนาจในระบบปิตาธิปไตย อำนาจในทางลบดังกล่าวของผู้หญิงก็จะมีอย่างจำกัด (ละครจะสร้างให้ผีผู้หญิงหมดอำนาจลงอย่างรวดเร็ว) เนื่องจากสถานที่ที่เธอแสดงอำนาจไม่ใช่พื้นที่ของเธอ (เพราะโลกเป็นพื้นที่ของคนไม่ใช่พื้นที่ของผี และยังแฝงนัยยะที่ว่าสถานที่ของระบบปิตาธิปไตยคือพื้นที่ของผู้ชาย ไม่ใช่พื้นที่ของผู้หญิง) และแน่นอนว่าการตีความของผู้ชม หรือผู้สร้างละครการใช้อำนาจในทางลบเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง (ความไม่ดี ไม่ถูกต้องดังกล่าวแสดงออกจากการที่ผู้ชมกลัว ปัดป้อง และตัวละครผู้ชายหรือตัวละครอื่นๆ ตามท้องเรื่องหลบหนี ปฏิเสธ และหาทางกำจัด) นอกจากนี้ละครยังผูกให้การใช้อำนาจของผีผู้หญิงสัมพันธ์กับความงาม และความรักด้วย กล่าวคือคือยิ่งใช้อำนาจในทางลบมาก ความงามก็จะลดลง แนวโน้มที่จะสมหวังในความรักก็จะลดลงตามไปด้วย

จากการศึกษางานในกลุ่มสื่อกับการประกอบสร้างความหมายทั้งสองงานศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่างานศึกษาของพรรณาราย โสธาทิวิรัตน์ (2543) เป็นการประกอบสร้างความหมายบนพื้นฐานของการต่อรองการรับรู้ และความเข้าใจระหว่างผู้ครอบครองต้นทุนทางเศรษฐกิจ กับผู้สร้างสรวงศ์งานศิลปะและระหว่างสื่อภาพยนตร์กับผู้ชมภาพยนตร์ ไม่ใช่การต่อรองความหมายการประกอบสร้างตัวละครหญิงนางงาม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนางงามเป็นตำนานที่ถูกสร้างการรับรู้เรื่องราวของเธอไว้ก่อนแล้ว ตัวละครหญิงนางงามจึงไม่อาจถูกประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ให้บิดเบี่ยงไปจากตำนานที่เป็นเสมือนทุนความรู้ที่ผู้ชมมีอยู่เดิมได้

ในขณะที่งานศึกษาของนิรินทร์ เกตราไชยอนันต์ (2550) เป็นการศึกษาที่มาของการประกอบสร้างตัวละครผีผู้หญิงจากมุมมองของผู้ชาย อาจกล่าวได้ว่าผีผู้หญิงในระบบปิตาธิปไตยมีสภาพไม่

แตกต่างจากผู้หญิงที่มีชีวิตเท่าไรนัก คือผีผู้หญิงอาจมีอำนาจแต่ก็มีอย่างจำกัดด้วยพื้นที่ที่ใช้อำนาจ ไม่ใช่โลกของผี แต่เป็นโลกของคน เช่นกันกับผู้หญิงที่ถูกครอบงำในระบบอุปถัมภ์โดยอันเป็นระบบชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงจึงถูกขีดวงอำนาจในเฉพาะที่เฉพาะส่วน และเมื่อใดที่เธอแสดงอำนาจผิดที่ผิดทางก็จะได้รับการประณามจากสังคมในทางลบ รวมถึงการสร้างผีผู้หญิงให้เกี่ยวพันกับเรื่องความรัก ความงาม พรหมจรรย์ กรรม ความเป็นแม่ และความเป็นเมืองซึ่งทั้งหมดเป็นวาทกรรมความเป็นผู้หญิงของมนุษย์ผู้หญิง และท้ายที่สุดการสร้างให้ผีผู้หญิงได้รับการปลดปล่อยจากผู้ชาย ก็คงไม่ต่างจากการที่ผู้หญิงผูกแขวนความรัก ความสุข และความสำเร็จในชีวิตครอบครัวยุ่กับผู้ชายนั่นเอง

จากการประกอบสร้างตัวละครผีผู้หญิงในละครโดยใช้ฐานการประกอบสร้างเช่นเดียวกันกับ มนุษย์ผู้หญิงที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่ามุมมองของผู้สร้างอันเป็นมุมมองของผู้ชายดังกล่าว เป็นมุมมองที่สอดคล้องกับแนวทางทางปรัชญาจากสำนักคิดของกลุ่มสตรีนิยมแบบ Essentialism ที่มีความเชื่อว่าผู้หญิงมีคุณลักษณะตามธรรมชาติที่ดำรงอยู่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งในกรณีนี้จะหมายความว่าแม้เธอจะเป็นมนุษย์ผู้หญิง หรือผีผู้หญิง ก็คงมีแต่ร่างกาย และสถานะเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ความเป็นผู้หญิงจะยังคงอยู่ไม่มีวันตายนั่นเอง

กลุ่มการประกอบสร้าง และต่อรองความหมาย “นางร้าย”

อภิรัตน์ รัทยานนท์ (2547) สนใจศึกษาตัวละครนางร้ายในละครโทรทัศน์ ถึงการประกอบสร้างและการต่อรองความหมายจากความเป็นจริงทางสังคม พบว่าละครโทรทัศน์ประกอบสร้างตัวละครนางร้ายให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์แห่งบรรทัดฐาน 4 ประการคือ บรรทัดฐานทางเทคนิค (Technical norms) ซึ่งหมายถึงมาตรฐานในการประกอบอาชีพการงาน วิถีประชา (Folkway) ซึ่งหมายถึงบรรทัดฐานทางสังคมที่เกี่ยวกับความประพฤติที่ถือว่าดีงามในการอยู่ร่วมกันในสังคม ประเพณี (Mores) หมายถึงธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานทางสังคม และกฎหมาย (Laws) ซึ่งหมายถึงบทบัญญัติที่สังคม หรือรัฐกำหนดขึ้นเป็นลายลักษณ์ที่กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตาม จากนั้นลงรหัสออกมาเป็นภาพ และลงรหัสจุดจบให้นางร้ายต้องทุกข์ทรมานเพื่ออำรงรักษาแบบแผนแห่งบรรทัดฐานของสังคมให้แข็งแกร่งและชัดเจน ทั้งนี้ละครไม่ได้ประกอบสร้างให้นางร้ายมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานใดเพียงประการเดียว แต่ส่วนใหญ่จะประกอบสร้างความเป็นจริงให้นางร้ายมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานทั้ง 4 ประการครบถ้วน รวมถึงประกอบสร้างภาพความเบี่ยงเบนของนางร้ายให้มีลักษณะเป็นชั่วตรงข้ามกับนางเอกแบบสิ้นเชิง นอกจากนี้นางร้ายในโลกของความเป็นจริงกับนางร้ายในละครไม่สามารถแยกออกจากกันได้ชัดเจนผู้ชมละครโทรทัศน์จึงอาจต้องถอดรหัสนางร้ายจากประสบการณ์ หรือต้นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) ของตนด้วย

จากงานศึกษาการประกอบสร้าง และต่อรองความหมายของตัวละคร “นางร้าย” พบว่า สื่อมวลชนไม่ใช่ช่องทางหรือพาหะ(Channel) ในการเผยแพร่และถ่ายทอดวัฒนธรรมเท่านั้นแต่เป็น แหล่งกำเนิดในการสร้างสรรค์ (Generator) ของสังคมด้วย นางร้ายเป็นพฤติกรรมที่ความเป็นจริง (Reality) มีอยู่แล้วและละครก็นำรูปแบบพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วนั้นมาสร้างขึ้น (Construct) โดยเติมแต่ง ความชัดเจนและจัดวางรูปความเป็นจริงภายใต้สถานการณ์ ดังนั้นนางร้ายในโลกของความเป็นจริง กับนางร้ายในละครจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ชัดเจนหรือมีรูปแบบแน่ชัดตายตัว ขณะเดียวกัน ละครก็สร้างนางร้ายเพื่อเป็นตัวแทนของความชั่วร้าย ซึ่งตรงกันข้ามกับนางเอกที่เป็นตัวแทนของ ความดี ดังนั้นแม้ในตอนต้นของละครส่วนใหญ่ นางร้ายจะมีอำนาจมากกว่านางเอก แต่เมื่อเข้าสู่ทำ ยเรื่องก็ต้องพ่ายแพ้ต่ออำนาจของความดีของนางเอกอยู่เรื่อยไป อย่างไรก็ตามเมื่อวางตัวละครนางร้าย เทียบชะตากรรมคู่กับตัวละครโสเภณีก็พบว่า ตัวละครทั้งสองถูกออกแบบให้มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนจาก กฎเกณฑ์แห่งบรรทัดฐาน 4 ประการเหมือนกัน แต่เช่นกันที่ทั้งนางร้ายและโสเภณีต่างก็ถูกการลงรหัส ภาพ และลงรหัสจุดจบให้ไม่ได้รับความสุขสมหวังเช่นกัน ด้วยโครงสร้างของรูปแบบละครโทรทัศน์ ไทยมีจุดประสงค์เพื่อธำรงรักษาแบบแผนแห่งบรรทัดฐานของสังคมให้แข็งแกร่งและชัดเจน ควบคู่ไป กับการนำเสนอความบันเทิง จึงไม่น่าแปลกใจว่าเหตุใดเมื่อละครโทรทัศน์เริ่มเปิดตัวนักแสดงครบทุก ตัว ผู้ชมจะเดาตอนอวสานของละครได้เสียทุกทีไป

ตาราง 28 แสดงรายชื่องานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาสาร (Message)
จำนวน 154 เรื่อง

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
ทิษฏยา โพธิ์อยู่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในนวนิยายของดวงใจ	2536
อุษณีย์ พงศ์ประยูร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	วิเคราะห์ตัวละครอิจฉาฝ่ายหญิงเชิงจิตวิทยาในนวนิยายไทยปัจจุบันช่วง พ.ศ. 2516 – 2532	2536
วาสนา บุญสม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์	2536
ภัทรพร หงษ์ทอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตีระหว่างพุทธศักราช 2506-2534	2537
มัณฑนา ทวียนต์เนรมิตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์	2537
ศรวิณ ธรรมรังรอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	บุคลิกภาพสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน	2537
เบญจพร งามเกริกโชติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ความต้องการด้านเนื้อหา และการนำเสนอวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สำหรับผู้หญิงทำงานนอกร้านทางสื่อโทรทัศน์	2537
ปัญจมา รักแต่งงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การวิเคราะห์รายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปี 2537	2538
ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสตรีของเยอรมันกับไทย	2538
สุกัญญา เพียรธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีกับการรับรู้ประโยชน์ และการนำไปใช้เพื่อการเสริมสร้างบทบาทที่สร้างสรรค์ของตนเองในสตรี	2538
รัชดา แดงจำริญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาพของโสเภณีในละครโทรทัศน์ปี 2535	2538

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
วาดณี ฐาปนวงศ์สถานติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรณีศึกษาคอดัมน์ที่บ่งชี้สตรีนิยมในนิตยสารสตรี	2538
สุมิตตา สิงห์โตอ่อน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	ภาพของสตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน: การวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการ และนักข่าว	2538
เพียรพร ว่องวิฑูว์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ รายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแม่ และเด็กเพื่อการใช้ประโยชน์ และตอบสนองความต้องการด้านข่าวสารของสตรีมีครรภ์ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลราชวิถี	2538
วาริณี ชันฉลิทธิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	บทบาทสื่อมวลชนกับการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของสตรีตามแนวคิด การสังคมสงเคราะห์ศึกษากกรณีสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร	2538
ชัญญชี่ กาญจนอุไรโรจน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การศึกษาภาพลักษณ์ของสตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วงปี 2528-2537	2538
นริศรา เกตวัลห์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในนวนิยายของสุวัฒน์ วรดิลก ในช่วง พ.ศ.2492 - พ.ศ. 2528	2538
นิตา ชูโต สำนักนายกรัฐมนตรี	การประเมินหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบ การเรียนเชิงถ่ายทอดค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทชายหญิง	2538
สุมาลี ลิ้มประเสริฐ มหาวิทยาลัยศิลปากร	ตัวละครหญิงในบทละครพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: สื่อในการอบรมหญิงไทย	2538
ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสตรีของเยอรมันกับไทย	2538

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
ฉลอรรัตน์ ทิพย์พิमान จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	วิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์อเมริกัน ที่มีตัวเอกเป็นสตรี	2539
วาสนา เสดะจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารจาก การอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรายวันหน้าสตรีกับทัศนนะ ต่อบทบาทที่เปลี่ยนไปของสตรีในสังคม และทัศนนะ ในการทำงานของข้าราชการสตรีในสังกัด กรุงเทพมหานคร	2539
อรุณดี อินทรลาวัลย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	วิเคราะห์แนวความคิดเรื่องบทบาทสตรีในนวนิยาย ของโปเต็น	2539
นุชาวดี หมี้คุ้ม มหาวิทยาลัยนเรศวร	วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีใน นวนิยายของประภัสสร เสวิกุล	2539
ทัฬพร จันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารด้านปัญหาโสเภณีใน หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 4 ชื่อฉบับ	2539
นิลรัตน์ อินทร์ทอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ประเด็นเกี่ยวกับสตรีในหนังสือวิชาพื้นฐานทั่วไปของ สถาบันราชภัฏ : การวิเคราะห์เนื้อหา	2539
มิตรารภรณ์ อยู่สถาพร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การสร้างภาพความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ผ่านบทเพลง ไทยสมัยนิยม ระหว่างปี พ.ศ.2527-2539	2539
ธนาบุษ เหมือนศิริ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวโสเภณีเด็ก ในหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ มติชน และสยามรัฐรายสัปดาห์วิจารณ์	2539
วิภา เร่งเจริญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิด เกี่ยวกับบทบาท สตรีที่ปรากฏใน นวนิยายโปเต็น	2539
วิชุดา ปานกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การวิเคราะห์การถ่ายทอดความหมายเรื่อง"ผี" ใน ภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่ภาคพระโขง พ.ศ.2521 .	2539
กาญจนา แก้วเทพ และ วิลาสินี พิพิธกุล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การสำรวจสถานภาพแห่งองค์ความรู้เรื่องสตรีกับ สื่อมวลชนในประเทศไทย พ.ศ. 2520 -2535	2539

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
จงจิต อนันต์คูศรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายเรื่องซีเคมทูลเตย์ของ ซีโมน เดอ โบวัวร์, เอดะเบลจาร์ของซิลเวียพลาค, วายอัสแดร์ซอลต์อินเดอะซี? ของปริกิตเทอะ ซไว เกอร์และเรื่องลำเนาป่าของศิริเมอร อุณห์รูป	2540
ปิยสุดา ม้าไว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	หม้าย: ชีวิตไม่สิ้นหวังเรื่องสั้นของ ซีโมน เดอ โบวัวร์ บทแปล และบทวิเคราะห์	2540
มันทนา ไบชา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	วิเคราะห์แนวทางทางการเมืองในนวนิยายของ นักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 – 23 กุมภาพันธ์ 2534	2540
กุศลวรรณ ขุนเพิ่ม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	การเปิดรับ และประโยชน์ที่ได้รับจากรายการส่งเสริม สุขอนามัยแม่ และเด็กทางโทรทัศน์ของมารดาหลัง คลอดในโรงพยาบาลรัฐ และเอกชน 4 แห่งใน กรุงเทพมหานคร	2540
วจิภรณ์ อาทรมิตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาพลักษณ์ของนักการเมืองสตรีที่ถูกนำเสนอผ่าน หนังสือพิมพ์	2541
จิรานุช โสภา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	บันทึกเรื่องผู้หญิงในประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย	2541
วงจันทร์ พูลเพิ่ม มหาวิทยาลัยนเรศวร	การศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงผิวดำในนวนิยาย ของโทนี มอร์ริสัน	2541
นวลตา อาภาคัพทะกุล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	โครงการจัดทำสารสนเทศเครือข่ายข้อมูลสตรี	2541
เพ็ญแข งามดวงใจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	ผู้หญิงในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ : การศึกษา เชิงวิเคราะห์	2541

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
รัชณี กล่อมเกลี้ยง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	พฤติกรรมทางเพศของตัวละครเอกหญิงในนวนิยาย ของกฤษณา อโศกสิน	2541
วีรวัฒน์ อินทรพร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	การศึกษาแนวคิดสิทธิสตรีในนวนิยายของโบทัน	2541
สงศรี ศรีจันทราพันธุ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	การวิเคราะห์บทบาทของสตรีในกวีนิพนธ์ของ โปด แลร์ และแวร์แลน	2541
นันทา วีรวิทยานุกูล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของ เพลงลูกทุ่ง ระหว่างปี พ.ศ.2525 - 2540	2541
กัญญารัตน์ ทวีรัตน์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	วิเคราะห์สตรีในเรื่องสั้นของยาขอบ	2541
หัสญา หาสิตะพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาพสะท้อนสตรีไทยในสื่อเว็ลด์ ไรต์ เว็บบ (WORLE WIDE WEB)	2542
ชนิษฐา วรรณธนปริดา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	บทบาทของสถานีวิทยุคลื่นหญิง พลังหญิง FM.99.5 MHz.กับการพัฒนาสตรีไทย	2542
มยุรา พรหมอ้วน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของนันทนา วีระชน ช่วงปี 2517-2528	2542
สุภาพ วงโคตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	สตรีที่ศรัทธาในนวนิยายของศรีบูรพา	2542
ประดับ ภูมิลดา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	บุคลิกภาพตัวละครเอกสตรีในนวนิยายของทมยันตี ช่วง พ.ศ. 2509 ถึง พ.ศ. 2529	2542
สมพร บุญญะบัญชา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สถานภาพสตรีในสังคมอังกฤษสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 ในนวนิยายของชาร์ลอตต์ บรองเต	2543

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
พรรณราย ไชยสถิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นางนาก: การต่อรองทางความหมายในภาพยนตร์ ยอดนิยม	2543
อันพิกา ศรีสุธาพรรณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ทัศนคติของสตรีต่อโฆษณาที่นำเสนอสตรีในบทบาท ต่างๆ	2543
มารีสา กลุ่มค่างพลู มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	รายการสนทนาถึงปกิณกะบันเทิง: ศึกษาเฉพาะกรณี รายการผู้หญิงอยากรู้ 100%	2543
มาติกา ยกกลิ่น มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	การวิเคราะห์บทบาทของชายหญิงในรายการสารคดี การทำอาหารทางโทรทัศน์จากมุมมองสตรีนิยม	2543
เพชรศิริ โยคะสิงห์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	แนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงร่วม สมัย (พ.ศ. 2533-2540)	2543
ธัญลักษณ์ เทียนดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การเปิดรับสื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ทัศนคติ และ พฤติกรรมของผู้หญิงที่มีต่อการประกวดสำหรับ ผู้หญิงในฐานะกิจกรรมสื่อสารการตลาด	2543
นงลักษณ์ ไชยวิทยานันท์ สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์	ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในโฆษณามลิตภัณฑ์เพื่อ ความงามทางโทรทัศน์ (The Images of Advertising Women's Beauty Products on TV)	2543
นาฏเชลียว ชมธวัช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สตรีกับศาสนาอิสลามในนวนิยายมาเลย์	2544
ปวีณา ชุณศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาพปีศาจของตัวละครสตรีในวรรณกรรมเยอรมัน สมัยโรแมนติก	2544
ทรงพร ศรีช่วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	บทบาททางวารสารศาสตร์ในเรื่องสตรีของคุณ นิลวรรณ ปิ่นทอง	2544
นัฐฐา เกตุประทุม มหาวิทยาลัยบูรพา	ศึกษาปัญหาสิทธิสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ	2544

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
บัวพร มาลัยคำ มหาวิทยาลัยศิลปากร	การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทย และลาว	2544
พนิดา หันสวาสดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ผู้หญิงในภาพยนตร์: กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคมไทย	2544
กนกวรรณ ไผ่สนธิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรื่องร่างผ่านสื่อวิทยุภาษาไทย	2544
อภิวันท์ อุดยุพิเชษฐ มหาวิทยาลัยศิลปากร	สถานภาพ และบทบาทของผู้หญิง และผู้ชายไทยในอดีต: ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน	2544
ปราณี แซ่จ้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาพของผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ และการรับรู้ภาพฝั่งใจของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิง	2544
เสาวลักษณ์ พลรัฐนาสิทธิ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายของน้ำอบ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์	2544
สุมาลี แสงเดช มหาวิทยาลัยมหิดล	คุณธรรมของสตรีคนสำคัญในวรรณคดี พระพุทธศาสนา	2544
ทิพวัลย์ ศรีพรหมษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ลักษณะและบทบาทของสตรีในนวนิยายของ สุวรรณี สุคนธา	2544
สมจิต ชื่นชมภู มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาช่างเสื้อผ้าสตรีเรื่องการสร้างแบบเสื้อเบื้องต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น ระหว่างการเรียนจากชุดเทพภาพกับการเรียนจากชุดโสต	2544
บุษบรณ จินเจริญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การต่อสู้ทางวาทกรรมของโสเภณีหญิงไทยจากสื่อกระแสหลักสู่เว็ลด์ ไซด์ เว็บบ	2544
พิศรา แซ่ก้วย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	สถานะสตรีศึกษา : ชาตินิยมในสตรีศึกษาไทย รายงานความล้มเหลวในการทบทวนเอกสารสตรีศึกษาภาษาไทยระหว่าง พ.ศ.2522-2542.	2544

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
พจนีย์ พจนะลาวัลย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	เนื้อหาและการสะท้อนค่านิยมในนิตยสารวัยรุ่นนเธอ กับฉัน/ เดอะบอยฮาร์ท	2544
โสภัทร นาสวัสดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การแสดงออกทางเพศของสตรีผ่านบทเพลงไทย สากลยุคอดนิยมปี 2543	2545
ชมมณี สทิตินาค มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คำเรียกผู้หญิงเชิงวิถีทางเพศในหนังสือพิมพ์	2545
จินตนา งามสิริพร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	วิเคราะห์การนำเสนอ และการสื่อความหมายผู้หญิง ในสื่อคาราโอเกะ	2545
มนทกานต์ เชื่อมชิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์ และ ชีวิตหลังผ่านพ้น	2545
อรชума เก่งชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การเคลื่อนไหวของกระแสสตรีนิยมยุคบุกเบิกที่ ปรากฏในนิตยสาร	2545
อภิสร่า ปังเร็ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความ รุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์	2545
อัญชลี เรื่องฉาย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับภาพลักษณ์สตรีในงาน โฆษณาทางโทรทัศน์ และความคิดเห็นต่อการใช้สตรี เป็นผู้แสดงในโฆษณาทางโทรทัศน์	2545
ปฐมพร ชินะพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล	การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมในการปฏิบัติ ตนของสตรีในวรรณกรรมของสุนทรภู่	2545
สุภรี รุ่งประทีปไพบูลย์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	การแสวงหา และการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารด้าน อนามัยแม่ และเด็กจากนิตยสารของคนวัยเจริญพันธ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร	2545
รศนา ไคร์ครวญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาที่ส่งเสริม ความก้าวหน้าของสตรีตามปฏิญญาปักกิ่งใน นิตยสารสตรี 6 ชื่อฉบับ	2545

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
นพมาศร พวงสุวรรณ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาพโสเภณีในนวนิยายไทยกับความเป็นจริงทางสังคม	2545
ปาริชาติ กันทาทรัพย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในเรื่องสั้นพม่า	2545
เสาวนีย์ วรรณประภา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การบริหารงานข่าวหน้าสตรี : กรณีศึกษาหนังสือพิมพ์แนวหน้า	2545
อดิศา เบญจรัตน์านนท์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	ความแปลกแยกของสตรีในนวนิยายเรื่อง ดิ อเวคเคนนิง และความรักครั้งสุดท้าย	2545
ศิริพร ไผศิริ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การสร้างสรรค้ในการผลิตซ้ำภาพยนตร์ไทยจากตำนานแม่เฒ่าพระโขนง	2545
วรางคณา ศิริวานนท์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การพิสูจน์อัตลักษณ์ของตัวละครสตรีในนวนิยายเรื่องแกรฟีน เฟาสตินา ของอิดา ฮาน- ฮาน และเรื่องเอาส์ เดิมเลเบน อายเนอ เฟรา ของลูอิซเซ่ แอสตัน	2546
ศิริวรรณ อมรธำรงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ภาพสะท้อนผู้หญิงผ่านการรายงานข่าวความรุนแรงในชีวิตคู่หน้า 1 หนังสือพิมพ์คมชัดลึก	2546
วัลลพ โหรวชิติ มหาวิทยาลัยมหิดล	การศึกษบทบาททางจริยธรรมของสตรีครองเรือนในวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน	2546
จันทิมา สามลฤกษ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวสารนักการเมืองสตรีในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน	2546
ดวงทิพย์ คุ้มมณี มหาวิทยาลัยรามคำแหง	สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย : กรณีศึกษา นวนิยายของกิ่งฉัตร ปีพ.ศ.2535-2544	2546
ทัศนาวลัย ภูประเสริฐ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อคำสอนสตรีในวรรณคดีไทย	2546

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
จุไรรัตน์ รัตติโชติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	สถานภาพและบทบาทของแม่ในนวนิยายของ สุวรรณี สุคนธา	2546
เสนาะ เจริญพร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์ความโยงใยกับประเด็นสังคม	2546
นนทกร สิทธิพิลากุล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กระบวนการที่สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการสร้าง ภาพลักษณ์ร่างกายสตรี: ศึกษากรณีนิสิตหญิงระดับ ปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2547
จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สตรีราชสำนักไทใหญ่ในการเล่าเรื่องของนักเขียน สตรีร่วมสมัย: การศึกษาบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่ สาธารณะ และพื้นที่ส่วนตัว	2547
สุธินี กิตติวรรณกุล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาพของบทบาทของสตรีในงานโฆษณาทางนิตยสาร และทัศนคติของนักสร้างสรรค์โฆษณา	2547
สุตราภรณ์ ตันตินรนาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยที่นำเสนอผ่านตัวละคร นางร้ายในละครโทรทัศน์ไทย	2547
วิจิภา ไชยสินธุ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	อัตลักษณ์ผู้หญิงเก่งในนิตยสารสตรีในช่วงปีพ.ศ. 2540-พ.ศ. 2545	2547
ปริศนา พิมดี มหาวิทยาลัยศิลปากร	คำเรียกผู้หญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา	2547
ธัญยธรณ์ ตันเต็มทรัพย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	การวิเคราะห์วาทกรรมว่าด้วยเรื่องสถานภาพของผู้ หญิงไทยในคอลัมน์ดิฉันเปิดอก-ถกกัน ระหว่างปี พ.ศ. 2536- 2545 ตามกรอบแนวคิดสตรีนิยมเชิง ผสมผสาน	2547
กนกพรรณ วิบูลยศรีน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ และหลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทย และภาพยนตร์ อเมริกัน	2547

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
อิสริยา อิศราประทีปรัตน์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	การเปรียบเทียบภาพพจน์ของผู้หญิงในงานโฆษณา ผลิตภัณฑ์เพื่อความงามสำหรับผู้หญิงของไทย และแคนาดา	2547
วรรณิ ศิริรัตน์รุ่งเรือง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	ตัวตน และการนำเสนอตัวตนของผู้หญิงในเว็บไซต์ หาคู่	2547
อภิรัตน์ รัทยานนท์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของตัว ละครนางร้ายในละครโทรทัศน์	2547
พรธาดา สุวิธนวนิช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ผู้หญิงกับบทบาทความเป็นแม่ในนวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ.2510-2546	2547
ปราการ กรธิสราญกุล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ชื่อเรื่อง ความหมายและคุณค่าของสตรีใน วรรณกรรมของไก้วเล้ง	2547
ดวงเดือน บุญยาวงค์ และวิระดา สมสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ตัวตนผู้หญิงลาวในงานวรรณกรรม	2547
น้ำมน อัญอินทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	วิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในวรรณกรรม ชาวบ้านจาก "วัดเกาะ"	2547
ดวงรัตน์ เกษมสานต์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แนวความคิดพัฒนสตรีที่ปรากฏในนวนิยายไทย	2548
มนฤดี เย็นบุตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ทาสสตรีผิวดำในนวนิยายอเมริกัน	2548
จิตติมา ภาณุเตชะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การฉายภาพความรุนแรงต่อผู้หญิง:วิเคราะห์มุมมอง สื่อไทย	2548
ธพัชรินทร์ จิตราบุญยสร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การนำเสนอภาพหุ่นนิ่งหนึ่งของหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์	2548
ประสิทธิ์ แยมศรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่ง:กรณีศึกษา เพลงแนวคาเฟ่	2548

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
ชายไทย รักษาชาติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การคำหญิงกับมิติเรื่องเพศวิถี และสื่อลามกในอินเทอร์เน็ต	2548
มิรินดำ บูรรุ่งโรจน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย	2548
พรรณใจ จิตรแมน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ผลกระทบของภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ใช้ในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์สำหรับผลิตภัณฑ์เพื่อความงามต่อภาพลักษณ์ที่ผู้หญิงไทยมีต่อตนเอง	2548
ณัฐพล อ้นอารีย์ มหาวิทยาลัยรังสิต	การออกแบบหนังสือที่สะท้อนความหมายแฝงทางสังคมในงานโฆษณาเรื่องความงามของผู้หญิง	2548
หัสยา ศรีเฟื่อง มหาวิทยาลัยรังสิต	การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องละครโทรทัศน์เรื่องแดจังกึม จอมนางแห่งวังหลวง	2548
ฐิติมา กมลเนตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สายสัมพันธ์ที่ตัดไม่ขาด: การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวในนวนิยาย ของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายเอเชียและแอฟโฟร-คาริเบียน	2548
จันทกร บุญเลิศกุล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์กับการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นกับสตรีกรณศึกษา ไทยรัฐ เดลินิวส์ และคมชัดลึกในพ.ศ. 2548	2548
พิยาภรณ์ ปานเพชร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช	ภาพลักษณ์สตรีไทยในนิตยสาร	2548
ณัฐธยาน์ พิริยะสินศักดิ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรูปแบบการจำลองสถานการณ์เพื่อการเรียนรู้เรื่องสตรีวัยทอง	2548
อรรคภาค เล้าจินตนาศรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ตัวละครหญิงในนวนิยายของศรีบูรพา : ศึกษาสถานภาพ บทบาท และสำนักทางสังคม	2548
จรรุภา พานิชภักดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การสร้างภาพตัวแทนผู้หญิงของกลุ่มผู้ผลิตละครโทรทัศน์: การต่อสู้ความหมาย	2549

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
กุลวดี พรหมมินทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัด ปทุมธานีต่อการใช้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศที่แฝงอยู่ ในโฆษณาทางโทรทัศน์	2549
พรพรรณ สมบูรณ์บัติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	หญิงชรา: ภาพตัวแทนในรายการสารคดีโทรทัศน์"คน คั่นคน"	2549
อัจฉริยา บุญเรือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ค่านิยม และความคาดหวังทางสังคมของท้องถิ่น ภาคเหนือของไทยที่มีต่อผู้หญิงซึ่งสะท้อนในนวนิยาย ของอ. ไชยวรศิลป์	2549
ปานรัตน์ นิมตลุง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ละครโทรทัศน์ที่ปรากฏความรุนแรงในครอบครัวต่อ สตรี: ศึกษาสตรีผ่านประสบการณ์ความรุนแรงใน ครอบครัวและเคยใช้บริการกับมูลนิธิเพื่อนหญิง	2549
สรัญญา เอกธรรมสุทธิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การวิเคราะห์บทบาท ชายหญิงในหนังสือแบบเรียน ภาษาไทยในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	2549
สมปราชญ์ วุฒิจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	วิเคราะห์นวนิยายของนักเขียนสตรีไทยที่มีตัวละคร เอกเป็นโสเภณี	2549
วิมล คำศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช	ภาพลักษณ์เกี่ยวกับสตรี กรณีศึกษาจากบทหนึ่ง ตะลุง	2549
ทองภาพ ชุนมธุรส มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย ของปิยะพร ศักดิ์เกษม	2549
เดือนเต็ม กฤษดาธานนท์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	พัฒนาการการสร้างตัวละครหญิงในวรรณกรรมของ ไอเอะ เคนสะบูโร	2549

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
กชมน ทองสร้อย มหาวิทยาลัยมหิดล	กลวิธีการแปลภาษาเพศหญิง : กรณีศึกษานวนิยายแปลเรื่อง คำสารภาพของสาวน้อยนักช้อปฯ และสาวนักช้อปฯ ตะลุยนิวยอร์ก ของ พลอย จริยะเวช	2549
นวรรตน์ เจริญทอง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ภาพลักษณ์ผู้หญิงในเรื่องสั้นของศรีดาวเรือง	2549
จิราภรณ์ พัฒนกุล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	ความเป็นเพศหญิงที่ไม่ได้เสนอในนวนิยาย และภาพยนตร์เรื่องแฟรงเกนสไตน์	2549
นิรินทร์ เกตราไชยอนันต์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ภาพตัวแทนผู้หญิงในละครโทรทัศน์	2550
ชายไทย รักษาชาติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การค้าหญิง มิติเรื่องเพศวิถี และสื่อลามกในอินเทอร์เน็ต	2550
ปรียาภรณ์ คุณะเกษม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่เป็นภาพสะท้อนวัตถุทางเพศซึ่งปรากฏในสื่อโฆษณาประเภทนิตยสาร	2550
ร่มเย็น โกไศยกานนท์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	โลกาภิวัตน์และปรากฏการณ์ธุรกิจเมียสั่งทางอินเทอร์เน็ต: ภาพสะท้อนของความไม่เท่าเทียมในความสัมพันธ์หญิงชาย	2550
จุฑามาศ อภัยโรจน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	รูปแบบภาษาอังกฤษในสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับผู้หญิงไทย	2550
สุกัญญา อินตะโดด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การวิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในละครเรื่องแดจังกึม(จอมนางแห่งวังหลวง)ตามแนวสตรีนิยม	2550
รองรุ่ง บุษย์วรรณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การปลดปล่อย และการกดขี่ผู้หญิงในภาพยนตร์เรื่องวิคาโก (2002)	2550
ศรุตตา แจ้งสว่าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	เพลงฮิปฮอปและความเป็นผู้หญิง	2550

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
อุมารินทร์ ตูลารักษ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	แม่หญิงในวรรณกรรมลาวร่วมสมัย หลังการปฏิวัติ ชาติประชาธิปไตย ค.ศ. 1975	2550
ปราชนีย์ นิยมคำ มหาวิทยาลัยรังสิต	การศึกษารูปลักษณะของผู้หญิงจากภาพยนตร์ฮอลลีวูด ประเภท Chick Flicks เพื่อการออกแบบภาพยนตร์ โฆษณา	2550
เอกธิดา เสริมทอง มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ทัศนคติของผู้ชมสตรีต่อการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี ในรายการข่าว และรายการละครโทรทัศน์	2551
อารีญา หุตินทะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แนวคิดเรื่องกุลสตรีในนวนิยายของนักเขียนสตรีเขมร	2551
พิณทิพย์ พุ่มสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภาพลักษณ์ของผู้หญิงชาวเอเชียในภาพยนตร์ ฮอลลีวูด	2551
วิโรจน์ สิทธิสีมา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	มายาคติของผู้หญิงในภาพถ่ายของนิตยสารแนววิโร ติกไทย	2551
สาวิตรี สิทธิเดช มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การเปรียบเทียบบทบาทสตรีไทยผ่านตัวละครเอก หญิงในนวนิยายปีศาจของเสนีย์ เสาวพงษ์ และ ผู้หญิงคนนั้นชื่อนุจรอด ของโปเต้	2551
สุวรรณ ต้นเจริญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การสร้างตัวละครกับการนำเสนอมนต์เสน่ห์ เกี่ยวกับ ผู้หญิงในนวนิยาย ของปิยะพร	2551
เบญจรัตน์ ชัยรมณ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ความขัดแย้งในสายสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกสาว ในนวนิยายของเอมีตันเรื่อง the kitchen god's wife	2551
จินตนา พันจินดา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	การสร้างบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายเรื่องการ ตัดเย็บเสื้อเซ็กซี่สตรีสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	2551
ปอรินทร์ เพ็ญศิริ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี ผ่านภาพโฆษณาในนิตยสารสตรี	2551

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
ปิ่นหล้า ศิลานบุตร มหาวิทยาลัยศิลปากร	สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย ของปิยะพร ศักดิ์เกษม	2551
ลำพอง คัญทะสวัณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภาพตัวแทนผู้หญิงในนิตยสารของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวช่วงปี ค.ศ. 2002-2007	2551
สุมณฑา บุญวัฒน์กุล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ตัวละครหญิงในนวนิยายของบุญเหลือ	2551
รัชนก เชียงเมืองพรณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภาพลักษณ์ที่แสดงการถูกเอาเปรียบผู้หญิงไทยใน นิตยสารก๊อชชปีสตาร์	2552
พรสวรรค์ สุวรรณธาดา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	นักเขียนนวนิยายสตรีกับการนำเสนอโมทัศน์สตรี นิยมในนวนิยายไทยร่วมสมัย	2552
พิสมัย ไทนแจ่ง มหาวิทยาลัยนเรศวร	การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในนิทาน พื้นบ้าน ของคนเมือง	2552
กฤติยา สิทธิเชนทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การปลดปล่อยในฐานะปัจเจกชน : การต่อสู้ของสตรี บนพื้นที่ปีตาธิปไตยในนวนิยาย The Awakening ของ Kate Chopin	2552
วศินี สุทธิวิภากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	วาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ ต่อสถานภาพและบทบาท สตรีไทยตามที่น่าสนใจในนวนิยายของ คุณหญิงวิมล ศิริไพบุลย์	2552
มณีภาญจน์ ไชยนนท์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การสร้างภาพยนตร์ทดลองตามแนวคิดหลังสตรีนิยม	2552
ปฎิภาณ อินทว้าง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ระบบฐานข้อมูลบรรณานุกรมงานวิจัยด้านสตรี ออนไลน์ กรณีศึกษาสำนักส่งเสริมความเสมอภาค หญิงชาย	2552
ปัทมวัลย์ ยะคะเสมอ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การบริหารงานฝ่ายโฆษณาในสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ของนิตยสารสำหรับสตรี	2552

ตาราง 28 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
ปาวดี สีหราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การวิเคราะห์การนำเสนอภาพลักษณ์แม่ในนิตยสาร สำหรับแม่และเด็ก	2552
สุนทร คำยอด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การสร้างภาพลักษณ์ผู้หญิงเหนือในนวนิยายของ อ. ไชยวรรศิลป์	2552
ปิยพร คลศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การศึกษาบทบาทของผู้หญิงในนิทานพื้นบ้านล้านนา	2552
ภัทรี เอิบอิมฤทธิ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ	ศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์โสเภณีในผลงาน วรรณกรรมจีน-ไทยจากเรื่อง "พระจันทร์เสี้ยว" ของ เหลาเส่อ และเรื่อง "หญิงคนชั่ว" ของ ก. สุรางคนางค์	2552